

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

YAKIN

AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ
ekim '86
50
300 TL
KDV'dahil

50. sayı

atılmalar

YÖK'ün 44.Maddesi
Öğrenci yararına
değiştirilmelidir!
Atılmalara son!

22. ANTALYA FESTİVALİ
Yeşilçam'dan
Sinema'dan

Ruhi Su'yu sevgilerle
çiçeklerle uğurladık...

5. YIL 50. SAYI

YARIN 50. Ay Sonunda Yine Demokrasi İçin Ortak Çabalar	4
ERDAL İZCI/50. Yılı Konuşma/Değerlendirme Sahip Çıkarak Görevlendiriyoruz (Konuşan: Füsün Öztürk)	6
UNİVERSİTELERDEN ATILMALAR	
YARIN/Atılmaların Sonu	20
SELİM DEMİRCİ/Yasalar ve Atılmalar	21
FİKRİ SAĞLAR/Atılmaların Meclisteki Serüveni	22
KAZİM YENİCE/44. Madde Yanlış Yorumlanıyor	23
ÖĞRENCİ DERNEKLERİ NE DİYOR?	23
YAHYA ZABUNOĞLU ile Konuşma/44. Madde ile İlişkisi Kesilenlerin Buna Layık Olmadıkları Kanısındayım	24
METİN ŞEKERCİOĞLU ile Konuşma/Yasa Altı Yıl Hakkı Tanıyor	24
BEYHAN SUNAL/Gelecek Hakkı	25
HALDUN ÖZEN/Çalışma Öğretim ve Öğrenim Haklarının Smirlandırılması	26

EDEBİYAT

RUHİ SÜ Şiirler	3
ÖZDEMİR İNCE/Şiirde Gelenek	8
MAHZUN DOĞAN/Şiir	12
GURHAN UÇKAN/Şiir	13
SALİH BOLAT/Şiir	25
OKUMA NOTLARI	29
ŞİİR PENCERESİ	29

KÜLTÜR

SERDAR DUMLU/Eğitim Kurtuldu mu?	14
YEŞİLÇAMDAN SINEMADAN/ATILLA DORSAY, VEDAT TÜRKALİ, HALE SOYGAZI, NUR SÜRER, TARIK AKAN, MENDERES SAMANCILAR, AYTAC ARMAN, HALİL ERGUN ile Konuşmalar	15
FUSUN ÖZTÜRK/12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivalini İzlerken	18
AF İÇİN HUKUKÇULAR NE DİYOR?/Taner Ünlü, Çetin Turan, Fehmi Çam, Güney Dinç	27
AF İÇİN TUTUKLU YAKINLARI NE DİYOR?	28

1960-70 DÖNEMİ GENÇLİK LİDERLERİ TARTIŞIYOR

MEHMET İZER/60-70 Tartışmasının İlk Dönemini Kapatırken	11
KAZMİR PAMİR ile Konuşma/Öğrenci Örgütleri Çok Şeyi Bayadı	12
KAZİM KOLCUOĞLU ile Konuşma/Demokratik Örgütlenme Örgütlerinin Sağlanması Önemlidir	13

KARİKATUR/DESEN

TAN ORAL	5
İBRAHİM KELES	11
ABDULLAH ORHAN	14
KEMAL ÜLKER	21
İBRAHİM USLU	25
HALİL GENC	27
MUAMMER BOZKURT	29
ERDAL BELENLİOĞLU	

YARIN'dan...

DEMOKRASİ

...ayısıyla, bizde olmayan nedenlerle sonraki sayıımıza kalmak durumundaydı. İstanbul'da tüm sevdikleri ve dostlarıyla birlikte çiçeklerle uğurlanan sanatçımızın cenaze töreninde olanlarsa izücü ve düşündürücüdür. Abirimizin de aralarında bulunduğu yakın insanın gözüne alınmasını söylemek istiyorum.

...ayrıda yapılan

mala. de bitirm... olumsuz etk... yaşamı sayfaların... dergi için, bu olgu za... gerçekleştirmemesine nede... çen sayımızı uzun bayram tatılı... erken çıkartmamız, bize son anda... haber ve yazıların değerlendirilememesin... neden olmuştu. Ekim sayımızın hazırlık... larını sürdürürken aldığımız acı habere... bizi canevimizden vurdu. Büyük insan, de... gerli sanatçı Ruhi Sü'yu yitirmiştik. Tür... küleriyile, şiirleriyle, sesiyle yaşayacak olan halk sanatçımız için ne yapacak azdı. Onu sayfalarımızda yaşatmamız ise, eli-

y... yıl c... lendir... tıyoruz... masıyla sa... 50. sayımı... lıkla.

☐ SAHİBİ Sami Alptekin	Adana: Levent Akca Ziyapaşa Bulvarı Tapanıllı Pasajı Asma Kat 113	☐ TE NİKİŞLİ Dizgi : Norm Dizgi Film: Set Reprodüksiyon Baskı : Sarımsak Matbaacılık Kapak Baskı : Maya Grafik Düzenleme: Yarin
☐ SORUMLU YAZIŞLARI YONETMENİ Mustafa Okar,	☐ DAĞITIM Etkin Dağıtım 527 60 11	☐ YONETİM ADRESİ Hanımeli Sokak, 19/10 Sıhhiye / ANKARA
☐ BORO VE TEMSİLCİLİKLER İsveç: Gürhan Uçkan Box 38045, 100 64 Stockholm Almanya: Mehmet Elgin Vulkan Str. 20 4000 Düsseldorf 1 Hollanda: Ramazan Eldinci Postbus 392 6040 AJ Roermond İzmir: 856. Sokak Nurhan 3/502 Konak İstanbul: Divanyolu, Hoca Rüstem Sokak, Zafer Han No: 7/14 Cağ loğlu	☐ ABONE KOŞULLARI Yur içi/Yıllık 2400. TL Aylık 1200 TL. Yur dışı/Yıllık 30. Altı Aylık 16 DM. Yurtdışı tek satış 3 DM	☐ YAZIŞMA ADRESİ Yarın, P 723, Kızılay Ankara
	☐ İLAN FİYATLARI Kapak/ Tam Sayfa : 80.000.- TL Yarım Sayfa : 50.000.- TL Çeyrek Sayfa : 25.000.- TL İç Sayfalar/ Tam Sayfa : 60.000.- TL. Yarım Sayfa : 25.000.- TL. Çeyrek Sayfa : 13.000.- TL.	☐ POSTA ÇEKİ Yarın, 164860

YARIN

Ruhi Su

Yaratın Bizleri İnsan Yarattı

Yaratın bizleri insan yarattı
Muhabet insana cana muhabbet
Çünkü hukukun üstünde tuttu
Muhabet insana cana muhabbet

Ne mutlu bize insan olmasın
İnsan sevdiyse sevdi bilmez
İnsanın daimi dostu oluruz
Muhabet insana cana muhabbet

İnsan olan insan gelin beriye
Kim kaza, kim caza sariya
Aslanın hayvanın dostu beriye
Muhabet insana cana muhabbet

Ne mutlu bize insan olmasın
İnsan sevdiyse sevdi bilmez
İnsanın daimi dostu oluruz
Muhabet insana cana muhabbet

(Cumhuriyet Gazetesi, 23 Temmuz 1944)

İnsan Ve Emek

Bir sergiyle geldi bahar
Ne don vurur, ne meyve verir
Öylece bir çiçek düşmesi
Ne güzel bir oyun değil mi canım
Taşlara bakan gözün çiçeği görmesi

İstanbul memleketimde bugün
Kırk bin eli bin liradır
Bunun kıymetini biliyor
Ne dileye dertan bir canım
Tutun Erül beyazı, boddun'un mavisi

Bir vese kulluğunda bugün
Kırk bin eli bin liradır
Bir Zeki Müren dinletisi
Ve elbette gurbânı canım
Erneğin değeri dâimdir

Ama benim ne memleketimde
İnsan kanı sığınar ucuz
Oysa en güzel emek insanın keşfi
Kolay mı zanaatçılarda kâğıp
Ninniler söylemesi

Belki bir sadakata göz
Aydınlar gözünü
Aslanın gibi edemeden
Halkın emek ve cesmi
Kıymetini bilmez

(Cumhuriyet Gazetesi, 23 Temmuz 1944)

Ezilmiş Yemek

Hangi tala buldursun
Anamla babamla
Hangi dala uzansın
Hüsün akrabam
Ne güzel bir dünya
İyi ki geldim
Süt dolu bir torbayla
Şöylece çıkageldim
Kone elini verdimse
Döndürüp yüzümü baktım
Kısmet kaprı, çaldı
Kör pınara su geldi
Ben şakıyıp dırıldım
Gülmek kokusu geldi
Bebesini olmayana
Bunalıp da kalınmasın
Acılarla yüklü
Dargın yüreklerle
Yetiştim geldim
İyi ki geldim.

(Cumhuriyet Gazetesi, 23 Temmuz 1944)

Başlasın

Dünyaya gel
İnsan başlasın
Tanrıyı bul
Korku başlasın
Ağalık beylik
Bir bir başlasın

Bin yıl on bin yıl
Bakışlar dünya
Karanlık biterim
Süleyman başlasın!

İnsan ki dünyayı cennete çevirdin
Dünyaya bükümün başlasın.

(Cumhuriyet Gazetesi, 23 Temmuz 1944)

Ruhi Su, 1912'de Van'da doğan, zorlukluğu Adana, Çukurova, Diyarbakır'da geçti. Bir süre Halilpaşazade Askerî Lisesi ve Adana Lisesinde okuduktan sonra Ortaokulunu, Ankara Tazik Öğretmeni Okulunda tamamladı. 1930'de Adana'da Devlet Konservatuarına girmek için 1932'de opera okumayı bıraktı. 1932 yılında ayrıntak zoruyla arkadaşları ile kuruluştaki Maskeli Bano, Çigaro, Mon Dégum, Satılmış, Aslanlı, La Bohème, Madam Butterfly, Seyna İksirüğü çeşitli operalarda oynadı.

Dr. Türküler Resitali'nin 14 Temmuz 1944'de Ankara'da kerketine gire verdi. Bu dinletiler 6 Şubat 1983 tarihinde verdiği Andı İpekeci gecesine kadar sürdü. 1943-45 yılları arasında "Basbariton Ruhi Su" anonsuyla Ankara Radyosunda türküler okudu.

1952 yılında Türkiye Komünist Partisine katıldığı gerekçesiyle 5 yıl tutuklu kaldı. Kendisi gibi tutuklu olan Sıdika Hanımla hapiste evlendi. Tahliye olduktan sonra 20 ay Konya-Çumra'da gözetime altında kaldı.

1977'den itibaren çağrılı olarak yurt dışına çıktı. Almanya, Londra, Hollanda, İsveç ve Bulgaristan'da konserler verdi.

1933'te Varlık ve Değirmen dergilerinde; 1977-79 yıllarında Cumhuriyet Gazetesi ve Sanat Emeli dergilerinde şiirleri yayımlandı. 1984 yılında kadar 16 tane 45'lik plak, 11 tane de uzunçalar yapan Ruhi Su, en son Dadaloğlu uzunçaları üzerinde çalışıyordu.

... eve, en son Dadaloğlu uzunçaları üzerinde çalışıyordu. 26 Haziran 1985 çarşamba günü geçmiş olsun demek için evine gittiğimizde böyle söylüyordu. Daha doğrusu çalışmamaktan yakınıyor, bu çalışmayı bitirmeyi çok istediğini söylüyordu.

"Hastanede yataırken, 1 Mayıs günü öylesine mutlu oldum ki, yaşamak için direnmek ve en kısa zamanda yeniden eski gibi çalışmak zorunda olduğumu çok açık biçimde anladım... Sabahın geçiye kadar ellerinde birer kırmızı gül ya da karanfille gelen kız erkekli gençler hiç kesilmedi, birer birer gelen çiçeklerle oda çiçekçi dükkanına döndü" diyor.

Geçmiş olsun derken; birlikte gittiğimiz ve hastanede gönüllü olarak bakımı için yardımcı olan ve bunu taburcu olduktan sonra da sürdüren arkadaşımız yavaşça, "bugün çok iyi ve sevinçli, neden bilmem ama" demişti. Nedenini Ruhi Su söyledi: "Pasaportumu bu sabah aldım..." Pasaport almış olmak başlıca sevinç kaynağıydı. Gerçi bir kez ve tedavi amacıyla kullanıma sınırlanması verilmişti ama yine de yıllar süren bir mücadelenin başarısıydı. "Dışardaki tedavi uzun sürer, o nedenle önce Ören'e gidip dostları görmek, biraz da orada kalmak istiyordum. Herhalde Eylül ayında gideriz..." diyordu.

Mutlak iyileşmek ve çalışmak zorundasınız dedikimizde "evet biliyorum" demişti ve eklemişti, "sizler de mutlak ne koşulda olursa olsun yayınızı sürdürmelisiniz, 1981'in o günlerinde bir umut ışığı gibi evrimize girmeye başlayan dergilerinizi mutlak sürdürmelisiniz..."

İki saat sonra yanından ayrılırken gözümüzün önüne spor salonları gelmişti, binlerce kişinin doldurduğu. Önceki yıllarda düzenleyenlerin uyarılarıyla sessizce dinlediğimiz, (ama ne olursa olsun "drama köprisi" diye başladı mıydı susamazdık) sonraları her türküsünü, marşını birlikte söylediğimiz Ruhi Su. Sonra bir türkü geldi dilimize: "Bu nasıl İstanbul zindan içinde/Kayboluverdi gecem gündüzüm/Bu nasıl İstanbul zindan içinde/...Şişli meydanında üç kız/biri Cigdem biri..." Sonra bir marş geldi: "Bir sabah uykusunda saldırdılar/Demircioğlu Vedat'ı/coplarla öldürdüler/Coplarla yumruklarla/Vurdular öldürdüler/Gencecik çocukları/Belki siz de gördünüz/.../Demircioğlu bir değil Halkımız gibi çoğul/Belki siz de gördünüz/Geliyor çağıl çağıl gelsin..."

Sürdürmeliyiz, sürdürüyoruz. Ama bugün Ruhi Su mücadelesiyle, çalışmalarıyla yanımızda. Onunla da yetinmesini öğreneceğiz.

• YARIN

50 AY SONRA YİNE DEMOKRASİ İÇİN ORTAK ÇABA...

50
YILIN

"Yarın, kuşkusuz yeni bir dönem olan 1980'li yılların başında, yarın yaşamına yeni bir soluk olarak giriyor... Yarın'ı vareden, onu zorunlu kılan koşullar öteki dönemlerden çok farklı.

..Yarın'ı zorunlu kılan koşullar, insanların yüreklerinde ve bilinçlerinde yaşattıkları özlemler, inançlar, değerlerdir. Onun varlığı, bu özlemlere ve boşluklara karşılık gelebildiği sürece anlamlı olacaktır.. Yarın'ı vareden koşulların, onu yaşatacağı inancıyla ve elbette önemli savlarla öne atıyoruz."

Bu satırları Yarın okurları biliyorlar. Eylül 1981 tarihinde çıkan ilk sayının uzun soluklu sunuş yazısının birinci bölümünden alındılar.

Yine Yarın okurları, her yıl yapılan değerlendirmelerde ilk sayının sunuşundan belirli yerleri okumaya alışıklardır. Ama aradan geçen dört yılın ardından 50. sayıda da geçen süreyi değerlendirirken hiç tereddüt etmeden bu ilk satırlarla başlamayı gerekli gördük.

Yarın'ın 50 sayısını değerlendirirken, elli aya damgasını vuran bir konuyu ele alarak bir derleme yapmayı düşündük. Bu konu Yarın'ı zorunlu kılan koşullu, demokrasiydi. Yandaki sayılarda 50 sayıdan yapılmış kısa bir taramayı ve yine Erdal İnönü'yle demokrasi üzerine yapılan bir konuşmayı da bulacaksınız. Neden demokrasi?

Yarın 1981'in koşullarında gençlerin yoğun olarak sanata, sanatsal uğraşlara yöneldikleri günlerde, "sanat ve edebiyatımızda toplumsal gerçekçiliğin genç soluğu" olma sıvıyla yayına hazırlandı. Bu, ne o günlerin koşulları: o kadarına yettiği içindi, ne de dışı başkaydı. Bugün bu, yarın(?) anlayıştı. Gençlerin baskı dönemine karşı yöneldikleri ve etkin biçimde içine girdikleri alanın, gençlerin istemli tercihleriyle seçtikleri alanın yayını programı olarak seçilmesi idi.

Gençlere, 1981'e kadar önemsemedikleri ve birden yöneldikleri bu alanda burjuva ve küçük burjuva ideolojilerinin doğrudan ya da dolaylı bir saldırısı başlamıştı. İşte Ya-

nn'ı zorunlu kılan koşullar bunlardı

Aradan geçen sürede, Yarın, genç insanlara ilgilendikleri her alanda geleceğin umut ışığını gösterdi. Barış bilincinin, demokrasi bilincinin gençlik arasında güçlenmesi, kökleşmesi için yılmayan, usanmayan bir çalışmaya girişti.

1980 Eylül'ü öncesi döneminin faturasının gençlere çıkarılmasına karşı ilk sayıdan başlayarak hayır dedi. Dönemin günah keçisi yapılan gençlerin hapisanelerde tutulmasının toplumsal adaletsizliğini sürekli

ışledi. Bu yaranın çözümünün genel bir aften geçtiğini, daha af kelimesinin hiç kullanılmadığı günlerde yazdı. Hapisanelerde tutulan ve sayıları yüzbine yaklaşan gençlere, onların da etkin çabalarıyla ulaşmaya çalıştı. İlk sayısını izleyen günlerden başlayarak onlarla yazıştı, çoğunun iki mektup yazma hakkını anası ya da sevdiğiyle birlikte kullandığı bir adrese dönüştü. Sonunda "Çözülmüştür"ü hazırlayacak bir ortak çaba 1981'in son aylarından bu günlere kadar geldi.

Gençlerin, Gençlik Yılında, "Ka-

tılım, Gelişme, Barış" sloganıyla ülkemizde başlattıkları ve demokrasi'nin kurulmasının önemli payandalarından birisi olan öğrenci derneklerinin oluşması duyarlılığına yayın yoluyla katıldı. Ülkenin geleceğini oluşturan gençlerin yaşama ve topluma katılmalarını örgütlü olarak gerçekleştirebilecekleri gerçeğini ve kalıcı bir demokrasinin geleceğinin bugünlerde başlatılan boyasına bir katılmadan geçtiğini dost ve düşman herkese anlattı ve kanıtladı.

Gençlerin yaşamı tümüyle kavramalarının geleceği için taşıdığı önemli ilk sayıdan beri kavrayan Yarın, kültür, sanat, bilim, cinsellik... konularını demokrasi ve barış için yitit-tüğü etkin, ısrarlı yayınıyla bütünleştirerek işledi.

Bu yazının başlarında neden demokrasi demiştik, işte tüm bunların eksiksiz gerçekleştirebilmesi için, insanların özgür ve başsız yaşamaları, çalışmalarını ve güzel yarınları hazırlayabilmeleri için demokrasi.

Yarın demokrasini nasıl içilen sı, solunan hava kadar önemli olduğunu, üstelik de geçmiş dönemin yanlışlarına, eksik kavrayışlarına karşın yineledi. Anayasanın hazırladığı günlerde öneri ve eleştirileriyle daha iyi bir yaşam istemini dile getirdi. Seçimlerle başlayan dönemin görevlerini tartıştı. Sosyal demokrat hareketin işlevleri, eksikleri ve görevlerini toplumun ve demokrasinin geleceğinin güvencesinin sol gücünün birliğinden geçtiği anlayışıyla işledi. 18 yaşındaki yurttaşların oy kullanma haklarının verilmesi ve daha ileri bir adımla da seçme seçilme haklarının kısıtsız olarak yasaların güvencesi altına alınması gerektiğini aynı kavrayışla işledi. Toplumun yaralarından birisinin genel af ile sarılmasını da aynı çerçevede değerlendirdi, değerlendiriyor.

Ve yaptıklarıyla, yapamadıklarıyla, tek bir sorumluluk ve inatla hareket etti. Toplumlarm ve insanların daha güzel, daha yaşanması yarınlarına susarak, tek başlarına köşelerine çekilerek değil; birlikte, tartışarak ve örgütlü toplumların çağdaş toplumlar olduğu bilinciyle hareket ederek ulaşabilecekleri gerçeklikle hareket etti. Bugün bu anlayışın çok daha yaygın çevrelerde kabul görmesinin, ülkemizin geleceği için büyük bir şans olduğu düşüncesiyle, Yarın yine demokrasi diyor, demokrasi için ortak çaba divor.

(1 EYLÜL 1981- 1 EYLÜL 1985)

Karikatürler: TAN ORAL

1

"Sanat ve edebiyatımızın öteden beri çoğalarak gelen kimi sorunları ve bulanıklıkları, yaşadığımız dönemde yenilerini de yanına alarak sürüyor. Burjuva ve küçükburjuva yönemeler, insanlarımızı, en çok da gençliğimizi türlü yabancılaşma etkenlerine ve sıradan izleyiciliğe tutsak etmeyi amaçlıyor."

"Yarın'ın böylesine titizlikle sahiplendiği toplumu gerçekçilik, sekteçilikten, şematizmden, sıradanlaşmış imge ve simgelere dayalı ağılıktan çok uzak bir noktadadır."

"Yarın, genç kuşağı sanat ve edebiyatımızın nabzını tutmaya, geleceğini eline almaya çalışıyor."

"Gençliğin kendini, kuşağını ve geçmişini kavraması, yabancılaşmışı kabuğunu kırmayı, Yarın'ın öncelikli amaçlarından biri olacaktır."

(Eylül'81 syf.2-3)

"Yarın, genç kuşağımıza her şeyiyle sahip çıkmayı birincil amacı olarak önüne koymuştur."

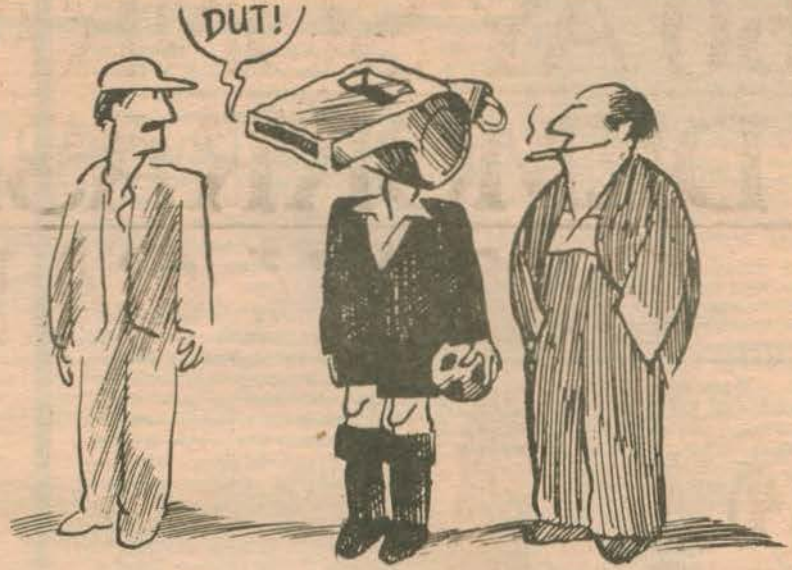
(Aralık'81 syf. 8)

2

"...1982 Türkiye'sinin çok gerilerinde, toplumun ezici çoğunluğunu özlem ve ihtiyaçlarına yanıt vermekten uzak niteliği ile, ölü doğmuş bir anayasa tasarısı karşısındayız. Ölü doğmuştur, çünkü bazı değişiklikler ve düzeltmelerle onarılması, sağlığa kavuşturulması ümidi taşımayan bir yapıya ve bütünlüğü sahiptir." (Eylül'82 syf.10)

"...toplumdaki belirli bir evredeki dengeyi tümyle veri alan anlayışla hazırlanacak anayasalar da ister istemez uzun ömürlü olamazlar. Anayasaları, değişikliklere uğramasının uzun ömürlü kılacak olan yan, toplumdaki gelişmeleri gözeterek hazırlanmalarıdır. ..Yani anayasalar, toplum ilerler ve yeni dengeler oluştururken buna katkıda bulunacak, toplumsal ilerlemeye olumlu yönden kendi bağımız ağırlığını koyabilecek kurumlara ağırlıkla yer vermelidirler" (Nisan'82 syf.27)

"TİSK anayasaya ilişkin görüş bildiriyor. Bildirirken işçileri işsizlikle korkutuyor. Kazanılmış demokratik hakların ortadan kaldırılmasını istediğini"

gereksesi işsizler oluyor" (Haziran'82 syf.14)
"Hızlı bir verimlilik artışını hedefleyen, kilit sektörlerin devletleştirilmesine ve yatırımların belirleyici ölçüde kamu kesimi tarafından yapılmasına dayalı hızlı bir sanayileşme, işsizliğin mutlak çözümüdür." (Temmuz'82 syf.14)

3

"...1982'de kuşkusuz büyük adımlar atamadık ama, tarih içinde yerini aldığı için, ardımıza dönüp yararlanmak için 1982 önümüzde duniyor." (Ocak'83 syf.2)

"Bunun ötesinde hiçbir kaygılan olmadığı için, kadının ikinci baskıdan kurtulmasını yolu da toplumun kurtuluşundan geçer denildiğinde, dudak kıvrıyorlar.. hiçbir kaygılan yok aslında, o adına yola çıktıkları emekçi kadınlar için. Onların tek kaygısı var: Toplum dışı olmak." (Mayıs'83 syf.11)

"Dikkat edilsin, birbiri ardına çıkartılan ve her biri ayrı ayrı manşet olabilecek nitelikteki yeni yasalar, günlük yaşamımızda ne ölçüde yer bulabiliyor.. toplumsal yaşamımızı yeniden düzenleyen çok önemli yasalar okurlara "haber veriliyor!" (Temmuz'83 syf.2)

"Tarihi yapan insandır ama bunu dilettiği gibi değil, içinde bulunduğu nesnel koşullara uygunluk içinde yapmak zorundadır. Öyleyse insan eylemi,

tarihin yasalarının işleyebilmesi için hem gerekli hem zorunludur." (Kasım'83 syf.2)

"6 Kasım seçimleriyle birlikte, demokratik toplumsal yaşama geçişte ileri bir adım atıldığı sanılsa, demokratik çevrelerde bile yaygın bir kanı Sivilleşme işaretleri ve parlamenter düzene geçişin yaratıldığı, gence de olsa demokratikleşme beklentilerinin karşılığı ne ölçüde bulabileceği merak konusudur. 6 Kasım seçimleri ülkemizin siyasal yaşamında gerçekten ileri atılmış bir adım mı?" Yarın demokrasi için savaşımı, toplumsal savaşımın ayrılmaz bir parçası olarak görüyor." (Aralık'83 syf.2)

4

"Demokrasiye geçileceği anının yaygınlaştırdığı şu güverlerde, ertelemeyiz bir görevden daha söz etmek istiyoruz. Kamuoyunda yaygın biçimde tartışılmaya başlanan genel af." (Ocak'84 syf.2)

"Demokrasiyi vazgeçilmez bir ideal olarak görmek, demokrasi kavramının zedelenmesini önlemek, onurunu her koşulda korumayı bilenlerin işidir. Yaşamımızın sıradan akışı içinde önemsiz birer ayrıntı gibi gelen (ya da kimi zaman öyle görülmüş) işimize gelen) kimi demokratik haklar, birer birer elimizden alınmaya başlandığında, çok geçmeden elimizde avucumuzda birşey kalmadığını, yaşamımızın birdenbire yoksullaştığını görürüz. İş isten geçtikten sonra anlaşılır ki, o küçükçuk demokratik haklar için verilen küçük savaşimler, bizi daha büyük savaşımara, daha büyük ideallere hazırlar.. 25 Mart yerel seçimleri bir kez daha, diinden daha da yıkıcı biçimde bu sorunları önümüze getiriyor." (Nisan'84 syf.2)

"Biz, YÖK öncesinin üniversitesini değil, gerçekten özerk demokratik ve katılımcı üniversiteyi istiyoruz. Bunun yolu da bu uğurda verilecek savaşımın geçiyor." (Nisan'84 syf.18)

".. Demokrasi için savaşım verilmenden önce için savaşılmaz. Demokrasi bu anlamda bir öğretilerdir. Birkez daha belirtiyoruz ki, demokrasi kazanılmadığında onu tepetaklak etmeye bir fiske yeter.. Özerkinin, yalnızca demokrasi için bile olsa, gösterilmesinin tam aramı değil mi?" (Haziran'84 syf.2)

"Unutkanlık bir hastalık. Bulaşıcı, yaygın ve günümüzde özgü.. Ellerimizde sımsıkı kavradığımızı sandığımız özgürlüklerin, hakların uçup gitmesini unutmak nasıl da işimize geliyor. İhanetler, nefret ve öfkeler ne çabuk unutuldu. Ve unutkanlık hastalığının yan etkisi uzlaşmacılık nasıl da çığ gibi büyüyor, yer ediyor içimizde." (Ağustos'84 syf.2)

"Herhangi bir kurumun demokratikleşmesi, bü-

tünden soyut olarak ele alınamaz. Hele bu kurum üniversiteyse, önerilen demokratik yapının oluşması, kaçınılmaz biçimde, genelin demokratikleşmesine koşut bir olgudur." (Ekim'84 sayf.4)

"Çözümü ileriye dikmedikçe, günlük yaşantımızın ve sıkıntılarımızın bizi tutsak ettiği günlük değerlendirmelerden kurtulmamız da olanaksızdır.. Giderek duyarsızlaşmaya, beynimizin 'eski-den' o çok iyi çalışan bölümlerinin uyustüğünü görmeye başlarız.. Oysa okuyan, araştıran, düşünen beyinler, yazan çizen eller olarak, öğrenmemiz, daha unutmamamız gerekenler n çok gerisinde olduğumuzu, özel duygulanımızla değil, nesnel/toplumsal koşulların ve tarihsel birikimin sonucu oluşmuş düşüncelerle hareket etmemiz gerektiğini unutmayalım." (Kasım'84 sayf.2)

"..YÖK'e ilişkin tartışmalarda, artık 'nasıl bir üniversite, nasıl bir eğitim' sorularının tartışılmasına yönelmelidir. Bu sorunlara geçerli ve toplumun demokratikleşirilmesiyle, demokrasi mücadelesiyile uyumlu yanıtlar verildiği ölçüde, YÖK'e ilişkin tartışmalar ayakları yere basar hale gelecektir." (Kasım'84 sayf.20)

"Demokratik bir basın ortamının, demokratik haklardan vazgeçerek değil, onlara sahip çıkarak ve yaşatarak oluşacağına inanmak gereklidir."

(Aralık'84 sayf.2)

YENİ DEMOKRASİ !

5

"85 Gençlik Yılı, Türkiye'de gençliğin siyasi ve demokratik katılım haklarını sağlanmasında mesafe alınan bir yıl olmalıdır. (Şubat'85 sayf.17)

YARIN ■ Bundan dört yıl önce, 1977 Eylül'ünde ilk sayımız çıktığında "Yarın'ı zoruntu kılan koşullar, insanlarımızın yüreklerin e ve bilinçlerinde yaşattıkları özelemler, inançlar, değerlerdir." diyor dık, insanlarımızın yüreklerinde ve bilinçlerinde yaşattıkları özelemler derken de kuşkusuz demokrasiyi anlatıyorduk.

Şimdi aradan geçen dört yıllı birlikte demokrasi yolunda atılan adımlara bir göz atmak istiyoruz. Ve size ilk olarak da demokrasi kavramından ne anlamak gerektiğini sormak istiyorum. Demokrasi nedir?

ERDAL İNÖNÜ ■ Demokrasi, halkın seçimlerle milletvekillerini iktidara getirdiği ve bunu da partileri aracılığıyla yaptığı sistemdir. Tabii bunun olabilmesi için çeşitli görüşlerin rahatlıkla söylenebilmesi, örgütlenebilmesi için gereken düzenlemelerin yapılması gerekir. Vatandaşların haklarını bilmeleri ve bunun anayasada yer alması gerekir. Anayasa açıklanıyorsa, açıklık getirmiyor bile bu hakların rahatlıkla kullanılmasını gerekir. Düşünce özgürlüğü olmalı ki bu fikirler rahatlıkla söylenebilsin.

Gelişen ekonominin ortaya çıkardığı sorunlar, çalışma hayatı, emeğin değerlendirilmesi için bir takım sivil örgütlenme yollarının açık olması gerekir. Sendikaların kurulması, özgürce çalışması gerekir. Toplu sözleşmeler aracılığıyla haklarını koruyabilmeleri gerekir.

Tabii sivil örgütlenmenin başka örnekleri de var. Demeklerin kurulması, rahatça çalışması gerekir. Öğretim sıralarında, çocuklukların anlaşılarak gençlerin özgür düşünceyle, serbest düşünen yaratıcı insanlar olarak yetiştirilmesi, demokratik hakların kullanımı için gerekir. Öğretimin en yüksek aşaması, yüksek öğretimin özerkliği koruyan bir yapıda varolanması ve çalışması gerekir.

Basının özgür olması bütün bu fikirleri rahatça duyurabilmeleri için gerekir, haberleri sansürlüz verebilmeleri gerekir. Vatandaşlar arası a şyasal görüş farkları yönünden ayrım yapılması gerekir. İş ararken ve haklarını savunurken karşılarında yansız bir yönetim bulabilmeleri gerekir.

Bu ilk aklıma gelenler ve benzerleri demokrasinin temelleridir. Demokrasidir.

ERDAL İ

"Demokrasiye sahip çıkmak görevdir diyoruz."

HATAY DURLUPINAR

NÖNÜ

asiye

Konuşan: FUSUN ÜZTÜRK

□ Demokrasi ve ekonomi konusuna giretim isterseniz. Sizce ekonomik çalkantılar demokrasinin de çalkantılarının ön koşulları mıdır? Örnekte 24 Ocak kararlarını ele alalım. Bu kararların demokratik bir yönetimle uygulanamayacağı söylenmişti. Uygulanamadı. Acaba sizce ekonomideki zigzaglar sürdüğü demokratideki zigzaglar da sürecek midir, sönme durumunda mıdır?

■ Ben konuya böyle yaklaşmıyorum. Halkın haklarına sahip çıkması olarak görüyorum demokrasiyi. Siyasal partileri eliyle haklarına sahip çıkan bir halk böyle zorlukları, zorlukları aşmanın yollarını da bulacaktır. Gelelim 24 Ocak'a.

24 Ocak kararları belli bir ekonomik yapıyı ortaya çıkardı. Bu modelin uygulandığı bazı gelişmiş ülkeler de var. Oralarda kısa süre için bir istikrar sağlamak için kullanıldı.

dı. Belli ölçülerde başarı kazandı ve değişti. Bazıları başarı kazanamadı. Bunlar oralarda gene serbestçe tartışılabilir ve seçimlerde halk isteğini belli ediyor. Uygulandığı az gelişmiş ülkelerden bazılarında askeri yönetimler zaten vardı, bazılarında da sonradan geldi. Bunlara bakarak bence sağlam ilişkiler kurmak tam doğru değil. Bütün bunlar ülke şartlarına göre ortaya çıkan uygulama biçimleri.

Bence halklar istemlerini, çıkarlarını net biçimde ortaya koyabilecek bir bilgi düzeyine geldiklerinde, bu ve benzeri engelleri de aşmayı başlarırlar.

Bu nedenlerle kaçınılmaz yollar fikrine inanmıyorum. Demokrasi içinde her sorunun çözümü bulunabilir.

□ İsterseniz 12 Eylül örneğine gelelim. 1980 yılında Türkiye bu ola-

yı yaşadı. Sizce kaçınılmaz mıydı?

■ 12 Eylül'deki askeri hareket ülkedeki terör ve anarşiyi ortadan kaldırmak için yapıldı. Bu doğru, gerçekleştirenleri ilk bildiride de şimdi de aynı şeyi söylüyorlar. Şunu da belirtmek gerekir, ama bu olaylar yalnız Türkiye'de olmadı, başka ülkelerde de oldu, ama oralarda genellikle demokratik rejimler değişmedi, devam etti. Bizim için de amaç budur. Demokrasi o denli kökleşmelidir ki, benzer koşullar ortaya çıktığında demokrasi içinde çareler bulunsun.

12 Eylül'ün bize verdiği dersi böyle görüyorum. Biz şimdi geliştirdiğimiz demokrasiyi o denli sağlam inşa etmeliyiz ki, bu olaylara karşı bağışıklığı olsun.

■ Burada, halkın demokrasi geleceğinden sözedeblir miyiz?

■ Tabii var. Fakat 12 Eylül bu geleceğimizin yeterli olmadığını gösterdi. Bundan sonrası için yeterli olabileceğine inanıyorum. Geçmişe gidersek en azından yüz yıllık bir partili dönemimiz var, ama yeterli değilmiş, 12 Eylül'le gördük. Ancak olgunlaşma da bir süreçtir.

□ Şunu sormak istiyorum, kısaca, 1981 Türkiye'si demokrasinin neresindeydi?

■ Açıkça biz bir ara dönem geçirdik. Partiler kapatıldı. Dernekler kapatıldı, sendikal faaliyetler askariye indirildi. Basın çok dikkatli yazmaya başladı. Üniversitelerde yeni bir düzenlemeye gidildi ve Anayasa yeniden ele alındı. Açıkça söyleniyordu ki, demokratik bir düzende yaşamıyorduk. Askeri düzen MGK yoluyla bir süre egemen oldu, amaçları anarşinin ortaya çıkardığı düzensizlikleri ortadan kaldırmaktı. Kuşkusuz o döneme demokrasi denilemez.

Demokrasinin yeniden başlaması, anayasanın kabulünden sonra partilerin kurulması ve 6 kasm seçimleriyle yeni anayasanın tam olarak yürürlüğe girmesiyle başladı. 80-83 arası demokrasi sayamayız.

□ Anayasanın hazırlanışına girersek, hazırlanma süreci ve işin tamamlanması sizce demokratik yöntemlerle mi gerçekleşti?

■ Tam bir demokrasi, demokratik kurumlar olmadığı için hazırlıklara demokratik denilemez. Ama bence bu o kadar da önemli değil. Bütün bunlar zaten bir eksiklikten doğuyordu. O eksikliğin giderilmesi için düşünmek gerekiyor. Olaylar demokrasimizin yeterli bağışıklığı olmamasından başladı.

Demokrasinin yeniden başlangıcını yukarıdaki gibi aldıktan sonra bu verileri iyi değerlendirip gerekli değişiklikleri yapmak daha gerçekçi olur.

Ama bunu yaparken anayasanın hazırlanış da düşünülebilir. Yönetimin demokratik olmadığı besbellidir.

□ Aynı soruyu Danışma Meclisi için sorarsak, DM de demokratik bir oluşum değildi diyebiliriz o halde.

■ Tabii diyebiliriz. O döneme girince belli eksikliği ineriyordu, son-

rasını da o dönemden çıkmak olarak değerlendirmek daha iyimser bir yaklaşımdır.

□ Parti kuruluşlarına girersek, kuruluş çalışmaları ve verili ortam demokratik miydi?

■ Çok kısıtlı koşullarda çalışıldığı bir gerçektir. O nedenle de biz şimdi birleşme gibi çabalar içindeyiz. Sınırlamaların doğurduğu bir çaba. Sınırlamalar olmasaydı bugünkü çabalara da gerek kalmazdı. Daha gelişkin işler yapılabilir.

Anarşiyi demokrasi içinde yenmeyi başaramadık, kaybettik. O nedenle geçtikten sonra yeniden birşeyler başladı, demokratik düzene ulaşabilmek için. Ama zor oluyor.

□ 1985'e bakınca Türkiye ve demokrasi için neler söylenebilir. Artık demokrasi yaşıyor diyebilir misiniz?

■ E, artık diyebilelim, şüphesiz eksiklikler var. O dönemin aşırı kısıtlamalarının getirdiği eksiklikler var. Ama artık süreç demokrasi yolunda, Partilerin son kongreleri bu yöndeki istekleri iyice ortaya koydu. Bunu siyasal toplantılarda, mitinglerde, konuşmalarda, TBMM'de muhalefetin davranışlarında iyice görüyoruz. Artık 6 Kasım sonrasında olmadığımız ortada.

Kurumlar için eksiklikler, kısıtlamalar sunuyor. Dernekler, sendikalar halen bu sınırlarda. Üniümüzdeki seçimlerde sosyal demokratların iktidarıyla da bu sınırlar aşılabilecek, bir seçimle demokrasi yolunda hayli ilerleyeceğiz.

Geçiş dönemi deniliyor. Çünkü bu deyim yasalarda, anayasada olmayan belirsiz bir kavram. Demokrasiyi daha geliştirmek için kullanılıyor, özür yerine geçiyor. Öyle bir yaklaşımı kabul etmiyoruz. Demokrasiye sahip çıkmak görevdir diyoruz. Ama eksikler var.

■ Üniümüzdeki kısa dönemde neler yapılabilir. Şu anda demokrasinin önünde duran engeller neler?

■ Sendikaların çalışmasında büyük kısıtlamalar var. Grev hakkı kağıtta. Toplu sözleşme hakkı var, uygulama hakkı yok. Buralarda genişleme gerekiyor.

Sıkıyönetimlerin tüm yurtta özellikle İstanbul'dan kalkması özellikle başın üzerinde belirli bir kontrolü sürdürüyor.

Güvenlik soruşturması gibi vatandaşlık haklarının kullanılmasını engelleyen yaklaşımlar sürüyor.

Üniversitelerin bilimsel özerklikleri hala yok. Araştırma hayatı alışmış serbestliğe kavuşmuş değil.

Bunların bir kısmı anayasaya kadar uzanan yasal düzenlemeler gerektiriyor. Bir kısmı anayasaya girmeden yasalarla çözülebilecek. Bir kısmı yalnızca uygulamada görülüyor.

Ayrıca af toplumsal huzuru sağlamak için gerekiyor. Yaraların sarıltması için gerekli.

Düşünce sıcı diye bir kavram pek çok yazarı, fikir adamını rahatlatmaya devam ediyor. Bu sorunun çözümü ulaşmayı bekliyor.

Bunların tümü gündemde.

YARIN "Gelenek" kavramından ne anladığınızı açıklarmısınız? "Şiir Geleneği"nin bu genel olgu içinde konumu ya da boyutları neler olabilir?

ÖZDEMİR İNCE ■ Ben, gelenekten "ne anladığım"dan çok bu kavramın bilimsel olarak nasıl tanımlandığına önem ve değer veriyorum. Çünkü Gelenek kavramı, uygulama alanında yaklaşımların niteliğine göre çok tehlikeli, ama aynı zamanda çok yararlı olabilecek bir toplumsal kurum tanımlıyor. Dr. Özer Ozan-kaya, "Toplumbilim Terimleri Sözlüğü"nde gelenek terimini şöyle tanımlıyor: "Bir toplumda, bir toplulukta, eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kufaktan kuşağa iletilen tinsel etkin (kültür) elelerinin her bir." Bu tanımda geçen geçmiş sözcüğü zorunlu olarak tarihî düşündürüyor. Gelenek'in ikinci dereceden bağları da var: Töre ve görenek.

Doğal olarak, nasıl tarihsiz bir toplum düşünülmezse, geleneksiz bir toplum da düşünülmez. Toplum geleneği biriktirip oluşturmış, gelenek de kendini biriktirip oluşturan toplumu belli bir noktadan itibaren ve belli bir ölçüde yönlendir-miştir. Gelenegin biçim ve içeriğini karşı tutumumuz bizim düşünsel yapımızın gözetilene sayılabilir. Geleneye körü körüne bağlılık kadar gelenekten bütünü kopma düşüncesi de yanlış. Geleneye körü körüne bağlı kişiye gelenekçi denir. Ne toplumsal, ne bilimsel, ne de sanatsal bakımdan öğrenilecek bir nitelik. Çünkü gelenekçi gelenegin olduğu gibi, değişmeden sürüp gitmesini, olduğu gibi kalmasını, korunmasını ve buna uyulmasını ister, bunun sonucu olarak da değişiklik ve gelişmeden yana değildir. Bundan dolayı gelenekçilik tutuculukla örtüşen bir kavramdır. Demek ki, toplumsal, siyasal alanda olduğu gibi sanat alanında da geleneklere körü körüne bağlı gelenekçiliğin bir başka adı tutuculuktur.

Bunun tam karşılığı olan, gelenekten bütünü kopma düşüncesi de yanlıştır. Çünkü böyle bir şeyin sonucu anarşi, koksuzluk, düzensizlik, değerlendirmeye ölçü ve sistemden yoksun kalıştır. Gelenekten körü körüne, bağnazca kopuş, toplumsallaşma ve sanatsal yözlaşme ve soyslaşma sonuçlarıdır. Gelenegin yadsınması, aynı zamanda, tarih ve toplumsal gelişmenin de yadsınmasıdır. Görüldüğü gibi, gelişmeye engelleyici ve yeniliklere kapalı gelenekçilik kadar, geçmişe, tarihe ve geleceğe, yani toplumsal ve kültürel mirasa dayanmayan karşı-gelenekçilik, yenilikçilik de toplum ve sanat için zararlıdır.

Ancak bu iki yanlısın arasında bizim sahip çıkmamız gereken bir doğru bulunmaktadır: Geçmiş ve geleceğin, kültür mirasının doğru, sağlam ve iletiriyi açık yollarına sahip çıkmak, onu özümlemek ve sürrekli olarak geleceğe doğru açmak. Yani bugünü ve geleceği kurmakta, geçmişten ve gelenekten bilimsel yöntemlerle yararlanmak. Tarihî, gelenegin tutuşu olmayıp, onların diri, canlı ve günümüz gerçekleriyle, günümüz bilim ve düşüncesinin ulaştığı doğrularla, gerçeklerle çelişmeyen yarıları yapı malzemesi olarak kullanmak.

Aziz Çalışlar'ın "Ansiklopedik Kültür Sözlüğü"nde *gelenek* şöyle tanımlanıyor: "Belirli bir sınıfca oldukça bir uzun geçmişe dayanan zaman yoluyla alınmış ya da yeniden yaratılmakta olan, belli sınıfsal

ÖZDEMİR İNCE ŞİRDE GELENEK

Geçmişe Bakış-Gelenekten Yararlanma ve Şiirde Gelenek

"Çağdaş sanatın anıtlarını geçmişte buldum."
L. Ehrenburg

Bir kavrayıp özümlemeye, geleceği bir inlemeye yönelik her etkinlik (felsefe, bilim, sanat, siyaset vb.) kendi alanında geçmişle çok iyi bilmek ve değerlendirmek zorundadır. Geleceğe karşı alınan tavır, geçmişle karşı alınış tarzına bir uzantıdır. Bir yansımadır. Geçmişle gelecek arasında böyle bir hesaplaşmaya girebilmek ise ünnüyle bir bilinçlenme, bir dünya görüşü sorunuudur.

Bugün, yaşadığımız değerler sistemini oluşturan kültürel birikim, geçmiş uygulamalardan bize kalan ve yaşadığımız zamanla, çağın gereklilikleriyle, şu ya da bu ölçüde sentez edilerek dönüşümü uğratılmış oldukça karmaşık bir mizandır. Yaşam, sürekli bir devrim, değişim ve gelişim içinde olduğumuzdan, onun, duygu-düşünce-iradec ve davranışlar alanını oluşturan değerlerde de sürekli bir devrim, değişim ve gelişim söz konusudur. Bu açıdan bakıldığında kültürel mirasın tarihî iki önemli yapıya ayrılması kaçınılmazdır. Bir, geçerliliği iyi birleş, değişen zaman ve koşullar içinde yaşama olanağı, kalıcılığı, dayanıcılığı, ölü yam; diğeri, içinde yaşadığımız çağda açık düşünce ile öze yasama katkısıdır. Bu iki yönün güncel yaşam içinde kılınmaları birbiriyle oldukça yakın ve yanlıştır. Birinci ve ikinci yönleri beşerler: İlki, beşerler bir biçimde geçmişle bütünüyle reddetmek; ikincisi mirası olduğu gibi benimsemek.

Birisi geçmişe, birisi geleceğe kapalı olduğu için koksuz her iki yol da çıkışızdır. Aslında, geçmişe, onun güncel içinde yaşadığımız değerler bütününe eleştiriler bir tavır ve çağdaş bir anlayışla yaklaşmak ve geleceğe açık, ilerici yarılanı çağdaş bir öze biçimle yansıtmak ondan en etkin ölçülerde yararlanmaktır.

Bir bütün olarak kültürel mimar konusunda böyle bir tavır geliştirilebilir. İçin onun temel kavramlarından olan "gelenek" kavramına doğru yönüne gitmek kaçınılmaz olmaktadır. Bu ise, bir toplumun davranış alanı ile duygu ve düşünce alanı arasında yollarından en önemli ve kalıcı olan sanat alanına yönelmek gerektirmektedir.

Oldukça geniş bir kapsama alan sanatta gelenek kavramında, içerinde en çok tartışılan alanların başında edebiyat sanatı; bunda da, bir de Halk ve Divan şiiri olarak uzun bir geçmişi olan şiirde gelenek gelmektedir.

Nedir gelenek ve şiirde gelenek? Çağdaş Türk Şiir geleneği neyeye kadar uzanmaktadır? Divan ve Halk şiirinin katkılarını ne kadar ve ne şekilde "modern" diye nitelenecek şiir hareketlerinin yarı, anlamı nedir çağdaş şiirimize?

Bu konuda yazılacak açıklık gelirmek, bir katkıda bulunmak ve derin toplu bir kaynak oluşturmak düşüncesiyle; Melih Cevdet Anday, Afar Tümcin, Gülen Akın, Muzafer Ertosun, Özdemir İnce, Şükran Kurdakul, Cabit Külebi, Aziz Çalışlar ve Arif Doran'dan oluşan bir grup şair-yazarımıza yöneltilmiş dört sorunun yanıtlarından oluşan bir yazı dizisi planladık.

Bu sayı Özdemir İnce'nin yanıtlarıyla başlayan yazı dizisini, önümüzdeki sayılarda yanıtlanan geliş sürecine göre yayımlayarak sürdürülecektir.

● YARIN

nu, dolayısıyla, toplumcu sanatın gelişme çizgisini doğru olarak kes-tirmek de olanaklıdır... İnsançıl ge-neneklerin korunması ve yeniden ele alınması için verilen ideolojik sava-şım, çağdaş sanat ve edebiyatın ile-riye doğru geliştirilmesinde önemli bir yer tutar." (Agy. s. 155-156). Bunlara dikkat etmeden, bunlara dayanmadan yapılan yenilikler boş-luğa kalır. Toplumcu sanat, ken-di halkının ve insanlığın manevi-sanatsal düşüncesinin tüm zenginliğini bilinçli yoldan ele alarak, eleştirici bir gözle ayıklayarak, geçmişin in-sancıl kültür mirasında sürekliliğin korunmasına çalışır. Bu da her şey-den önce, daha önceki sanatın içeri-ğinde ilerici olan yönlerin yeni, da-ha yüksek aşamaya sokulması, daha önceki sanat biçimlerini taklide kalk-maksızın, ulusal biçimleri toplumsal yaşam içinde gelişmiş yeni gereks-i-nimlerle uyumlu hale getirmek de-mektir. Görüldüğü ki burada da kö-rü körüne bağlılık değil, eleştirici gözün gerekliliği söz konusudur. "Top-lumcu sanat, kültür ve sanat mirası-nın aşılmasında yerinde saymaz; insanlığın tüm deneylerine dayana-rak, yaşamın anlamı sorusuna yeni bir karşılık getirmeye, çağımızda in-sanlığın yaşamsal sorunlarını sanatsal olarak yeni bir yoldan biçim-lenirtilmesinde çalışır." (Agy. s.156)

■ *Gelenek açısından Çağdaş Türk Şiir'inin başlangıç çizgisi hangi tarihlere kadar çekilebilir? Divan ve Halk Şiirlerinin bu çizgiye yakınlıkları nelerdir?*

■ Herkes aynı bir suç işlemlilik kompleksi içinde: 1985 yılında, Karaca-oglan'a bağlanamıyor? diye. Dünya çağdaş şiirinin geçmişi bile 100-150 yıldır. Çağdaş Fransız şiiri genel olarak Rimbaud (1854-1891) ve Lautréamont (1846-1870) ile başlatılır. Çağdaş şiir'in başlangıç çizgisi dünyanın birçok yerinde aşağı-yukarı aynı dönemde başlar. Bu nedenle tarihsel sonsuzluk içinde 50-70 yıllık bazı gecikmelerin büyük bir önem taşıdığı kanısında de-ğilim.

Böyle bir soruyu yanıtlarken bütün duygusalılıklardan uzaklaşıp, bi-limsel nesnelliliğin ve toplumcu sanatın ilkeleri doğrultusunda hareket etmek zorundayız. Bunun yanı sıra, Osmanlı İmparatorluğu ile Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürk devimleri gerçeklerini göz önünde bulundur-malıyız. Çünkü tarihin biricik ve belli ölçüde bile olma toplan kültür değişimini başarmış toplumuya karşı karşıya bulunuyoruz. Böyle-sine ait-üst oluş yaşamış bir toplum-da bazı ölçüler ve ölçütler geçerli olmayabilir.

Soruna bu perspektiften bakın-ca, toplumsal tarihimizin bir nokta-sında, dinsel, toplumsal ve yazınal geleneklere, dışardan, doğal olma-yın, olmaksızın ve benzersiz bir müda-hale (Atatürk Devrimi) yapıldığı-nı görüyoruz. Her şey birsenaryoya uygun biçimde, ilkin zihinsel olarak düşünülmüş ve tiyatro sahnesine uygulanır gibi uygulanmıştır. Başka bir ulusun yaşamadığı trajik ama-mutlu bir tarihsel süreç ve tırchir-bir bu. Atatürk devrimlerinin birer üstüpya devrimi olduğuna ileri sürüp eleştirenler, laisizm ileri bir toplu-ma giden yolu açtığını nasıl göremi-yolar? İslamîğin ilkelinin egemen olduğu toplumlarda ileri bir toplum düze-ninin kurulamayacağını nasıl anlayamıyorlar? İşte sözde sosya-lizm deneyen ama islamın kuralla-ryıla içiçe yaşayan Suriye, Cezayir ve Libya'nın, Sudan'ın durumu, Bil-

hedeflerin yerleşmesine yardımcı, kalıcılık ve değişim yeteneği gösteren düşünce, simge ve kurumlar. Bu düşünce, simge ve kurumlar, bireysel bilinçte olduğu kadar, sınıfsal bilinçte de kendi etkilerini gösterirler, toplumsal bilincin ayrılmaz bileşkenini oluşturlar." Gelenekçilik oldukça olumlu bir tanımlaması bu, ayrıca iki önemli koşulu da içine de taşıyor: Kalıcılık ve değişim yeteneği. Yani düşünce, simge ve kurumların kalıcı olmaları yeterli değil, aynı zamanda değişim yeteneği de göstermeleri gerekiyor. Bu değişim yeteneği tanımlamasının altını önem ve dikkatle çizdim! Çünkü bu değişim yeteneğinden yoksun gelenekleri savunuların gü-lünç ve tehlikeli uygulamaları her gün tanık olmaktadır son zamanlar-da. İnsan yaratılışıyla ilgili dinsel dogmaların, insan evrimini açıklayan bilimsel görüşle çelişkisi, Eğitim Bakanlığının salık verdiği "Yemek Adabı" kitabı gibi. Bu da gösteriyor ki, toplumsal yaşamın tüm alanlan-da ve bilimlerde, zaman anırla-maların aşamamış, değişim yetene-ğinden yoksun hiçbir kural, tutum ve düşünce, gelenek olarak bugüne ve geleceğe hizmet edemez. "Gerici gelenekler, bilinçlenmenin oluş-masına, bu yolla da toplumsal gelişmenin gerçekleşmesine ayakbağı olurlar. Buna karşılık ilerici gele-nekler, toplumsal eylemlerin itici gücüdür. Geçmiş toplumsal düze-ni

de yeni gelenekler oluştuğu gibies-ki ileri geleneklerin de yeni bir içe-rik kazandığı görülür... Geçmiş in-sancıl geleğinin korunması ve ye-niden yaratıcı yolda ele alınması da büyük önem taşıyor. Bu nedenle ne geleneklere karşı anarşistçe bir tavır geçeri-dir, ne de geleneklerin asıl-maksızın ünden benimsenerek kut-sanması. Sanat ve edebiyatta ise, ge-neneklerin alınışı ve yaratıcı bir bi-çimde işleniş ancak diyalektik yol-dan bir değişiklikle uğratılmalarıyla olanaklıdır. (A. Çalışlar, Agy. S. 154-155)

Görülüyor ki "şiir geleneği"ni, dolayısıyla edebiyat geleneğini ge-nel gelenek kavramından ayırtmamızın olanaklı yok: Genel doğru ve yanlıştır bu bağlamda da kesinlikle geçersiz. Yeni ve ileri bir sanat anlayışı ne geleneksel biçim ve içerikle-re körü körüne bağlıdır, ne de bun-ları yok sayabilir. Sanatta gelenekle ilerici ilgi, kültür mirasına yaratıcı eleştiriyi yaklaşmayı zorunlu kılar. "Bu yaklaşım sunları içerir: Kültür mirasının, tarihsel her kazanım, in-sanoglu tarihinin bir belgesi olarak korunması; kendi zamanına ilişkin, asılmış, kullanılmaz olmuş yarıların ayıklanarak, en iyi öğelerinin, yani savaşım içinde kendini gerçekleştirmiş, kendini bugüne bağlayan ileri öğelerin özümlemesi. Gelenek ile Yenilik arasındaki karşılıklı etkileşim anlaşılmalıdır; kültür mirası-nın yeni kuşaklar için gerçek rolü-

mem günümüz iktidarının lâisizlikle bu denli uğraşmasını gerçek nedenleri anlayabiliyor mu? Evet, Atatürk Dev'ri'nin bir kopuş, bir patlama, bir değişim hâmidir. Sorunuza bu kadar dolambaçlı yoldan cevap aramamın nedeni sanat ve edebiyat toplumsal konjonktürden ayrılmamasıdır. Edebiyatımızda bir kopuşma olduğu bunun nedeni toplumun bir kültür kopuşması yaşamış olmasındandır. Ne var ki, toplumsal kurumlarda ve dinsel bağlanıda tam bir başarı söz konusu değilse de dil ve edebiyat alanında devrim kendinden önceki çabalar ve halkın yaşadığı gelenegine (dilsel ve yazınsal) eklenerek başarılı olmuştur. Hukuk ve din alanında yapılan müdahale tam bir başarı sonuçu vermemiş ise de, toplumu ve bireyleri büyük ölçüde ve geriye dönülmez biçimde değiştirmiştir. Osmanlı hukuk ve toplumsal kurumlarının ve islami dinin ilkelere ilişkin toplumsal pratikteki direnme yetenekleri zaman içinde devrimci uygulamaya, türpüleşmiştir. Söz konusu devrimci gereksinim, toplumsal kurumların ve dinsel ilgililer geleneklerin değişim yeteneğinden yoksun olmalarını anlayışlı olmasından kaynaklanmıştır. Hen bunu böyle kabul ediyorum. Ve soruna bu olumlanmanın haklı açısında bakarsanız: Osmanlı toplumu gibi bir duragan toplum, bu toplumun duragan yapılan ve değişim yeteneğinden yoksun gelenekleri ancak bir dış müdahale ile değiştirilebilir. Bu müdahalenin doğal sonucu saymamız gereken ve bugün yaşamakta olduğumuz siyasal ve toplumsal bunalımlar, hence, Osmanlı toplumunun duragan ve değişmezlik özelliği gösteren yapılarına terah edilmiştir.

Toplumsal ve siyasal devrimin tartışılabilir başarısına karşın, dilsel ve yazınsal devrimin başarısı tartışılabilir. Bu başarının üç aşkından bir devrimci müdahale ise, bence, bu müdahaleden daha önemli olan iki ayak toplumsal ve kültürel gereklilik ve zorunluluktur.

Bu noktada yeni bir tanımlama yapmak gerekiyor: Osmanlı kültürü kozmopolit bir sınıf kültürüdür (Saray-Medrese-Konak). Türk-İslam sentezcileridir. Selçuklu-Osmanlı-Türk sentezcilerinin ileri sürdüğü gibi, bu kültür bütün âgeleriyle Osmanlı İmparatorluğu uluslarının tümüne ve bütün toplumsal katmanlarına kapsamaz ve içmez. Belki bir Osmanlı mirasını (özellikle resmi mimarının), müziğinin ve yazı sanatının yaygınlığından söz edilebilir, ancak Osmanlı edebiyatı merkezi İstanbul'da bulunur ve bazı temsilcileri, imparatorluğun öteki merkezleri ne yayılmış bir sınıfın malıdır. Mimari, müzik ve yazının edebiyata oranla daha yaygın olmaları, ulusallık ve bireysellik beğeniye daha az bağlı olmalarından ileri gelmektedir. Edebiyat bunlara göre daha çok ulusallık ve bireysellik özelliği taşır. Çünkü ötekilerin söylemleri dilsel değildir. Bu nedenle, Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan Türk halkının kültür mirası içinde yaygın bir Divan Şiir'i Geleneği'nden söz etmemiz oldukça zordur. Bu durumun siyasal ve toplumsal (Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı devletlerinde, Türk ve Türkmen ögeleri, kozmopolitleşen yani Acemleşen, Acem-Araplaşan, Acem-Arap-Romalılaşan yönetici sınıfa her zaman karşı olmuştur) nedenlerini bir yana bırakarak bile, Divan Şiir'i'nin dilinin Türk halkının

yaşayan dili olmaması, Osmanlı dönemi Türk toplumunda bu şiirin yaygın geleneğinden söz etmemizi son derece zorlaştırır. Divan şairlerinin bu gelenek içinde yazmış olmaları yeterli değildir, yazar ve şair kadar okurun ve halkın da o geleneğin içinde bulunması, yaşaması gerekir. Bunun ise sözkonusu olmadığını "sentez" düşüncelerinin dışında herkes bilmektedir. İslam (Fars-Arap-Osmanlı) edebiyatının en önemli kaynağının hayal değil bizat İslam dini olduğunu da unutmamamız gerekir.

Halk Şiir'i'ne gelince, elbette, İstanbul da dahil olmak üzere, Osmanlı İmparatorluğu'nun Türkçe konuşan kesiminde bir Halk Şiir'i Geleneği'nden söz etmemiz gerekir. Çünkü bu gelenek şairi olduğu kadar okuru, dinleyicisi yani halkı da kapsamaktadır. Bu nedenle, Türkçe konuşan toplumun büyük çoğunluğu için nasıl bir Divan Şiir'i geleneğinden söz etmek zor ve olanaksız, bir Halk Şiir'i geleneğinden söz etmek gerekli ve zorunludur.

Dikkat edilirse, birinci sorunuza yanıtlarken sözünü ettiğim "gelenek"le hushulün kopmuş, Divan Şiir'i için geçerli olmamak gerekir, çünkü bizim için bir kopma, bir red söz konusu değildir, bunun tam tersine, Divan Şiir'i'nin dili, biçimi ve içeriği kendisine muhtalaf kabul etmediği toplumsal katmanların uzantıları, torunları olmamız gerçeği söz konusudur. Neden ya da Seyh Galip'e çağdaş olan büyük dedem de yabançıydı. Bu nedenle, benim için, Divan Şiir'i hakkında, bir kopuşma, bir kültür mirası reddi söz konusu olamaz. Ama bu gerçek, Divan Şiir'i'nin büyük bir şiir olmadığı anlamına gelmez, ama ona karşı beni bağunsızlaştırır ve bütün suçlamalarından arındırır. Bu suçlamaya da gelir: Nasıl evrensel kültürden ve şüiden yararlanıyorsam, ulusal kabul edeceğim bir şiir biesiminde Divan Şiir'i'nden de tek başıma ve özgür olarak yararlanabilirim. Ama nesinden? Elbette, dilinden, vezninden, mazmunlarından ve mantığından değil, belki de bu şiirin Türkçeye yansıtılabilecek sesinden.

Bir şiir geleneği üç önemli öğeyle şair ve okuru kapsar:

1. BİÇİM
2. İÇERİK
3. TAVİR (TUTUM).

Şimdiye kadar, ülkemizde, gelenek ve gelenekten yararlanmanın biçimi'ne sınırlandırılmış gözlemleniyor; nedense öteki iki özelliğinin sözü edilmiyor. Oysa, özellikle şiir bağlamında gelenekten söz ediyorlarsak, biçimin en sona yer alması gerektiği kanımdayım. İsteyen şair, yazabilirse, ister gazel, ister kaside, ister koşma, ister koçaklama yazar. Çağımıza denk düşen dinamik ritmi bulabilirse ne ala, çağımızın sorunlarını ve duyurdukları geleneksel biçimlerle söyleyebiliyorsa gene ne ala. Yalnız şunu belirtmemde yarar var: Aruz vezninin vatani olan Arap ülkelerinde, başta Mahmut Derviş, Adonis (Ali Ahmed Esber) olmak üzere Çağdaş Arap şairlerinin (Kuzey Afrika ve öteki Arap ülkelerinde) çoğunluğu geleneksel vezin ve biçimlerden yararlanıyorlar. Batı şiirinin evrensel biçimini yani özgür koşuğu kullanıyorlar. Buna karşılık, örneğin Adonis'in "Şamli Mihyar" in Sarkıları" adlı başyapıtında geleneksel biçim ve temalarla köktenci bir kopuşmaya girdiği, buna karşılık Halilac ve Niffari'nin düşüncelerinin

den, suflilerin sözlerinden yararlanıldığı, etkilendiği görülmektedir. Tekrar etmek gerekirse: Gelenek ve onunla yararlanma biçimiyle sınırlanabiliriz, hiçime indirgenemez. Öte yandan, ne olduğu ve ilkeleri açıklanmadan ortaya atılan "bir dil yaratma" işini de gelenek ve biçimle vazgeçilmez bağları yoktur. Gene, eski sözcük, deyim ve mazmunların tekrarıyla ya da öykünülmesinin de gelenek ve gelenekten yararlanmayla ciddi ve önemli bir ilişkisi bulunmamaktadır, bunlar olsa olsa anlamı vurgulanarak olanaklardır ve dolayısıyla içeriğe ilgilidirler.

Gelenek bağlamında içerik'e gelince: Bu yalnızca eski şiirlerle ilgili değildir. İçerik, geleneğin içinde yer alan şiirlerin yanısıra, genel kültür ve psikolojiyi, sınıfsal ideoloji ve baktı açısını, tür olarak romani, öyküyü, masalı, meseli, destanı, mitolojiyi, bütün yazılı ve sözlü kültür ve edebiyat zenginliklerini kapsar. Bunların hepsinden yararlanmak mümkündür. Ama birinci sorunuza yanıtlarken açıkladığım yöntem ve koşullarla. Unutmamalı ki Doğru edebiyatının, dolayısıyla Osmanlı edebiyatının birçok metni Tanrı'nın isminin ve yöneticinin, daha doğrusu kuru doğu tipi despotik rejimin savunulması adanmıştır. Bir örnek olarak Muhammed b. Ali b. Süleyman er-Rävendi'nin Râhat-ü-Sudur ve Âyet-ü-Sair'ün biçimi şöyledir: RAHMÂN VE RAHİM OLAN TANRI ADI İLÂE (Peygamberlerin medhi ve Peygamberimiz Muhammed Mustafa'yı övmeye. Şahâbe, Tâbiin ve din alimlerini övmeye. SULTANLARIN LAKAPLARI (VE KEYHUSREVİ ÖÇME). Bu metinler çoğunlukla, toplumsal olayları ayet ve hadislerle açıklarlar. İslâmın görüşleriyle sınırlı olup çağlarının bilimsel görüşlerini yansıtmazlar, dünyasal, toplumsal ve insansal bütün, dinsel yollarının yanında pek eliz kalır: ânsaların kayıtsız-şartsız itaatı, kuşkuyla yer veremeyen inancı, öğütler, genellikle toplumsal ve bilimsel gerçek ve doğruları değil Tanrı'yı arar ve araştırır. Bu bağlamda da yöntemleri bilimsel değildir, aktarma doğmatik yöntemler kullanırlar. Metinlerin çoğu kendilerinden önceki metinlerin ektentili tekrarı, tanziri ya da serbidirler. Dikkat edilirse, ânsalardan değil, bir edebiyatın genel niteliğinden söz ediyorum. Daha somut konuşmak gerekirse: Osmanlı edebiyatının içinde yer aldığı Doğru İslam edebiyatının, insanı, dinî, yayı ve topluma yapının ortasına yerleştirilmiş olan Sofokles'i, Euripides'i, Molière'i, Shakespeare'i, Lope de Vega'sı, Racine'i yoktur. Büyük öğünümüz Mevlâna ve Yunus büyükölçüde Yunan felsefesinden etkilanmişlerdir. Bugün bize ilginç görünen birçok Doğru İslam düşünür klasik Yunan düşüncesini tartışıp yorumlarlar. Tanrı'ya ilişkinmedikleri zamanlar. Gerçekdışı "Büyük Doğru İslam Edebiyatı" (Aşlında buna "Arap-Fars Edebiyatı" desek çok daha doğru olur.) propagandası karşısında suçlu bir şaşkınlığa kapılmanın hiç gereği yok. Bu yörenin yazınsal geleneklerinden yararlanmadığımızı, Türk-İslam, Selçuklu-Osmanlı-Türk sentezi yapamadığımızı başımıza kakıp, bu gelenekten yararlanmak akıl olduğunu gösteren Batılalar saymaya kalkınlar doğruyu yansıtmıyorlar. Divan'dan yararlanıldığı ileri sürülen Gunnar Eklof'un kitabının "Divan" la ancak bir sözcük ilişkisi vardır, biçim ve içerik olarak Divan'la

hiçbir ilişkisi yoktur. "Emgion Prensi üzerine Divan" adlı şiir kitabında Divan'ın hiçbir şiir türünü kullanmaz, içeriğinde de Gerek halk söylenmelerinden yararlanır. Gene bu bağlamda bir örnek olarak ileri sürülen Aragon, "Le Fou d'Eliso" adlı şiir kitabında, Hilmi Yavuz'un Hürriyet Gâsteri'nin ağustos sayısında ileri sürdüğü gibi ("Büyük bir Fransız şairi, Louis Aragon, o büyük başyapıtı olan Le Fou d'Eliso'yı yazarken Arap şiirinin zadjol formunu kullanabiliyor hem de eşsiz bir ustalıklarla") Arap şiirinin biçiminden değil Endüvis kültüründen yararlanmaktadır. Ama başka bir şey anlatmak için. Hilmi Yavuz neden böyle gerekçesi bir tanıklığa başvuruyor? Kendi şiirine bir dayanak göstermek için mi acaba? Ama ne olursa olsun, Aragon kitabının sözlük ve notlar bölümünde (Sayfa 153. Gallimard yayınevi), bu biçim öykünmediğini, sadece bir şiirinde biraz yaklaşığını söylüyor: "Nous ne l'avons pas le moins du monde imité ici, nous en rapprochons seulement dans Le vrai zadjol d'en mourir." diyor. Zaten kitapları 3-5 zadjol'ın ayrı ayrı biçimi vardır ve hiçbir Endüvis Arap sözlü edebiyatının bir biçimi olan zadjal'a benzememektedir. Ayrıca Hilmi Yavuz'un ileri sürdüğü görüş ve örnek doğru nisa bile bu sadece Louis Aragon'ın ilgilidir. Bunun üzerinde bu kadar duruşunun nedeni, bu tür örneklerin genellikle gerçeği yansıtmadıklarını göstermek içindir.

Ayrıca, Arap ve Fars edebiyatlarına ve bunları tanıyan Osmanlı edebiyatına dil engelli dolayısıyla kapalıdır ve bu kapalı oluşa çok özlemimiz için de bir gerekçe gösteriyor. Bunlar bize bütün edebiyatlar kadar yakın, bütün edebiyatlar kadar uzaklar, bunlara ilgilanmemiz ise bir ideolojik program çerçevesinde değil, bireysel tercih ve beğeni doğrultusunda olabilir ancak.

Günümüz Türk şiirinin yapısında Halk Şiir'i'nin taşlarının kullanıldığını söylemeliyiz. Ansa bu şiirin biçimleni ve hece ölçüsü yaygın olarak kullanılmıyor. Şiir temsilcileri beş bececi şair ve A.M. Bıranas, C.S. Tarancı, Z.O. Şaba gibidir. Bu üç şair hece katırlarını kullanmalarına karşın içerik olarak Fransız şiirinin peşindedir. Hece ölçüsü en yüksek düzeye bu üç şair ve Cabit Külebi'de çıkmıştır, ama bu şairlere Halk Şiir'i'nden yararlanıldığını denizim ne ölçüde doğru olabilir? Halk Şiir'i yapısı gereği şiiri ve şairi "mazmunu" sesle tehdit eder. Olumlu örneklerde görüldüğü gibi bu tehlikeyi savuşturmak da mümkündür.

Gelenek şiirsel tavir ve tutum'la çok yakın ilgisine vardır, ama ülkemizde geleneğin bu yönünden pek söz açılmaktadır nedense. Şiirin tavir ve tutum geleneği onun toplumsal-politik işlevini kapsamaktadır. Bu, amacı kendisi olmayan şiir türü demektir. Afrika ve Güney Amerika ülkelerinde anti-emperyalist, anti-kolonyalist şiir geleneği (Nicolas Guillen-Pablo Neruda-César Vallejo), İspanya'da gerçelikleşen cumhuriyetçi şiir geleneği (Lorca - Machado - Alberti), Yunanistan'da mitolojilerle yararlanma ve tahsil transpozisyon geleneği (Seferis, Rilso, Zoi Kareli, Takis Sinopoulos), Polonya ve Çekoslovakya'da ironik şiir geleneği (Tadeusz Rozewicz, Zbigniew Herbert, Havel, Vladimír Holan) Filistin şairlerinde görülen bağunsızlık ve özgürlük için savaşım gele-

neği, ABD şairlerinde toplumsal protesto geleneği ("Beat Generation" şairleri) gibi Bizde de Pir Sultan-Dadaloğlu tavrı "halime boyun eğme" geleneğini oluşturmuş sayılabilir. Halk Şiiri'nin tasavvuf, bekaşlı, tekke ve batini geleneğinden söz edilebilir. Nazım'la başlayarak toplumcu şiirimizde özgürlük-bağımsızlık-demokrasiyi savunan humanist ve politik bir gelenek günümüze kadar sürmüştür. Bu şiirin geçnişle bağlantısı içerik ve biçimden çok tavr ve tutumla; bu özelliğiyle Pir Sultan-Dadaloğlu geleneğine bağlanmaktadır.

Çağdaş şiirimiz biçim olarak Divan ve Halk şiirlerine değil Batı şiirinin evrensel biçimine (Özgür konuşuk) ve yapı anlayışına bağlıdır; içerik olarak Divan Şiiri'yle pek ilgisizdir, ancak Halk Şiiri'nden izler taşımaktadır; tavr ve tutum olarak Divan Şiiri'yle hiçbir ilişkisi yoktur. Çağdaş Türk Şiiri'nin tavrı halk şiiri ile Batılı evrensel şiirin tavrının birleşiminden oluşmuştur. Toplumcu şiirde buna ek olarak Pir Sultan-Dadaloğlu, Kerem Ferhad, Hallaç tiplerinin ilköğretimlerinin izlerine de rastlanır.

Çağdaş şiirimiz bu bakış açısından baktığımız zaman, geleneğin üç ögesi saydığım BİÇİM-İÇERİK-TAVİR (TUTUM) bütünlüğünü ilkin Nazım'da oluştuğunu görüyoruz. Bu nedenle, gelenek açısından Türk şiirinin başlangıcı onun şiiridir. Ama yalnızca "tavr" bağlamında Tervik Fikret'i başlangıç noktası saymamız mümkündür. Bazı çevreler Yahya Kemal'i Doğu-Batı birleşimi'ni (sentezini) başarmış bir şair olarak göstermeye çalışıyorlar, ama ben onda biçim-içerik-tavr bağlamında herhangi bir Batılı özellik göremiyorum.

Sonuç olarak, Çağdaş Türk Şiiri'nin geleneğinin Cumhuriyet'le birlikte kurulmaya başladığını kabul edebiliriz. Bu başlangıç hem şiir geleneğinin üç ögesi (biçim-içerik-tavr), hem de mesajı gönderen (şair) ve alan (okur, halk) bağlamında geçerlidir. Okur (halk) artık bu geleneğin içinde, bu onun da geleneğidir, bu gerçekleşmiş olaydır, yalnızca şairlere bakarak bir gelecekte söz etmemiz mümkün olamaz.

■ Çağdaş Türk Şiiri'nin varolan geleneği içinde "modern şiir hareketleri"ni (Birinci Yeni, İkinci Yeni ve bugün bir kısım şairlerce şu ya da bu oranda yürütülen hepah ya da soyut şiiri) nasıl değerlendirirseniz?

■ Şiirimizin çoğulluğu, zenginliği olarak kabul ediyorum. Aslında ne kadar gerçek şair varsa o kadar şiir vardır, diyebiliriz.

Birinci ve İkinci Yeni'lerin ortaya çıkışları şiirin gelişme diyalektikğine uygundur, bir sözlama, bir tartışma müdahaleleridir. Daha açık söylemem gerekirse, başlangıcın ileri sürdüğü gibi, toplumcu şiire ve ideolojine karşı hazırlanmış resmi, yarı resmi, gayri resmi bir suikast ya da komplo değildir bu iki şiir akımı

Birinci Yeni (Garip) nasıl çıkmıştır? Çıkış nedenini Orhan Veli, "Garip İçin" başlıklı yazısı ile 1941 tarihli "Garip'in" önsözünde bütün ayrıntılarıyla anlatmıştır. Garip Şiiri, biçim, içerik ve tavr bakımından o günkü şiir konjonktürüyle uzlaşmamakta ve her bakımdan buna karşı çıkmaktadır. Orhan Veli'ye göre Garip Şiiri, "müreffeh sufların zevkine hitap etmiş olmak" için ortaya çıkmıyor. Biçim olarak öz-

gür konuşuk savunuyor ve şiiri manzumeleştirilen ve ille kafiyeyle karışıyor. İçerik bakımından, şiiri insancaştırıyor, belli ölçüde toplumsallaştırıyor, sokaktaki adamı yani gündelik ile güncel şiire sokuyor. Mısraçı şiire karşı bütünsel şiiri savunuyor. Tavr olarak şiire halkı ve demokrat bir tavr getiriyor. Bu şiirin bugün anladığımız anlamda bir toplumcu-gerçekçi şiir olmadığını abartmamak, suçlamak gerekir. Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet'in o dönemde yazdıkları çok güzel ve çağdaş şiir geleneğimizin kurulmasına katkıda bulunmuş şiirleri vardır.

Bu şiir elli yılların başında yazılmaya başladı, ancak yazılanlar bu şiirin kurucuları değil, her zaman olduğu gibi herhangi bir akıma kapılanlar üçüncü-dördüncü sınıf şairleridir. Bu dönemde şairaneye karşı çıkarken lirikizm, imge ve şiirsel duyarlılık, tutumla ilgili söyleyiş ve manzumeye karşı çıkarken şiirsel söylemin yok edildiği; gündelik, güncel ve olağan olana yol açarken şiir beğenisi ve düzeyinin çok aşağıya çekildiği görüldü. Şunu da belirtmem gerekir ki söz konusu yazışma "Garip Şiiri" için söz konusudur, toplumcu şiir anlayışı bu serüvenin dışındadır.

İkinci Yeni'ye gelince: Toplumcu Şiir'e değil, yazılmış Birinci Yeni şiirine karşı tepkidir. Birinci Yeni'nin ortaya çıkışında bir toplumsal yan bulunmasına karşın, İkinci Yeni'nin böyle bir devindirici yoktur. İkinci Yeni'nin hareket noktası "şiirsel söylem"dir; karşı çıktığı da Garip Şiiri'nin yazılmış, ilkelleşmiş şiirsel söylem ve düzeyidir. Ancak bu şiirin herhangi bir toplumsal ya da toplumsal tassa taşıdığı da söylemek pek mümkün değildir. Olsa olsa aralarından bazılarına nihilist denilebilir. Toplumcu değillerdi ama atırdan da yana değillerdi. Ne işi sınıfının ne de burjuvazinin yanındaydılar. "Bunalıyız"ıydı. İkinci Yeni şairleri 1956'da doğru belli humanistler ama doğru ve yanlış bir politik bilinçleri yoktu; önce yazılanlar da aralarından olmak üzere Batı şiirlerini yeterli düzeyde bildikleri kanısında değilim; gerçeküstüci "otomatik yazım"a indirgemeleri ve siyasal-toplumsal yanını görmemeleri belki de bu yüzden. Yazılarında yaptıkları göndermelerde Dylan Thomas, T.S. Eliot, Ezra Pound, Rimbaud, Lautréamont ve e.e.cummings adları geçer, ama bu şairleri de çok iyi tanıdıktan sonra değilim, çünkü bu şairlerden biri (e.e.cummings) dışında hiçbir dilin söz dizimini İkinci Yeni gibi bozmadı ve e.e.cummings hariç hepinde anlam ön plandadır, belki biraz kapalıdır ama anlam ön plandadır. Oktay Rifat gerçeküstücülüğe öteki İkinci Yeni şairlerinden daha yakındır kuramsal bakımdan, ama ne var ki "imge"yi yalnızca göze, gözüntü ve görselliğe indirgemek yanlışını yapmıştır.

İkinci Yeni, bence, bir geçiş dönemi, bir araştırmaya ve deney şiiridir. Birinci Yeni gibi bir kurama, bir ilkesi (Garip önsözü) yoktur. Bu açıdan bakacak olursak bir olumsuzlaşma şiiridir: Dizenin dilsel yapısı, anlamı, okuru, içeriği ve hatta biçimi olumsuzlaşmıştır. İkinci Yeni sandığı gibi bir biçimci şiir de değildir. Zaman zaman Mallarmé ve Valéry'yi kendilerine tanık göstermelerine karşın onların biçimsel yetkinliklerinin "Y"si bile yoktur

onların şiirlerinde. İkinci Yeni tam bir üstüfçü, yığınacı, savruk şiirdir. Başta Turgut Uyar ve Edip Cansever olmak üzere "sözcük ekonomisi" ile hiçbir ilişkisi yoktur denilebilir. Az sözcükle çok şey söyleme sanatı olan şiir onlarda çok sözcikle az şey söylemeye, kimilerinde de hiçbir şey söylemeye dönüştürmüştür. İkinci Yeni, kötü örneklerle dadaizm ve lettrisme'e, iyice örnekleriyle de ilmi gerçeküstücü şiire yakındır. Belli ölçülerde Max Jacob (Cemal Süreya, Seza Karakoc), Apollinaire (Cemal Süreya), Dylan Thomas (Ulku Tamer) ve Robert Desnos'un etkisinde kalmışlardır, ancak yazılarında bol bol gönderme yapmalarına karşın (T.S.Eliot, Ezra Pound, Dylan Thomas) Ulku Tamer dışında anglosaxon şiirinden esinlenmemişlerdir. İkinci Yeni gerçeküstücülüğün çok uzak bir hüsnüridir, İkinci Yeni ufak tefek etkilenmelere karşın "dış kaynaklı" bir şiir değildir, bütün kunsarıyla birlikte yerli bir şiirdir, çünkü Garip Şiiri'nin olumsuzlaşması ve tersinden yazılışıdır. Bütün yerli özelliklerine karşın "ecnebi" izlenimi uyandırmasının baş sorumlusu olur-olmaz yere yabancı şair adları sıralayan İlhan Berk'tir.

İkinci Yeni ömrünü 5-6 yıl içinde tanımladı ve geçiş dönemi 1960 yılında sona erdi. Bu sona enişte 27 Mayıs ve 1961 anayasasının getirdiği özgür ortamın büyük payı vardır. Günümüz Türk şiiri 1960'tan itibaren büyük bir hız ve düzey kazandı. 1960'tan sonra gelişen Türk şiirinin İkinci Yeni'nin deneyimlerinden yararlandığını söylemek çok güç. Toplumcu şiire bir söyleyiş zenginliği, imgesel güç ve çabukluk getirerek bu şiiri yenileyen bazı şairler (Kemal Özer, Atol Behramoğlu, bir dönemin İsmet Özel) İkinci Yeni serüvenini yaşamış şairlerdir.

Su anda "soyut" ya da "kapalı" dediğiniz türde şiir yazan gençlere gelince: Yeterince, gerektiği kadar soyutluğun bir kusur olmadığını, tersine şiir için gerekli olduğunu düşünüyorum; zorunlu durumlarda da kapalılık çok önemli bir olanaştır. En yalın şiir bile bir ölçüde üstü örtüldür, iç organları ortada değildir. Toplumcu şair sıfatına en yakın şairler bile, sandığı gibi durmadan bu tür şiir üretmezler, çünkü toplumcu şiir tek boyutlu değil, çok boyutludur. "Halk ve Demokrasi Şiirleri" gibi çok iyi duygu, düşünce ve niyetlerle hazırlanan tek temalı şiir antolojileri toplumcu şiirimiz için pek yararlı olmamıştır. Unutmayalım ki toplumcu şiirin en büyük ustaları (Nazım, Neruda, vb.) sorda şiirleri yazmıştır ve gene en büyüklerinden biri (Ritao) yetmiş yaşından sonra erotik şiirler yazmaktadır. Çünkü bu şairler toplumcu şiirin, insanı ve toplumu bütün görünümülleriyle, yönleriyle, özellikleriyle kavraması, yansıması gerektiğini bilmediler. Toplumcu şiir "soyut"u ve "kapalı"yı bir amaç olarak değil, gerektiği zaman yararlı bir anlatım aracı olanağı olarak görür. Sizin sözünü ettiğiniz gençlerin böyle bir amaçları yok. Onlar "soyut için soyut", "amaçsız kapalılık" peşindedir, yani ondokuzuncu yüzyıl sonlarında ortaya çıkan ve arada bir tekrarlayan hastalığa yakalanmışlar. İkinci Yeni'nin yaşadığını bir kez daha yaşamak istiyorlar, ama onların arasında İkinci Yeni'nin iyi şairleri düzeyinde bir tek şair bile yok. Yanlışları, altmış yıllık şiir geleneğimize sırt çevirme-

lerinden ileri geliyor. İkinci Yeni'nin verdiği noktadan işi sürdürmek varken başladığı noktadan yola çıkmaları ancak şiir tarihini iyi bilmemekle açıklanabilir. Oysa iyi bir şair olmak için ilkin çok iyi bir okur olmak gerekir.

Her şiir akımı belli bir zaman, mekân, toplumsal ve siyasal konjonktüre bağlıdır ve kesinlikle sona ermiş bir akımın restorasyonu da kesinlikle mümkün değildir. Ama bu durum restorasyon denemelerinin yapılmayacağı anlamına gelmez: Nitekim 12 Eylül hareketinden bu yana İlhan Berk, Ece Ayhan ve sizin de sözünü ettiğiniz gençler marifetiyle İkinci Yeni'nin restorasyonu hareketine tanıklık ediyoruz. Bunlar ham hayallerdir. Ama bende bir "vurguncu", bir "fırsatçı" izlenimi uyandırdıklarını itiraf etmiyorum.

Söylediğim gibi bitmiş bir şiir bir "Lazarus" gibi dirilemez, çünkü her "Lazarus"un bir "İsa"ya gereksinimi vardır, ve üstelik ortada ne "Lazarus" ne de "İsa" var; bu yüzden İkinci Yeni'nin restorasyonu kesinlikle mümkün değil, olsa olsa bu işe avananların adları ortaklık biraz dolarsa. Amaçları da bu gibiler. Ama böylelerinin yanan Roma karşısında Lir çalan Neron'dan pek farkları olmamak gerktir. Sadece İkinci Yeni değil, artık Birinci Yeni de, 1940 kuşağı toplumcu şiiri de günümüz şiirinde tekrar söz sahibi olamazlar. Böyle bir şey gelişmeye aykırıdır. Şiir geçmiş şiirin ve geleneğin ana gövdesi çevresinde gelişir. Sözünü ettiğiniz şairler bu gövdeden beslenmiyorlar, bu yüzden gelişmeleri ve yetkinleşmeleri olanaksızdır. Aralarından bugün bir restorasyon odağı yapılmak istenen Ece Ayhan da çıkmaz. Çünkü Ece Ayhan şiiri kaynak olma yeteneğinden yoksun, şiirine ancak "ilginç" sıfatı sağlayabilecek bir "çıkılmaz sokak" görünümündedir.

■ Soruların dışında, konuyla ilgili olarak eklemek istediğiniz görüş ve düşünceleriniz.

■ En iyi genç şairlerimiz, altmış yıllık çağdaş şiirimizi en iyi özümsemiş, dünya şiirine de tanınan ve bir "yara"yı, bir kaygıyı, bir özlemi ve bir sorumluluk duygusu olan şairler arasından çıkıyor.

Genç şairlerin, şiire başlayanlar, başlamak isteyenlerin, şiir okurlarının altmış yıllık şiir geleneğimizi, binkimimizi çok iyi tanımlama gerektği ve bununla ilgili olarak genel kanıların yanı sıra kendi bireysel kanılarını da oluşturmaları gerektiği kanısındayım. Bundan sonra isterseniz genye doğru gidebiliriz.

Bir ülkede bazı özel durumlar dışında (işgal, kıtlık, savaş, direniş savaşları, vb.) tek tip şiir yazılması olanağı yoktur, hatta bu özel durumlarda bile yoktur, denilebilir. Bu nedenle, lottü bir yanlış yapmamak için hiçbir şiire kapalı olmamak, kalmamak gerektiğini düşünüyorum.

Gelenek ve gelenekten yararlanma konusunda indirgemeci ve tekeliç olmamak gerektiği kanısındayım. Çünkü geleneğin bilinçaltı, psikolojik ve kültürel yanı bilinçli yanından daha ağır basar. Sanki bir reflektör. Yoksa sırtı, yama gibi durur, folklorizm ve anakronizma kokar. Önemli olan kendiliğindenliktir.

Şiirde gelenekten söz ederken, yerel gelenek ile evrensel gelenek arasında diyalektik ilişkiyi de gözden kaçuramazmış gerektiğini düşünüyorum.

1960-70 dönemi "gençlik liderleri tartışıyor"

Haziran sayısında "1960-70 dönemi gençlik liderleri tartışıyor" başlığıyla bir bölümü başlatırken, tarihin öneminden söz etmiş, gençlik tarihinin bugünlere tutabileceği ışıklar olacağını söylemiş ve dönem dönem gençlik olaylarını, örgütlenmelerini ele almaya başlayacağımızı duyurmuştuk.

İlk dönem olarak belirlediğimiz 1960'ın yakın öneesiyle 1964 sonu arasına yönelik olarak yayınladığımız konuşmalarda da, giriş yazısında sözünü ettiğimiz kimi saptamaların doğruluğunu, bir kez de dönemi yaşayanların sözleriyle aktarmıştık. Neydi bunlar:

Öncelikle gençlik hareketleri ve örgütlenmeleri açısından bu dört yılın üzerinde hemen hemen anlaşılan bir dönem olduğuydu. 1960 öncesi'nin hareketlenmesine ve 1960 sonrası'nın kitlesel örgütlenmelerine yaklaşımlar "tartışma" kaldırmaz ölçüde aynıydı.

Bu ayrılığın kaynaklarına inildiğinde de ilginç ve öğretici gerçekler çıkıyordu. İlk gençliğin kitlesel ve birlikte davranabilirdiği dönemlerde kesin bir "güç" olduğu gerçeği öne çıkıyordu. Sonra genç insanların ülke sorunlarından soyutlanmaya tahammülleri olmadığı ve örneğin öğrencilerin akademik sorunlarıyla yurt sorunlarını birlikte ele almak gerektiği konusundaydılar. Şiş bir alışkanlıkları olduğu görülüyordu. Kitlesel örgütlenmelerinde demokratik işleyiş etkin kıldıkları ölçüde daha ileri adımlar atabildikleri, öğrenci gençliğin bu "güç" içinde ele almak gerektikleri, örnekleriyle ortaya çıkıyordu.

27 Mayıs'ın ilk saatlerinden önceki günlerde üç büyük kentte, yönetimini baskı ve saldırı olmasının sürdüremez konuma gelmiş olan DP hükümetine karşı, canlarını ortaya koyarak mücadele eden gençlerin, 27 Mayıs'ta birlikte, gerek demokrasi için gerekse de üniversitelerinde daha özgür bir eğitim ortamı kurulması için yaratıcı ve yapıcı yönde enerjilerini nasıl kullandıkları ilginç örnekler sergiliyordu. Demokrasi için görüşlerini ve muhalefet haklarını kullanmak yolunda gösterdikleri becerilerini, oluşumundan beri yönetimi yanılsı olan ve 1960 öncesi hükümetince sabote edilmiş örgütlenmelerini, bu kez daha da sağlıklı yönde inşa ederken de gösterdikleri, istedikleri bunu gençlerin büyük bölümünü derleyip toplayacak biçimde yapmaları: önemli dersler çıkarılacak örneklerdi.

Örneğin İstanbul'da düzenlenen uluslararası kültür şenliğini, tümüyle ve yalnızca özgüyle örgütleyebilmek, bunu her yıl daha da geliştirmek,

60-70 TARTIŞMASININ İLK DÖNEMİNİ KAPATIRKEN...

Mehmet İzer

rebilmek, döneme ilişkin konuşmaların da değindiği gibi bugüne kadar devletin bile beceremediği bir başarıydı.

Eğitim reformuna ilişkin olarak bu dönemde başlatılan ve izleyen yıllarda da sürdürülen, 1968'de iktidara, partilere, halka sunulmuş öneriler de, yine tarafsız bir gözle bakıldığında kolaylıkla kabul edilebileceği gibi, bugüne kadar yapılmış en kapsamlı çalışmalardı. Üstelik bunların yanlışlarını seçilemek amacıyla bile hükümetlerin karşı öneriler geliştirenmiş olmaları da ilginç bir durumu ortaya koymaktadır.

Hükümetlerin geçiştirmek için bile olsa öğrenci gençliğin istem ve sorunları için öğrencilerin sesi olan örgütleriyle girdikleri diyalogun ülke için nasıl geliştirici olduğu örnekleriyle yaşanabilmişti. Bunun

gençlerin "politikaya bulaşmaları" sonucunu getirmede, tam tersine yaşama ve yönetime katılmaları olgusunu yarattığı da dönemin önemli sonuçlarındandı. ● yılların ve doğal olarak izleyen yılların öğrenci liderlerinin bugün toplumun hemen her kesiminde etkin noktalarda bulundukları gerçeği de bugün için çıkarılacak en büyük derslerden olsa gerektir.

Bunlar olayları yaşamamış, dâlememiş, incelememiş kişilerin bile, iki sayıda yer alan konuşmalardan ulaşabilecekleri yalın ve önemli sonuçlardır. Ve hiç kuşkusuz bu dört yılın temelinde yükselen ikinci dönem (1964 sonu ve 1968 arası) çok daha önemli deneylerin yaşandığı, sonuçların çıkarılabileceği bir dönemdir.

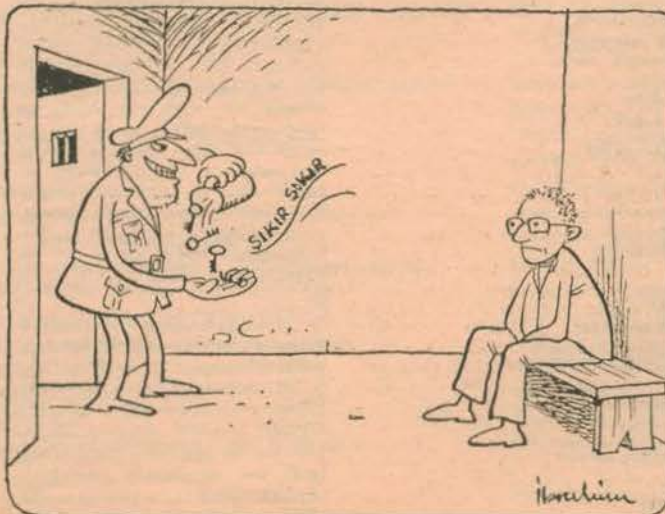
Ancak bu ikinci döneme ilişkin

olarak birincisinden çok farklı bir özellik de söz konusudur. Haziran sayısının "Tartılı İçin Tartışmaya Başlarken" yazısında da değindiği gibi, 1964 sonuyla birlikte gençlik içinde önemli yol ayrımları belirmeye başlamıştır. Tartışmalar ve dönemin hükümetlerinin örgütleri işlevsizleştirme çabaları aynı yapılmaları getirmiş ve dönüp bakıldığında kabaca benimsenebileceği gibi, bu ayrı yapılmalar, bölünmeleri ve doğal uzantısı olan dağılmayı getirmiş, tam tersine daha etkin olmayı ve "güç"ün üç il dışında kendisini göstermesini getirmiştir. İlk dönemde mayalanan pek çok çalışma ve iş, bu dönemde aittir. Ancak yıllar çok hızlı yaşanmış, bir yandan pek çok çalışma yapılmış bir yandan da tartışma merkezleri gençlik ve örgütlenmesi merkezlerinin dışına kaymıştır.

İşte bu döneme ilişkin olarak, döneme ağırlığını koyan öğrenci liderleriyle yapılacak konuşmalar bu dönemi tümüyle yansıtmak zorundaydılar. Tartışma merkezlerinin kaymasıyla oluşan hermerkezin dışı ve yaklaşımlarını olanca açıklığıyla ve birlikte ele almak gerekiyordu. Yapılan girişimler gösterdi ki, bu iş en azından bu içinde yaşadığımız günler için olanaklı değildi. Eksik yapılacak bir tartışma ise, dersler çıkarmak yerine yanlışlara yardımcı olmak tehlikesini içinde barındırıyordu. "Şimdilik" kaydıyla tartışmaya ara vermek zorunluluğu ortaya çıktı.

Gençlik toplumun geleceğidir. Bu ne kadar gerekse, gençliğin yaşama ve yönetime birebir ve doğrudan katılımının bu geleceği hazırlayabileceği de bir gerçektir. Katılmasa, tek tek ve birbirinden ayrı, kısacası, özgüzsüz biçimde gerçekleştirilmez. O halde adım adım sonuca ulaşırsak, gençliğin örgütlü olarak ve doğrudan katılımı toplumun geleceğidir. Bu örgütlülüğe, geçmişin dersleriyle deneyleriyle yoğun olduğu ölçüde sağlıklı ve gelişkin olabilir. "60-70 dönemi gençlik liderleri tartışıyor" bölümünün boylesine önemli bir işlevi söz konusudur. Bugün için bir bölümüyle yapılabilmıştır, ancak yarın, hem de uzak olmayan bir yarın, daha ileri ki dönemle ilgili de yapılacak zorundadır. Sınır 70'i de aşarak 80'leri kapsamalı, 60 öncesi de uzanabilmelidir. Bu çalışmanın araştırmanın gençliğin sağlıklı ve gelişkin bir yapılanması için olduğu kadar, toplumun geleceği için de taşıdığı önem açıktır.

O halde, birinci bölümü noktalar. "Yarın"ın bir an önce gelmesini dilemek ve o tarihe kadar da düşünmek, taşınmak, araştırmak gerektiriyor.

1 1960-70 Dönemi 'Gençlik Liderleri Tartışıyor' dizisinin birinci bölümüne (1960 yakın öncesi ve 1964 sonu) ilişkin olarak yapılan konuşmaları, bu sayıda Kazım Kolcuoğlu, Kazım Pamir ile notlatıyoruz. Ancak, her iki isim de kısa yaşam öykülerinden de anlaşılacağı gibi 1965 sonrasında öğrenci örgütlerinde çalışmış, yöneticilik yapmış kişilerdir ve dolayısıyla da konuşmaların ağırlığı 65 sonrası na kaymaktadır. Bu nedenle geçen sayılardan da anımsanacağı gibi, bu konuşmaların içeriklerinden birer bölümlerini kullanarak yayımlayabiliyoruz. Hemen belirtelim, ikinci döneme ilişkin tartışmaları yayınlamaya başladığımızda bu konuşmaların diğer bölümleri de aynen yayımlanacaktır.

1 1946'da Diyarbakir'de doğdu. 1964-70 yılları arasında, İÜ Diş Hekimliği Fakültesi Talebe Cemiyeti Başkanlığı, İÜ Talebe Birliği 2. Başkanlığı yaptı. 1970 yılında okulu bitirdi, diş hekimi olarak çalışıyor.

■ Öğrenci olduğumuz dönemin üniversite ortamını anlatır mısınız? Özellikleri neydi, ayrımlar nerelerdediydi?

■ Öğrenci olduğum 1964-65 ile 1970 dönemi arasında üniversite ortamı o dönemin siyasal ve ekonomik durumuyla bir paralellik gösteriyor mu?

Öğrenciler üniversitelerin çağ gerisine düşbüklükleri savı ile bir üniversite reformu istiyorlardı. Üniversitelerin öğrenci, öğretici ve yöneticile-

Kazım Pamir

"Öğrenci örgütleri çok şeyi başardı"

ri ile bir bütün olduklarını savunuyor ve öğrencisiz ya da öğrenci sesinin duyulmadığı bir yerin üniversite olamayacağını söylüyorlardı. Üniversite özerkliğinin yanı sıra öğrencinin yönetimde söz sahibi olmasını, öğretim görevlilerinin tam gün çalışmasını ve bütün koşulları ile üniversitelerin çağdaş olmasını istiyorlardı.

O dönemde yine yaşam pahalılığı sıkıntısı çekiliyor, Kıbrıs'a çıkartma bir mektup ile öleniyor, üniversiteye gümeyen öğrenci sayısı çoğalıyor ve elbetteki işsizlik önemli boyutlara ulaşıyordu ve bütün bunlar gençlik tarafından dile getirilip anlatılıyordu. Çünkü o dönemde gençlik "Gençlik ülke sorunlarıyla uğraşmayan, ilgilenmeyen bir ulusun sonu gelmiş demektir" sözleriyle Atatürk'ü, yollarını çizen ve aydınlatan en büyük güç kaynağı olarak görüyorlardı.

■ 1960'tan sonra var olan öğrenci derneklerini öğrenciler, siyasal iktidarların denetiminden ve bağımlılığından kurtarıp gerçekten öğrenci gençliği temsil eden bağımsız ve vel-

kin öğrenci dernekleri durumuna getirmek için çaba gösteriyorlar. Bu çaba çalışmalara yol açıyor ve öğrenci demekleri çift başlı hale geliyor. O dönem öğrenci derneklerinin içinde bulunduğu durumu anlatır mısınız?

■ Somut örnek vererek söze girelim. Diş Hekimliği Fakültesi'nde öğrenci bulunduğum 1964-70 yılları arasında Talebe Cemiyetleri, öğrencilerin büyük çoğunluğunun katıldığı ve oylarıyla yasal olarak seçtiği yöneticiler tarafından temsil edilmiştir. Aynı biçimde 1969 yılından sonra yine öğrencilerin yasal öğrenci temsilcileri (üniversite yönetimi denetiminde) seçilmiştir. Ancak aynı dönemde Diş Hekimliği Yüksek Okulu sonra Fakültesi'nde bir de adı olan seçimi yapılmayan, yöneticileri belli olmayan Talebe Birliği vardı. Fakülte içinde hiçbir çalışması da bulunmuyordu.

Bu arada TMTF yeddilemine teslim edilmiş, İstanbul Üniversitesi'nin bazı Talebe Cemiyetleri iki başlı olmaya başlamıştı. Bu iş İÜ Talebe Birliği de iki başlı olana kadar sürmüştü.

Bu arada size küçük bir anıyı anlatmak isterim. Talebe Cemiyetine ilk seçildiğim yıl henüz Üniversite'de ikinci yılım. Yönetime gelen arkadaşlarımla birlikte öğretim üyelerine her ara öğretim dalına uğrayarak bir buket çiçek verip, öğrenciler tarafından bu yıl bizim seçtiğimiz söyleyip, öğrenci-öğretim üyesi ilişkilerinde kendilerine yardımcı olacağımızı söylüyorduk. Bazı öğretim üyeleri bu işin çok olumlu olduğunu belirtirken, bir kısmı ise bizi odaana bile almıyordu. Hatta bir tanesi beni odaana alıp bu işin ser-serlilik olduğunu söyleyecek kadar ileri gidip beni kovdu. Cerrahi profesörü olan bu öğretim üyesinin kliniğinde en urak bir yenilik yapmadan yıllarca aynı paslı aletleri kullanmışna tanık oldum. Ne bir kitabı, ne bir bilimsel araştırması vardı.

■ Yaşadığımız dönemin öğrenci örgütleri'nin işlevleri nelerdi? Neler yaptılar?

■ Bu sorunuza çok genel ve yine aktüel ve somut bir örnek vereceğim Öğrenci örgütleri çok şeyi başardı. En önemlisi öğrenciyi temsil ediyorlardı. Son zamanlarda gazetelerde okuduk. Japonya'ya öğrenci temsilcileri yollamışız. Hemen hemen bütün öğrenci örgütlerinin ya oğlu

ya kızı ya akrabası. 1969 Ağustos'unda Milli Eğitim Bakanlığı, 30 Ağustos Zafer Bayramı için her üniversiteden iki temsilcinin gönderilmesi için rektörlüğe yazı yazıyor. Rektörlüğün işi kolay. Çünkü karşısında Talebe Birliği var ve dekanlıklardan işinleri onaylatırdıktan sonra beni ve Eczacılık Fakültesinden Mehmet Aşıcı arkadaşımızı görevlendiriyor. Afyon'a gittiğimizde her Üniversiteden; İTÜ, ODTÜ, Hacettepe, Atatürk Üniversitesi vd. iki öğrenci temsilcisini orada buluyoruz.

TMTF'nin şimdi yapılmakta olan ve olanca para harcandı da tam başarıya ulaşamayan İstanbul Festivalini çekirdeğini atıp uzun süre Festival sonra Şenlik adı altında sürdürmesi de başı başına bir diğer olaydır. Ayrıca öğrencilerin lisans eğitimi için; yurt dışında çalışma kampları, yurt dışında şebeke kullanımı, yurt içi amatör rehberlik kursları, dünya gençlik örgütlerine üye olma ve dünya gençliği ile ilişkiler. Folklor çalışmaları, bilimsel çalışmalar, tiyatro çalışmaları, trafik ve otomobil kullanma dersleri vb...

Bütün yukarıda saydığım etkinliklerin hepsi gençlik örgütleri tarafından üyelere ve bütün öğrencilere sunulan olanaklardı.

■ Çalıştığınız öğrenci derneğinin etkinliğinden, çalışmalarından söz eder mısınız?

■ 1964-70 dönemi çalıştığım Diş Hekimliği Fakültesi Talebe Cemiyeti'nin üye sayısı fakülte'deki hemen hemen tüm öğrencileri kapsıyordu. Okul bahçesinde işlettiğimiz bir kantin, kiraya verilen bir diş deposu ve bir çalışma odamız vardı. Yalnızca ilişkilerinin olabildiğince iyi idi. Bazı öğretim üyelerinin sırf öğrenci sorunları ile ilgilendiklerimiz için bize karşı tutumları vardı. Elbette bütün bunlar kişisel yazılarına ters geliyordu. Öğrenci ile daha çok ilgilenilmesi istenildiği zaman, bil-hassa full-time (tam gün) çalışma istediğimiz zaman kötü kiş olmuştuk. Çünkü özel muayenehanelerde aç-çirecekleri zamanı fakülte'de geçir-me durumunda olacaktık.

Eğitim sisteminin yanlış olduğunu belirttiğimizde bunları bilimsel bir açıklıkla söylediklerimizde iktidarı rahatsız eden durum olarak algı nıyordu. Onun için iktidarı seçen öğrenci örgütleri yerine, minibişte, kahvede oluşturdukları talebe kulüplerini ortaya çıkartırlar.

Fakir öğrencilere alet yardımı yapan cemiyetimiz'in bir de kitaplığı vardı. Yıllık çıkartma, gezi düzenleme, spor karşılaşmaları düzenleme, tiyatro ve folklor gösterileri yapma gibi etkinliklerde öğrencilere amatör uğraşlarında yardımcı oluyor-duk. En önemlisi öğrencinin eğitim sorunlarını, idarecilere, öğretim görevlilerine iletliyorduk. Öteki talebe cemiyetleriyle ilişki kurup arkadaşlıklar ediniyorduk. Şimdi bile hala benim o dönemden hukukçu, iktisatçı, doktor, eczacı, kimyager arkadaşlarla sıcak bağlığım sürmektedir. Öğretim üyelerinden de bizlere yardımlarını esirgemeyenler bulunuyordu.

Yüzüm Yüz İklim

unutmuş coğrafyasını kuşuna sığmaz
gölümseyişlerimi içerek soldu düşler
daha uslanmadan kuruyacak salsıda ceylan

kaçıyor, kaçıkça soluksuz
ırmak yamalsama gökyüzüne mi aksam
yollar üşünüş gölge vuruyor yalınzlığuma

bir aın işliyordum şarkılardan
kanadı kaldı eğildiğim her dudak
dökülür kahrolası hüküm sabahlarına

uyandı martıların hüznü
kıyıları ezberlemede sular
çıldırıyorum en hırçın yanlarımdan

fırtına sana sığındım yüreğimi
mendilde delik deşik ayrıma anasana
günde güneş gecede ay bimalınlık yorgunum

dizlerini taşı bana kestanelerini
mevsüme yakışmıyorsak ne çıkar
dağılsın saçların aykırı bir aşkla zamana

M.Mahzun Doğan

1945 yılında Çayeli'de doğdu. 1967'de İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Türk Devrim Ocakları genel yönetim kurulu üyesi. 1966-68 yıllarında TMGT genel yönetim kurulu üyesi. 1968-70 TMGT genel başkanlığı yaptı. 1979 yılında CHP İstanbul il yönetimi kurul üyesi. 1979-1984 yılları arası İstanbul Barosu yönetim kurulu üyesi yaptı.

Kazım Kolcuoğlu'yla yapılan konuşmanın gençlik örgütlerinin uluslararası ilişkilerdeki girişimlerine ilişkin bölümünü yayınlıyoruz.

TMGT, Dünya Gençlik Teşkilatının (WAY) üyesiydi. İki yılda bir yapılan genel kurul toplantılarına katılırdı. Benim başkan olduğum dönemde 7. genel kurul toplantısı Belçika'da yapıldı. 110 ülke bu örgüte üye ve 40 ülke de gözlemci üye olarak toplantılara katıldı. Bu genel kurul toplantısına da 110 üye ülke, 40'a yakın gözlemci ülke gençliğinden 1000'e yakın деле katılmıştı. İlk kez böyle büyük boyutlu bir uluslararası toplantıya katıldık. Toplantı tüm uluslararası sorunları gündemine almıştı. Biz de bu konuda hazır idik.

Toplantı açıldığında ABD'den katılanlar kongreye bir öneri sundular. Önerileri de şu idi: Bütün milli komiteler kendi ülkelerindeki azınlıkları temsil edebilir, etmeyenler kongreye katılamayacaklardı. Bu öneri konusunda kendilerinden açıklamaya çalışması istendi. Yaptıkları açıklamada, örnek olarak Afrika ülkelerinden gelen komitelerin beyazlara, Türkiye'nin de Ermeni ve Rum azınlıkları temsil etmediğini ileri sürdüler.

Bu öğrenciye karşı Afrika ve Latin Amerika ülkeleri ile biz büyük tepki gösterdik. Bu öneriye karşı müdahaleimizde "Bu öneri ABD komitesi için de geçerli olmalı, çünkü kendi komitelerinde Kızılderililer ile Zenciler hiçbir zaman temsil edilmemiş ve edilmemektedir. Türkiye'de herkes yasalar önünde eşittir. Azınlıklara ayrı bir yasa uygulanmamaktadır. Bu öneri ABD'nin böl ve sömür politikasının bu kongreye yansımadır" diye karşı çıkınca Afrika ülkeleri komitelerinde de bu görüşümüze katılarak ABD'yi şiddetle suçlamışlardı.

Kongre divanı öneriyi aldı bittiye getirip bizi kongre dışı bırakma eğilimi gösterince biz salonu terk ettik. Bizim arkamızdan Afrika ve Latin Amerika ülkelerinin gençlik temsilcileri de salonu terk ettiler. Kongreye ara vernek zorunda kaldık. İkinci toplantıda isim okunarak oylama yapılmasını istedik. Tüzük gereği divan bu oylamaya başlamak zorunda kaldı. Yapılan oylamada ABD önerisi büyük bir çoğunlukla reddedildi.

Bunu şunun için açıkladım. Bu tip uluslararası toplantılarda ülkelerin sorunlarının ve diğer ülkelerin düşüncelerinin öğrenmesi ortak sorunları olan ülke gençlerinin birbirlerini yakından tanımaları ve dünya barışına katkıda bulunmaları için,

Kazım Kolcuoğlu "Demokratik örgütlenme özgürlüğünün sağlanması önemlidir"

demokratik örgütlenme özgürlüğünün sağlanması hatta yardımcı olunması çok önemlidir.

Bu kongre ile ilgili buranımı daha açıklamak isterim. Kongreye Portekiz'e karşı bağımsızlık mücadelesi veren Angola Kurtuluş Örgütü de gözlemci olarak katılmıştı. Kurtuluş Örgütü lideri bizimle görüşmek istedi. Görüşmemizde bize "Çok zor koşullar altında NATO silahlarını kullanan Portekiz'e karşı bağımsızlık mücadelesi verdiklerini, Türk Kurtuluş Savaşının tarihini çok iyi öğrendiklerini, Atatürk'ün Türk ulusunu ile birlikte verdiği onuru ilk bağımsızlık mücadelesini Atatürk'ün Nutku'nu okuyarak yalından bildiklerini söylediler. Ancak NATO bakanlar konseyinde Portekiz'in Angola bağımsızlık mücadelesine karşı NATO savunma silahlarının kullanılması önerisinin getirildiğinde Türkiye'nin bu önerinin aleyhinde oy kullanmasına çok üzündüklerini bildirdiler ve kararın bir fotokopisini bize verdiler. Daha sonra bu fotokopiyi kongre üyelerine dağıttılar. Angola bağımsızlığına kavuştuktan sonra bizimle görüşen

kurtuluş lideri devlet başkanlığına getirildi. (A.Neto)

1970'de "Dünya Gençlik Kurultayı" düzenlendi. Bu kurultayı o zaman Birleşmiş Milletler düzenledi. 1985 yılının Dünya Gençlik Yılı olarak kutlanmasının temelinde bu kurultay yatmaktadır. Bu kurultaya sadece BM'e üye ülkeler değil, tüm dünya ülkelerinin gençlik temsilcileri katıldı. Gençler bu kurultayda toplanmak suretiyle dünya ve kendi ülkelerindeki sorunları komisyenler oluşturarak konuştular, görüştüler, raporlar düzenlediler. Çalışmalar 4 komisyon halinde yürütüldü.

1. Dünya barışı komisyonu: Cüdenmi şöyle sıralanmıştır: Barış koruma, silahsızlanma ve silahların sınırlandırılması, bütün ezilen halkların kolonyalizm, neo-kolonyalizm ve emperyalizmden kurtuluş mücadeleleri, ırkçılık, uzayın ve deniz yataklarının barışçı olarak kullanılması, ulusal egemenlik ve uluslararası işbirliği.

2. Gelişme komisyonu: Bu komisyonun gündemi ikili ve çok taraflı

uluslararası ekonomik işbirliği, nüfus, istihdam, sağlık, beslenme ve sosyal hizmetler, sanayileşme ve toprak reformu, sosyal değişim ve insan gelişmesiydi.

3. Eğitim komisyonu: Eğitimin demokratizasyonu, eğitim göme olanaklarından eşit olarak yararlanma, eğitim kurumlarında gençliğe yönetime katılma hakkı verilmesi, eğitimde öz ve yapı, boş zamanların değerlendirilmesi hayat boyu eğitim, okul okudışı aileci ve yetişkin eğitimleri, eğitim süreci içinde bilim ve teknoloji etkisi, kadroların oluşması,

4. Kişi ve Çevre komisyonu: Bu komisyonun gündeminde bilim ve teknolojinin insan üzerindeki etkisi ve uygulanması, insan sağlığı açısından çevrenin kirlenmesi, doğal kaynakların kullanılması ve saklanması, kentleşme, kitle haberleşmesi gibi gerekten bu gün dünyada sözü edilen her gün tartışılan konuları gençler komisyonları oluşturmak suretiyle kendi aralarında tartışmışlar, raporlar hazırlanmışlardır. Ve kendi ülkelerinin yönetimlerine ışık tutmuşlardır. Konuları incelediğimiz zaman görüyoruz ki 1985 yılının "Gençlik Yılı" olarak ilan edilmesinin nedeni bu toplantıya dayanır. Bu komisyonlarda alınan kararlar, hazırlanan komisyon raporlarını, gençler kendi ülkelerinde halklarına ve yönetimine anlatmak üzere görevlendirilmişlerdi. Anı Türkiye'deki 1985 Gençlik Yılında bu çalışmaların uzak, tamamen sülen havası içinde, öğrencileri eğlendirmeye yönelik ve gençlerin sorunlarına, ülke sorunlarına son derece uzak bir kutlama yapıyoruz. Bu kutlama BM'in biraz önce anlattığım kullamalarına uygun bir kutlama değildir.

Yorulma Duvarını Aşmışsın Bir Kez

yorulma duvarını aşmışsın bir kez

kaç kırık camdan bir yaşam yapmışsın
senden bir parça kalmış her sokakta
senden biri kopmuş her dik yokuşta
koca bir soru işareti olsa da geleceğin
yorulma duvarını aşmışsın bir kez

aşınmanın ötesine varmışsın bir kez

neler indirmediler senin kafana
her isteyen çekmeye çalıştı seni
biraz güvenden mi kendi sağduyuna
hemen yok oldu koruyucu meleklerin
aşınmanın ötesine varmışsın bir kez

yetmişli yılları yaşamışsın bir kez

parklara büründün dışlerinde
topuğu düz pabuçlarla kuş gibi uçardın
en güzel insanlar en önde yürüyenerdi
renge kaçmış keten pantolonlarla sabahlardan
yetmişli yılları yaşamışsın bir kez

yorulma duvarını aşmışsın bir kez

gazetelerde sarmakta resimlerin
karanlık köşelerde kalmış gençlerin
altlarında bir kat bir araba çöçenlerin
kalan bir avuç yürekli biridir seninkisi
yorulma duvarını aşmışsın bir kez

Gürhan Uçkan

EĞİTİM KURTULDU MU?

ANAP iktidarının göre- ve başladığı 13 Aralık 1983'ten buyana, açıklamalarıyla, açtığı "bilimsel" tartışmalarla, uygulamalarıyla büyük tepkilere neden olan bakanı Vehbi Dinçerler, 13 Eylül Cuma günü görevinden alındı. Bu "son" Dinçerler için, özellikle son dönemlerde gerek komuoyunda gerekse meclis içerisinde giderek yoğunlaşan tepkinin vardıgı kaçınılmaz bir sonuç olmuştu. Dinçerler, öylesine büyük bir sorun olmaya, iktidar için öylesine büyük bir yıpratmaya nedeni olmaya başlamıştı ki, laikliğin yok edilmesine, ilkökul öğrencilerinin kafalarının salsatalarla doldurulmasına, Darwin Kuramı'nın ortadan kaldırılmasına, düşünce özgürlüğünün adının geçmemesine bile "belli ve makul ölçülerde" hoşgörüleri olan siyaset demürbaşlarının bile sınırlarında taşıtı ve Dinçerler, görevinden istifa ettirilerek devlet bakanı olarak "konurs altına alındı".

BİR YANILGI...

Dinçerler'in bakanlığı süresince ortaya koyduğu "icraat" burada uzun uzadıya yinelenmeye gerek yok. Kamuoyu, gerek bakanın görevini, gerekse bakanın "ilgisiz" gelişmeleri günü gününe izleme fırsatını buldu. Herşey biryana din dersinin orta dereceli okullar için zorunlu hale getirilmesi bile, sanırım, yaşadığımız dönemin gerçekleştirdiği gelecek çağıdıkara anlatmada ilk sözü edilecekler arasında yerini uzun süre koruyacaktır.

Tüm bu gelişmeleri değerlendirenken öncelikle pek yavuna varılmayan bir gerçeği ve yanlışlığı saptamak gerekiyor. Bu, Vehbi Dinçerler'in gündemin sürekli üst sıralarında yer almasının getirdiği ve o ölçüde gözleiden kaçınılmaz kolaylaştırdığı bir yanılığ. Ve Dinçerler olayının iktidardan genel yapısından ve uygulamalarından ayrı olarak değerlendirilmesinden kaynaklanıyor. Bu özellikle renkli basın tarafından bilinçli bir şekilde işlendi. Bakanın, dengesi tavırları, "oyanını", "dağıtını", "ulan"lı konuşmaları, ortaya atılmaya çalışıldığı bilindiği tartışmaya konulan, Osmanlıların laik olduğuna söylemeye dek varan salsataları, yukarıda sözünü ettiğimiz bakanın yanlışlı, magazin ve gıyay muhalif tavırlarıyla da

birleşince ortaya bir günah keçisi çıkardı Dinçerler.

Oysa sorun, kafa-kararlarla işlenmeye çalışılmanın tersine kişi ya da "albini gidip, velinin gelmesi" değildi. Ekonomide liberalizm, serbest piyasa ekonomisi sloganlarıyla işbaşına gelen, ama, liberalizm anlayışı kıtap, film yassaklayıp, yalanlarla, kağıda sürükli zanlarla kültür düşmanlığında, arsa ve tepeleri çöl araplarına pazarlamakta, gençlik yılında geniş toplumun istemlerine karşın onbinlerce genç insanı daha uzun süre hapis hanelerde tutmaya kararlı tutumunda somutlanan bir iktidardan bakanın, söz konusuna olan, Ve yapılması gereken de Dinçerlerin abartmalı tavır ve konuşmalarını tartışmanın ekseni yapmak değil, tersine, "icraatın" tümüne bakmak ve tartışmak olmalıdır. Çünkü, ancak böyle yapıldığında, Dinçerlerin MEGS Bakanlığından alınıp, Devlet Bakanlığına getirilmesinin ardından, 6. sınıfa "Çocuklarımız kurtuldu" diye başlık atmanın ya da "Eğitim kurtuldu, ya devlet?" diyerek yorum yapmanın aydındaki yanlışlığı ya da eleştirilmez kavranabilir. Gerçekte, ne çocuklarımız ne de eğitim kurtulmuştur. Nitekim, yeni MEGS bakanı Mebn Emiroğlu'nun görevine gelmez "planlanan ve yürürlüğe konan projelerin takipçisi olacağı" demesi bu mutlu haberi verenlerin aynı günkü gazetelerde yer alan teklifi anlamına gelmesi açısından da ügündür. Bununla da yetinmeyen Emir-oğlu, sorunun özünü bizzat gözler önüne sermiştir: "Savın Dinçerler de parti programı doğrultusunda öngörülen hedefleri dikkate alarak çalışmıştı. Ben de öyle yapacağım".

Gerçekten de, mektupla din dersi verme girişimlerinden, yemek yedikten sonra pamuklardan yalanlamasına ögütülen "sofra adabı" kitabından, yalan söylendiğinde kalpte siyalı nokta oluştuğundan sözeden "bilimsel" yayınlarından, tv'de Osmanlıların ilk olduğu konusunu hep bir ağızdan söyleyerek "tartışan" öğretim üyelerinden sonra, Türkiye'de eğitimin, öğretim kurtulmasından söz edilemez.

"DİNÇERLER DÜŞÜRÜLMELİDİR"

İktidarın genel yapısından

her konuda olduğu gibi, bu tartışmada da belirleyici olma duğunu vurgulamaya çalıştık. Yanlış yönlendirmelere ve hedef saptırmalara karşı bunun ne denli önemli olduğu ortadadır. Tüm bunları söyleyken, meclis içinde HP'nin, dışında SODEP'in Dinçerlere karşı öncülüğünü yaptığı politikanın ne denli tutadı ve yaşamsal olduğu da elden emeldir. HP'nin, "Meclis açıldığında Dinçerler'i düşünen için her yol denenecek" şeklinde özetlenebilecek gövüflü, demokrası savışında gürcel ve somut bir hedefi belirlemesi açısından önemli bir tavrıdır. Nitekim tepkinin toplumda bu denli yaygınlaşması sonucu, iktidar geri bir adıyla Dinçerleri aktif bir görev olan MEGS Bakanlığından alarak, Devlet Bakanlığına getirmiştir. Ancak bu değişiklik yalanla söylediklerimizden hareketle, konunun gündemden düşmesine neden olacak gibi görünmüyor. Nitekim yeni Bakan görevine gışinin daha ikinci günü verdiği demeçte "Osmanlı laikliği Cumhuriyet döneminde tahakkül etti." diyerek bunun en somut kanıtı vermiştir. Kısacası, değişiklikten sonra olan ilk gelişmeler bize konunun politika gündeminden düşürülemeyeceğini ve düşürülmesi gerekti-

ğini gösteriyor. Tersine yeni bakanın ilk konuşmalarıyla birlikte, ileride daha yoğun bir tepkinin gerekebileceği uygulamaların izletini bugünden gömek pek zor olmazsa gerektir.

BİRBAŞKASI: POLİS YASASI...

Yukarıda, politik bir sorunu köpi düzeyine indirgeyerek tartışmanın getirdiği bir yanılığın sözettik. Bu, en gincel sorunlardan biriydi. Bugünlerde artık pek tartışılmayan, ama, benzer bir yanlışlığı söz konusu olduğu bir başka tartışma ve yanlış kavrayış biçimine "gerçi daha ayrıntılı bir yazıyı kesinlikle gerektirmekle birlikte, değinmek, benzerlik açısından çıkarılabılır.

Geçtiğimiz aylarda kamuoyunda tartışılan ve muhalefetin yoğun dinlenmesine karşın iktidardan yasalaştırıldığı "Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası"nın tartışılması ve değerlendirilmesinde de, Dinçerler olayında sözünü ettiğimiz yanlışlıklar söz konusuydu. Ama işin aslı özünü, demokratik çevrelerin de bunda büyük pay sahibi olmasaydı.

"Bir ara bir yasa çıkarttı. Bilmiyorum baten geçer mi? O yasa da kızla erkeğin sarımsak dolaş gezmesi yasaklanıyordu."

Cumhuriyet Gazetesinin Gençlik ve Cinsellik konulu araştırmasında görüşlerine yer verilen gençlerden birinin sözleri bunlar. Ve benzerleri söz konusu yasadan en yoğun tartışıldığı, gımlerde, gazetelerde, dergilerde, mizah dergilerinde de defalarca yinelandı. Polis Yasası ve getirdikleri hep kadmekek ilişkileri, el ele tutuşmalar, yanyana yürümeler çerçevesinde ele alındı. Yazılarda, fotoğraflarda, mizakatürlerde ısrarla işlenen hep yasamın bu yönüydü. Ve insanlar da yukarıda alıntılarladığımız genç gibi tepkileri, eleştirilerini "kız arkadaşımın yan yana yürüyemeyecek miyim?", "elele dolaşmasını mı yasaklar?" şeklinde yansıttılar.

Oysa, yasamın her analsız asıl tartışılan bu fantezi bölümlü biyana, asıl önemli bölümlerinde, çağdışı, antidemokratik bazı yasaların halâ yürürlükte olduğu bir ülkede, bunu daha da katmerleştiren, düşünme özgürlüğünü hiçe sayan, öğütlenme hakkını insanın yok eden maddeler vardı.

Bu derece yaşamsal önem olan bir yasamın tartışılma ve eleştirilmesinin hep kadmekek "özgürlüğü"ne getirilen ısratlamalara yoğunlaşmasına, "buna da yasak koyan bir yasa düşüncüye, öğütlenmeye haydi haydi yasak koyar" gibi bir gerekçe bulunabilirse de, doğru olmadığ ortadadır.

SON BİRKAÇ SÖZ...

Birbirleriyle pek ilgili olmayan iki olayı değinilmeyen, eksiik husulan yönleriyle tartışmaya çalıştık. Söylemek istediklerimizi kısaca şöyle özetleyebiliriz: 12 Eylül'ün bile tartışılmaya başladığı, af istemleriyle birlikte gerçek demokratik taleplerin geniş yığınlarca dile getirildiği, demokratik sol kasımdaki birleşmenin yoğun bir desteği ardına alarak gerçekleştirilmediği olduğu günümüzde, yukarıda değinmeye çalıştığımız iki gelişme ve benzerleri, taşkırdıkları politik ünemin çok altında yazı ve yaldışlarla değerlendirilmez. Tersine örneklerde, bunun, günümüz politik yasamının vardıgı düzeyde çok ger. bir konuma karışık geleceği gerçeği değişmez.

1. Sabah, 14 Eylül 1985
2. Nokta, aynı, 37, s. 23
3. Cumhuriyet, 14 Eylül 1985
4. Cumhuriyet, 14 Eylül 1985
5. Cumhuriyet, 16 Eylül 1985

ANTALYA'YI Yesilecam'da Sensürlemedik

Konuşmalar: YARIN İSTANBUL BÜROSU

Sinema izleyicisinin yüzde 70 oranında düşmesi, Gsm maliyetlerinin hızla artması, yüksek maliyetlerin hızla artması, işlemlerinin maddi desteklerini iyice azaltmaları, geçmişi artık '81 tarihlerine dayanan' duruma gelen Sinema Yasası'nın bir türlü meclis gündemine girememesi ve kuşkusuz sinemanın en büyük yarısı sansürün gücünden hiçbir şey yitirmeden varlığını sürdürmesi, Türkiye'de sinema yapmaya çablayan insanların önüne dikilen dev engeller olmayı sürdürüyorlar. İyice karamsarlığa sürükleyici görünen bu tabloya, şimdiye dek sinemacılarımız biraz olsun soluk almalarını sağlamış olan Antalya Film Festivali'nin bu yıl başına gelenler eklendiğinde Türkiye'de sinema sanatının nasıl olup da varlığını koruyabildiğini sormak istiyor insan.

1985 Altın Portakal Film Yarışması'ndan üç yönetmen finallerini çekti. Ertan Erbilmez, Aşık Oldum'u, Şerif Gönen, Kurbagalar'ı, Başar Sabuncu da Çıplak Vatandaş'ı aynı gerekçeyle yarışmadan geri aldılar. Üç yönetmenin tepkilerini

çekilen olay, seçiciler kurulumunun yetersizliği idi. Gerçekten de, 11 kişilik jüride iki bakanlık temsilcisi, bir Antalya Kültür ve Sanat Vakfı temsilcisi, bir TRT temsilcisi ve hangi koşullarda seçildikleri bilinmeyen 'Antalya halkı'ndan iki kişi, 6 kişilik çoğunluğu ele geçip tarafsızlığı hayli tartışılır bir duruma getiriyor. Geriye kalan 5 jüri üyesi ise Lütfü Akad, Rekin Teksoy, Mışık Kenter, Selda Alkor ve FİYAP temsilcisi Siireyya Duru.

İlk akla gelen sonuçlar yan yana dizildiğinde oluşan korkunç duruma katışık Türkiye'de hala sinema yapılabiliyor. Yine bu ydki yarışmaya katılan filmler içinde bir çırpıda silinip atılabilecek olanlar nereden yok? Omer Kavur'un 'Amansız Yol'u ve Körebe'si, Ali Özgentürk'ün 'Bekçisi', yurtdışından dönüp Türkiye'de ilk filmi yapan Muammer Özer'in 'Bir Avuç Cennet'i' geçen yılın büyük ödül sahibi Atif Yılmaz'ın 'Dul Bir Kadın'ı ve Dağınık Yatak'ı, Sinan Çetin'in '14 Numara'sı, televizyondan ayrılıp sinemaya

geçen Yusuf Kurçenli'nin 'Ve Recep ve Zehra ve Ayşe'si, Feyzi Tuna'nın 'Bir Kadın, Bir Hayat', Erdoğan Tokatlı'nın 'gençlik filmi' olma iddiası taşıyan 'Fidan'ı üzerlerinde çokça konuşulan filmler, olacak dergimizin yayımlanmadığı şu günlerde yarışma sonuçları henüz belli olmadığından merakla beklemek düşüyor bize. Antalya Film Festivali'nin hem Türkiye'de düzenlenen tek uluslararası yarışma olması, hem de geçtiğimiz yıllarda oldukça olumlu görünen bir tavır izlenmesi festivale herşeye karşın yerinde bir sonuç beklemeye yol açıyor.

Antalya Film Festivali'nin güncelliği ve bin bir dertle başlayan yeni mevsim nedeniyle, kısa bir süre önce sinema oyuncuları Halil Ergün, Hale Soygazi, Tanrı Akan, Nur Sürer, Aytaç Arman ve Menderes Samancı, eleştiren Atilla Dorsay ve senaryo yazarı Vedat Türkali ile gerçekleştirdiğimiz söyleşilerin Türkiye'de sinemanın durumunu ayrıntılı olarak açıklayabileceğini sanıyoruz.

Atilla Dorsay

"Sansürün işlevi düzenin koruyucusu olmaktır."

□ Sinemanın işlevini yerine getirememesinin temel nedenlerinden birinin sansür olduğunu kabul ediyoruz. Bunun yanı sıra bir de kafa da yaratılan bir sansür var bugün: "Hiç bir şey yapılamaz" anlayışı göze çarpıyor. Bu konuda ne dersiniz?

■ Sansürün işlevi zaten tam anlamıyla düzenin koruyucusu olmaktır. Sansür kurulları, dünyanın her yerinde o tabunun olduğu gibi kalmış, hiç değişmemesi için üzerlerine düşen tarifi misyonu

yenine getirirler. Ne var ki, burjuva demokrasilerinin egemen olduğu batı toplumlarında bu düzenin korunma işlevi artık kör-kaba bir biçimde yerine getirilmez. Düzenin elverdiği oranda görüş akımlarının, fikirlerin dışı vurulması, sinema ve diğer sanat eserleri yoluyla anlatılması konusunda bir hoşgörü ortamının bulunduğu söylenebilir. Ne var ki, bizim gibi batı burjuva demokrasilerinin çok geçsinde kalan sınırlı özgürlük ortamında, sansürün işlevi daha da büyüktür. Türkiye'de sansür, buraların düzeni, hiçbir geçerli, tutarlı çağdaş fikrin ortaya atılmaması, düşünceye dayalı hiç bir yapının üretilmemesi gibi bir misyon yüklenmiştir. Ve bunun da en ağır hissedildiği alan, kuşkusuz en geniş kitle sanatı olan sinemadır.

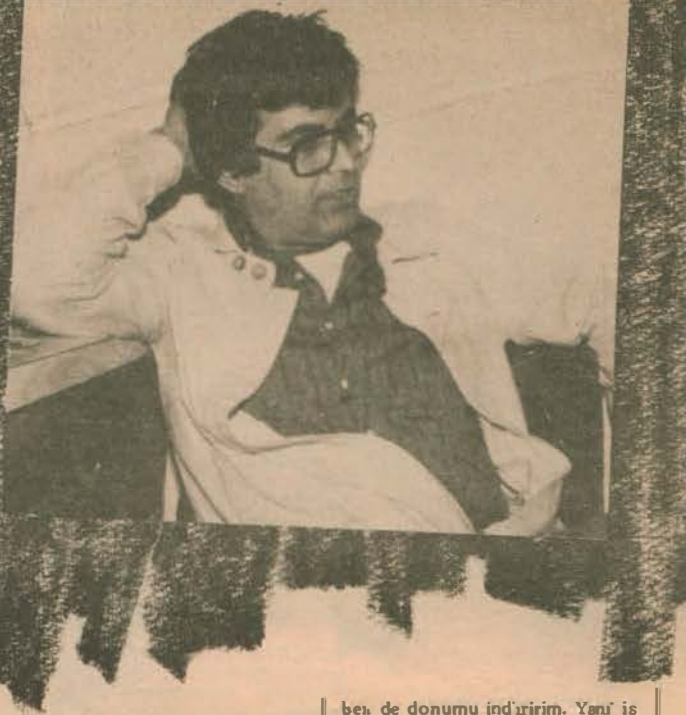
Tabiri en tehlikeli de kafa da oluşan sansür, Sansürün yasakları Türkiye'de sinemacıları öylesine koşullandırmıştır ki, sinema yoluyla nereden de olsa bir fikrin üretilmeyeceğine, insanın sinema yoluyla dönüştürülemediğine ve

düşünce sinemasının hiçbir şekilde uygulanamayacağına inanmışlardır. Geniş biçimde yaptıkları, sansür öncelikle kendi kafalarında oluşan duvarlar içinde uygulamaları ve televizyonda her cumartesi akşamı "en görkemli örneklerini" izlediğimiz alabildiğince yoz bir sinemayı üretmek olmuştur. Ama genel saptamanın ve suçlamanın yanı sıra Türkiye'de onurlu bir sinema sanatçısının yıllardan beri, sansüre rağmen en dürüst, düzeyli, onur verici yapıtları zaman zaman ürettiğini gözmezden gelmek haksızlık olur. □

Vedat Türkali
"Film, bir endüstri ürünüdür."

□ Türkiye sinemasının doğru bir değerlendirilmesi nasıl yapılabilir?

■ Doğru yaklaşımla. Ekonomik yapı temelinin doğru saptanmasıyla. O zaman şu gerçek çıkar ortaya: Toplum yapımızdan kaynaklanan etkilerle Türk sineması araçlara, tefecilere, dışarımcılara, arsa-mülk sahiplerine, gene sosyo-ekonomik-politik yapımızdan doğan sansüre bağımlı bir sinemadır. Film denen yapıt temelde bir endüstri ürünüdür. Üretim-pazar ilişkileri burada da geçerlidir. Filmimizi dış alım yoluyla elde ettiğimiz ham maddelerle üretiriz. İç pazarlarımızı yabancı film dışsatımcılarının yağmasındadır. Elimizde kalan kısıtlı pazarda da sinema salonu sahipleri, bölge işletmecileri, onların doğal ortağı tefeciler egemendir. Bir film yapımına, giderek onların zevkleri de egemen olmaya başlamıştır. Starlar bunların satışıyla palazlanan pariak resimlerdir. Bu tabloya bir de sansürün anlayışını eklediniz mi, anlamız açıklanmış olur.

□ Sinemanın nasıl olması gerektiğini sorabilir miyiz?

■ Bu dediğimiz nesnel koşulların değiştirilmesi için önlemler alınarak, yasalarla sinema dünyasına yeni düzenlemeler getirilerek. Bu da iktidarların kolay yapabileceği bir şey değildir. Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısına bağlıdır. Teknik düzeyin yükseltilmesi (Çağdaş stüdyolar yapımı), film yatırımlarını destekleme, dağıtım-pazarlama sorununa sinemanızın yapısına uygun çözüm, sansür engelinin kaldırılması gibi şeyler yapılabilir gene de... O zaman, hiç değilse, eli yüzü düzgün film üretmek sorun olmaktan çıkar.

□ Şimdi ki koşullarda sinemanızın dışpazar olanağının bulunduğunu söylebilir mi?

■ Ticari sinema dışpazarı, her alanda olduğu gibi dev tekelinin elindedir. Dünya sinema aalonlarına bedava film taktırmanız bile zor. Çoğu çokuluslu dağıtım tükelleri hangi sinemalara, neyi, ne zaman göndereceğini çok öncelerinden planlamıştır. Umudumuz biraz aralık sayılabilecek kapılar olan film yarışmalarıdır. Onda da son yıllarda hayli parlak sınavlar verdi sinemamız. O yolda yürümek gerekir. Filmlerimiz, her bakımdan dünya standartlarına göre üretilmelidir. Bu tanıma, dünyada artık güllünc sayılan sansür yasakları da girer hiç kuşkuyla. Belli de başta o girer. □

Hale Soygazi "Sinemanın sorunları Türkiye'nin sorunları kadar çok ve çeşitli."

□ Türkiye'de sinemanın pek çok sorunu karşı karşıya olduğu biliniyor, söyleniyor. Bu sorunları

kendi açınızdan özetler misiniz?

□ Türk sinemasının önünde duran sorunlar, Türkiye'nin önünde duran sorunlar kadar çok ve çeşitli. Bir ucu endüstrileşme sorunu. Sinemada çağın gerektirdiği teknik yoksa, çağın gerektirdiği sinema dilini oluşturmak da zordur. Tek çözüm para değildir. Tersine tek başına para, sinemaya sözkonusu olan, hiç bir şey demek değildir. Özgürlük olmadan, bol parayla olsa olsa reklam filmi yapılabilir, yapılıyor zaten. Ama özgürlük de-yince aktınıza yalnızca sansür, ya da ceza yasağı gelmesin. Sinema tam anlamıyla bir halk sanatıdır. Milyonlarca kişi izler bir filmi, hem de bir sürü ülkede. O zaman sinemanın yalnız sansür filan gibi çağın gerisinde şeyide değil, çevresel ve psikolojik baskılarla da kısıtlanmaması gerekir. Bir sinema sanatçısı her şeyden önce kendi kafasındaki yasaklarla, korkularla, tabularla hesaplaşmış olmalı. Sansür, gerçekten hepimizin dışında, yani yalnızca dıştan gelen bir baskı olsaydı, çoktan kaldırılmıştı, kaldırılmıştı şimdiye kadar.

□ Sinemanızın son dönemde kadın konusuna eğildiği gözleniyor. Nasıl bir yaklaşım söz konusu?

■ Türk sinemasında kadın, toplum içindeki yerleşik değerlerin, gelenek ve göreneklerin yaratıcısı, sürdürücüsü olarak sunulmuştur genellikle. Yakın zamanlarda yapılan filmler, bu kadın imajını belli ölçülerde zorlayan nitelikler taşıyor. Ama yine de "kadını arayan" filmlerdeki söz etmek için şimdilik erken. Önemli ipuçları var sadece.

Bence sinemaya giden kadın, yaşadığı çelişiklere eğlence içinde de olsa bir karşılık bulmak istiyor. Kadının kimlik arayışına şöyle bir değinen filmlerin gördüğü ilgiye bakın. Şu basit gerçeği herkes sözde kabul eder: "Kadın cinselliğin nesnesi değil, öznesi de olabilmelidir". Ama bu basit cümleyi gerçek anlamıyla ve mantık sonu-çlarıyla yaşama geçinmeye, sinemayı yapmaya kalkın. O kolay değil işte. Alınacak çok yol var daha. □

Nur Sürer "Ben, sinema seyircisine karşı sorumlu hissediyorum kendimi."

□ Özellikle son yıllarda sayılan az da olsa başarılı filmler ortaya çıkmaya başladı. Bu nasıl gerçekleşiyor?

■ 79-80'de de bu yana bir takım 'kahramanlar' diyebileceğimiz yönetmenler sayılan 8-9'u aşmaz, işletmecilerden kendilerini soyutlayıp buldukları negatiflerle, ayarladıkları oyuncularla yola çıkıyorlar. 50 milyonluk bir ülke için az bir rakam tabii, bakıyordunuz sene de üç tane adam gibi film çıkıyor.

□ Köy filmleri sinemamızda hayli yaygın. Bir de köyden kente gelen insanları filmleri var. Yurt dışında bu filmler nasıl karşılanıyor?

■ Herhalde bir-iki tane böyle film var. Bakın, "At" filmini Paris sinematekindeki gösteri sırasında, Costa-Gavras 5 dakika sonra kaldırmış. "Ben bunu çok seyrettiğim bu film ne" demiş. "Bisiklet Hırsızları'nın çalıntısı" filan demiş. Yıllar önce seyretilmiş Bisiklet Hırsızları'nı. Evet, doğru. Bir sürü şey oradan alınmış. Kokusu oradan daha doğrusu. Bunların hepsi senaryodan kaynaklanan bir yığın boşluk.

□ Bir de son dönemde 'iyi iş yapar' diye çevrilen avantür filmler pek iş yapamaz oldu...

■ Evet. 12 sinemada gösterime giriyor ve 5 milyon hasılat yapıyor. Bu çok komik bir rakam. Bir iki tane o filmlerden seyrettim. Çıplaklığa karşı değilim. Gerekiyorsa, senaryonun gerektirdiği birşeyse

ben de donumu indiririm. Yani iş o değil. Hiç gereği yokken sırf kadın oyuncunun açılması için projeye ya bir deniz kenarı ekleniyor, ya da bir havuzbaşı. Bunu türkücü adamın yanına soyunan kadınları katip alle seyircisi ile lümpen kesimi biraraya getirmek için yapıyorlar.

□ Bir sanatçı olarak işlevinizi, görevlerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

■ Ben Türk sinema seyircisine karşı sorumlu hissediyorum kendimi. Ona çok daha iyi şeyler vermek için, benim gibi düşünen doğru, dürüst, namuslu, sinemaya sağlıklı bakan insanlarla yola çıkacağım. Koltuktaki seyirciye karşı sorumluyum. Ve yanlış birşey yapmayacağım. □

Tarık Akan "Kaliteli film yapınca ticari başarıya ulaştığını gördük."

□ Türkiye'de sinemacılığın, sinemanın önünde duran sorunları kısaca değerlendirebilir misiniz?

■ Ekonomik açıdan sinemamız her geçen sene daha kötüye gitmektedir. Enflasyonun tahmin edilemeyecek boyutlarda büyümesi 84-85 sezonunda sinemaya çok büyük darbeler vurdu. Son senelerde görülen seyirci kaybından ve yapılan filmlerin maliyetini karşılamamasından dolayı sinemada maliyetli değil doğru büyük bir yönelme var. Kaliteli bir film berşeyden önce paraya dayanır. Parasını çıkartamayacağımız bir projeye gir-

memiz çok zor. Bunun dışında sansür engeli ne attıktan sonra ikineci bir engel ortaya çıkıyor! Son senelerde görülen oyuncu azlığı. Yeni gelenler çok süratli ve çabukça 'koşeyi dönme' diyebileceğim bir tabirle hareket ediyorlar. Türkiye'de sinema kurulduğundan beri süre gelen senarist sıkıntısı var. Değişik konuları işleyebilecek yapabilecek ve zaman ayırabilecek durumda rejsör ve senarist arkadaşlar maalesef yok. Bir sene içinde 2 veya 3 tane çok kaliteli sinemamızın standartları üstüne çıkabildiğimiz filmler yapıyoruz. Bunların temelleri bir sene, bir buçuk hatta iki senelik bir çalışmaya dayanıyor.

■ Sorunlarımızın aşılabilmesi için sizce ne gibi önlemler alınmalıdır? ■ Şu ana kadar saydıklarım zaten Türk sinemasında var olanlardı. Fakat her sene biraz daha büyüyorlar. Sorunları birdenbire aşabileceğimizi sanmıyorum. Ayrıca böyle bir yolun var olduğunu da söyleyemem. Çünkü bu, zamanın ilerlemesi, toplumun ilerlemesi, kültürlüleşmenin önüne geçilmesiyle sağlanacak değerlerdir.

■ Sinemaların giderek izleyici kaybetmelerini nasıl açılabiliriz?

■ Daha önce söylediğim gibi bunun altında yatan ekonomik meseledir. Sinema seyircisinin sinemaya gidebilecek gücünün ortadan kalkması en büyük engeldir bence. İkinci televizyonun sezon başında kaliteli programları yayına koyması oldu. Dünyanın en pahalı dizilerini bir kaç hafta içinde ettiriler. Üçüncü bir engel ise, video oyunlarının yayılması. Bu üç engel ortada duruyor. Yine de belli bir anlayışla çevirdiğimiz filmler bu sene bizi memnun edici bir tablo ortaya çıkardı. Daha önceleri yaptığımız filmlerin karışlığını ticari olarak tam anlamıyla alamıyorduk. Fakat son sezonda kaliteli film yapınca ticari başarıya ulaştığını gördük. Bundan sonra çıkartıyoruz: Sinema seyircisinin anlayış düzeyini kendi kalite seviyemize çekmeye başladık. Artık bundan sonra kalitesiz filmler iş yapmayacak.

Menderes Samancılar
"Karanlık gözüküyor sinemanın geleceği."

■ Avrupa'da ilgi gören, ödül alan filmlerimizin henüz hepsi köyü konu alan yapımlar. Bu olayı nasıl değerlendirebiliriz? Böyle bir durum farklı nitelikli filmler yapmamasını ne ölçüde engeller?

■ Köy filmleri bizim önemli bir yaranıza parnak bziyor. Bugün, tabii ki, fabrika köşelerinde de büyük yaralanmış var. sokaklarda da Köy filmlerinde büyük bir çalışma rahatlığınız var. Bir yere gidip çekiyorsunuz. Şehirde çalıştığınız zaman sansür ön plana çıkıyor. Bizim filmlerimizde polis dövmesin, ayakkabısına bile basamazsınız. Tabuları yıkamazsınız. Yine de şehirde geçen filmlerin de batıda ödül alabileceğine inanıyorum. Köy filmleri batılıya ilginç geliyor. Aslında köy gerçeğimizle şehir gerçeğimiz birbirinden farklı değil. Filmlerin denetimi farklı.

■ Türkiye'de sinemanın geleceği nasıl olabilir bu durumda? Bir sürü imkansızlıklar, bir sürü engellemeler varken sinema nereye ulaşır?

■ İyi olmasını dilerim, fakat çok uzak. Karanlık gözüküyor sinemanın geleceği. Sermaye birikimi olmadan sinema olmaz. Umudumuz var mutlaka. Her sinemacının yüreğinde aynı şey yatıyor. Fakat karamsarlığı da bir tarafa atıyoruz. Bugün evinde oturup televizyon seyretnmek insanlara daha kolay geliyor. Yıllarca sinemaya gitmeye gitmeye otadı unutuyorlar. Sinemaya devamlı gelecek insanın yeterli parası oluyor ve zamanı. Öbürleri karnını doyurabilmekten aciz.

Aytaç Arman

"Türkiye'de sinema da ülkenin kendisi gibi bir yığın yeniliğe gebe."

■ Türkiye'de sinemanın geçmişi, gelişiminin bir deşenlendirmesini yapabilir misiniz?

■ 1950'ye kadar sinemayı Mühürsin Ertuğrul belirliyor. Tüm oyuncular tiyatrodan geliyor. 50'den sonra ise Lütfü Akad'la başlayarak dönem geliyor. Bu dönemde bir sinemacı kadro oluşmaya başlıyor. 60'lı yıllardan sonra yeni birşeyler yapılmaya başlıyor. Daha sonra sinemaya Yılmaz Güney geliyor. 1970 yılından sonra kesin belirleyici Güney oluyor. Güney'in yaptıkları örnek alınıyor. Bugün hala sinemamızı Yılmaz Güney ve O'nun tavn belirliyor. Kaba bir yaklaşımla alırsak, O'nun getirdikleri toplum sal gerçekçilik, sosyal sorunlar diyebiliriz. Güney, halkın içinden gelmiştir. Yaşamdaki gözlemlerini, halktan aldığı olayları sinemaya aktardı. Bu olayları bir yığın insan yaşıyor. Onlar da gelisin aktarın, onlar da başarılı olurlar. Hala Güney dönemindeyiz. Yeni arayışlar da pek yok. Bir Tunç Okan olayı var. "Cumartesi, Cumartesi" bizim sinemamızın çok dışında bir olaydı. Kurgusuyla, biçimiyle, başkısıyla. herşeyiyle çok farklı

■ Bundan sonra sinemamızın geleceği ne olabilir? Nereye doğru gidiyor sinemamız?

■ Türkiye'de sinema da, ülkenin kendisi gibi bir yığın yeniliğe gebe. Genç ve dinamik bir ülke ve bu dinamizmne rağmen çok yoğun sorunlar yaşayan bir ülke. Bu sorunlar her geçen gün biraz cevaplanacak. Son yıllara baktığımızda Türkiye'de sinema gerilememiştir. Türkiye'de sinemayı yıpratma pa-

litikası uygulandı. Belediye hala yüzde 50 ruzunu almakta direnmiyor. Nitelikli insanların elinde para yok. Bir filmi belirleyen öncelikle birinci aşamadır, senaryo aşamaudır. İkinci sırada gelen çekim işini gerçekleştirecek kadrolarımız var. Yönetmeni, kameramanı, oyuncusu var. Önemli olan ilk aşamanın geliştirilmiştir. Pazar olayı da çok farklı. Yeni araçlar başlanı kaldırıyor. İşte video. Sinema salonları için değil de, insanlar için yapıyorsa, kitlelere ulaşıyorsa değerlidir. Bu yüzden video da büyük bir değer taşıyor.

Halil Ergün
"Kendimi toplumsal gelişmenin içinde yakalayıp anlatmaktan yanayım."

■ Batı sinemasında 15-18 yaş gençlerine yönelik, bu gençleri pazar eden filmlere yaygın bir biçimde rastlanıyor. Türkiye'de ise gençler için çevrilen filmler nıya da kötü yok denecek kadar az. Sinemamızda gençlik filmleri neden yapılmıyor?

■ Gençliğin daha en baştan "duşman" olduğu bir toplumda böyle filmler bence çok gerekli hem de çok gereksiz. Bu gün sinema sanatçıların içinde yönetmeni de vardır, oyuncusu da, senaristi de... Aslında onlar da gençliklerini yaşamadılar ki! Ben de gençliğimi yaşamadım. Bugün 34 yaşındayım 16-18 yaş dediğimiz, sokaklarda gördüğümüz bir jenerasyon var. Onları bazen ben de yakalıyorum. Ama genç gibi bakamıyorum galiba. Üstün bir çalışmam. problemin ortaya çıktığı bir toplumda yaşıyoruz. Gençlik sorununu işlemeye kalktığımızda batı gençlerini örnek almak mümkün değil. Çünkü onlar bize göre fantastik problemlerle uğraşıyorlar. Ama sen ülkende kendi insanın adına, günlük etmek, gece uyuyabilemek, ertesi günün garantili edilebilir için çalışıyorsun. Ben gençlik sorunlarını 70 yaşındaki babamın problemlerinden ayrı görüyorum. O yüzden sinema da gençliği tek başına alamıyor galiba. Sanatçı da korkunç bir halde yaşıyor.

■ Bir aydın sanatçı olarak görevlerinizin sorumluluklarınızın neler olduğunu düşünüyorsunuz?

■ Son yıllarda Türkiye'de baskı, baskıların kaybedildiği, beraberliklerin ortadan kaldırıldığı, orak düşüşüne boyutlarının yokedilmeye çalışıldığı bir serüven yaşadık. O zaman ben önce kendi açılımımızın anlatılmasına yönelik çabaya yöneldim. Bu çabanın soyut bir yanı yok elbette. Kendimi toplumsal gelişmenin içinde yakalayıp anlatmaktan yanayım. Dünyanın, hayatın, insanın değişebilirliğini savunuyorum. Bu anlamda sanatsal boyutta bu değişime çabaları, bu emek serüvenine katılmaya çalışıyorum. Sanatçının görevi barışın ve özgürlüğün yana çabaların içinde yer almaktır. Bunun bir sanatçı için tarafsız görev olduğuna inanıyorum.

"Sevgili Arkadaşlar,
27 Temmuz - 3 Ağustos
1985'te anti-emperyalist daya-
nışma, barış ve dostluk sloganı

12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali Sonuç Bildirgesi

altında, SSCB'nin başkenti
Moskova'da toplanmış olan 12
nci Dünya Gençlik ve Öğrenci
Festivali delegelerinin tüm dün-
ya gençliği ve öğrencilerine
mesajdır.

Öğrenci ülkelerden genç in-
sanların, birbirini tanımak ve
daha iyi anlamak günümüzün
acı sorunlarına çözüm bulun-
masına katkıda bulunmak
için, birlikte düşünmek ama-
cıyla 197 ülke ve Batı Bloku'n-
dan 20.000'in üzerinde değişik
politik, felsefi ve dini inan-
sahip genç insan Festival for-
munda bir araya gelmiştir.
Büylece genç temelde sahip
bir forumda bazı konularda
görüş farklılıklarının olmasının
beklenmesini rağmen bu genç

kuşağın demokratik, ilerici ve
barışçı güçlerinin en önemli
konuda herkesin barış ve özgür
yaşama hakkının vazgeçilmez-
liği konusunda uğraş vermesi
için birleşmesini engelleyeme-
miştir.

40 yıl önce müttefik güçler
nazizme karşı zafer kazandı.
Üzgünlüğün esirliğe, demokrasi-
nin zorbalığa ve insanlığın bar-
barlığa büyük zaferi çok paha-
bya mal oldu. Festivalde insan-
lığın kölelikten kurtulmasında
rol oynayanların, Hitler faşiz-
minin hizmetinde büyük kat-
kısı olan Sovyet insanının, müt-
tefik ulusların, partizanların,
düşüş savaşçıların, anti-faş-
çisi ve demokratların, savaşta
düşen milyonlara özgürlük

savaşının hapiste, toplama
kamplarında ve harap ka-
talia ve köylerde hayatını kay-
bedenlerin, ölmez kahrmanlık-
larının anısına saygı duruşunda
bulunduk.

2. Dünya Savaşının trajik
sonuçları, günümüzde ve gele-
cekte dünyanın sorumluluğu-
nun çoğunu omuzlarında taşı-
yan genç kuşağı yeni bir sava-
şı önlemeye savaşma zorluyor.

İşte bundan dolayı tüm ül-
kelerdeki politik, felsefi ve di-
ni inançlarına bakmaksızın
genç insanlara, militarist ve
caldogan güçlerin durdurulma-
lı nükleer bir felaketi önlemek
için çabalarını yükseltmek, yer
yüzünde nükleer ve konvansiy-
yonel silah yaransını son bul-

ması ve nükleer silah
ya taşınmasının önün-
mesi. Kitleseli kıyım
olan nükleer ve başka-
ların toptan yasakları
yapılabilecek herşeyi
ları için çağrıda bulur.

Bu yıl 40'uncü yadd
yaşadığımız Hiroşima
zaki trajedileri bir dök-
masın! Avrupa'da gün
işb'arğı konferansız
ile sonuçlanmasın
yalında Festival for-
lanarak sonuç belgesiz
afine bağlı olduğumuz
letkilerimiz ilşkilüde
koyduğumuz ilkelere-
kelerin yaşama geçme-
kita bulunma isteği
tant politikasının cu

Moskova'da yapılan 12.Dünya
Gençlik ve Öğrenci Festivali'nin
bitişinin üzerinden haftalar,
aylar geçmeye başladı.

Sekiz gün boyunca yaşananlar, sa-
dece bu kısıcak zaman dilimiyle
sırlı olmadığı için, dünya gençli-
ği festivali konuşmayı, sonuçlarını
tartışmayı, yazmayı sürdürüyor. Artık
Uluslararası Gençlik Yılı'nın bit-
mesine de birkaç aylık bir zaman
kaldı. Her ülke gençliğinin kendi
olanaklarıyla "Katılım-Gelişme-Bar-
ış'a katkıları, uluslararası deneyim-
lerle çoğaldı. Gençlik Yılı'nın bu
üç önemli ilkesi, demokrasi ve to-
pumsal ilerleme için yapılanlarla,
akademik demokratik haklarla bir-
leşti ve "Anti Emperyalist Daya-
nışma, Barış ve Dostluk" duygu-
larıyla doruğa erişti. İşte 12. Festi-
val görkemli bir törenle açıldı,
işte burada, Lenin Stadyumu'nun
çevresinde kendi ülkelerinden gelen
binlerce otobüslerine biniyorlar.
resmen açılmasından sonra festiva-
lin şenliklerine katılmaya gidiyorlar.
Butun Moskova ısıklar içinde,
tarihi kiliselerin, katedrallerin altın
kubbeleri ışıltılı. Geniş caddeleri,
asırlık binaları, usul usul ilerleyen
kadar sokulan ırmağı, yüz yıllık
ağaçların gölgelerindeki parklarıyla,
heykellerle dolu meydanlarıyla
bu tarihi kent görmüş geçirmişli-
ğine, uluslararası etkinliklerin ev sa-
hipliğine bir yenisini daha ekliyor.
Festival açılışı bir saat oldu. Baş-
kentten göbeğinde ünlü Kızıl Meydan-
dayız. Çeşitli ülkelerin gençleri kol
kola girerek geniş daireler oluşturu-
muş, şarkılar söylüyorlar. Kimi is
geleneksel halk danslarını sergiliyor-
lar. Birden gökyüzünde binlerce ha-
vai fişek patlıyor. Saat onbire ge-
lirken, havanın karadığı ancak his-
sedilebiliyor. Gökyüzü renkleri için-
de, havai fişekler meydanadaki genç-
lerin coşkusu daha da artıyor,
çığlıklar, şarkılar daha bir güçlü
söyleniyor. Gösteriler gece yarısına
kadar sürüyor.

Sayılsız uluslararası etkinlikte ev
sahipliği yapmak, büyük organizas-
yonların örgütlenme becerisini be-
raberinde getiriyor. Bir de bu seferki
uluslararası birekonomik konferans
ya da spor şenliği olmayıp festival
olunca ve katılanlar da binlerce
genç insan olunca, organizasyonun
iyi örgütlenmesinin yanısıra şehrin
tümünü festival havasına sokulması,
katılanların bunu hissetmesi önemli

oluyor. Gerçekten de bütün Mosko-
va festival için düzenlenmiş, parklar
bahçeler, meydanlar, binalar, sine-
ma ve tiyatro salonları, stadyumlar
festival etkinliklerine ayrılmış, boy-
lence aynı zamanda Moskova'lıları
da festivali yaşamaları, oaa katılı-
mları gerçekleştirilmiştir. Konukla-
ra sağlanan olanaklar, oteller, yar-
dımcı rehberler, basın üyelerinin ra-
hat çalışmasının sağlanması çıkabi-
lecek sorunları en aza indiriyordu.

Artık festival açıldı, elimizde ka-
lınca olan festival programımızla
yollara düşüyoruz. Kendimize izlen-
ce seçmekle zorluk çeksek de önü-
müzdeki günleri düşünüp rahatlıyo-
ruz. Zamanın yetmediğini ise festi-
val bitince anlıyoruz. Festival
daha önce de söylediğim gibi üç
programdan oluşuyordu. Politik
Program, Kültürel Program ve
Sportif Program. Sekiz gün boyunca
her günün etkinliklerinin tümüne bir
ad veriliyor ve diğer üç program o
günün etkinliğine bağlı olarak dü-
zenleniyordu. bunun dışında da
Politik Program kendi içinde 'Si-
lahsızlanma ve Barış', 'Anti Emper-
yalist Dayanışma', 'Anti Faşizm',
'Çalışan Gençliğin Hakları', 'Eko-
nomik İşbirliği ve Ulusal Bağım-
sızlık', 'Gelişme ve Yeni Uluslar-
arası Ekonomik İlişkiler', 'Ekono-
mik Bunalımlar ve Sosyo-Politik
Sonuçları', 'Bağılantısızlar', 'Genç-
lik Yılı', 'Genç Kadınların Hakla-
rı', 'Çevremizi Koruma', 'Genç Sa-
nalçılar ve Bilimadamları', 'Spor',
'Turizm', 'Uluslararası Öğrenci',
'Çocuk' olmak üzere onbeş merkezden
oluşuyordu. Bu merkezlerin dışın-
da, yine politik program içinde,
Zaferin Kırkıncı Yılı, Öğrenci Kulü-
bü, Hiroşima ve Nagazaki'ye Atom
Bombasının Atılışının 40. Yılı, Anti
Emperyalizm Kürsüsü, Helsinki Bel-
gesi'nin imzalanışının onuncu yıl-
dönümü, gibi özel anlamlı toplantılar
düzenlendi. Delegelerin katıldığı
bu politik program, genellikle kapalı
salonlarda, konferans, seminer,
yuvarlak masa, tartışma, kimi za-
man mitingler şeklinde yapıldı. Bil-
diriler sunuldu ve tartışmalar, kar-

12. Gençlik ve Öğrenci Festivalini İzlerken

şıklı deneyim aktarımları gerçek-
leşti.

Sadece oniki etkinlik de Uluslar-
arası Öğrenci Merkezi'nin progra-
mında vardı. Bunlar arasında beş
konudan oluşan tartışma forumları,
konferans, yuvarlak masa toplantı-
ları, ekonomi, gazetecilik gibi alan-
ları içeren ilgilere göre toplantılar
yer alıyordu.

Kültürel Program ise, önce kendi
içinde üçe ayrılıyor. Uluslararası Ga-
leriler sanatın çeşitli alanlarını içe-
riyor, edebiyat, tiyatro, bale, pan-
domim vb. Uluslararası Konser
ve Festivaller ve de Ulusal Konser
Programları. Festivale katılan dele-
geleri genellikle, müziyen, ressam,
sohist, gibi sanatçılarla birlikte ge-
lmışlerdi. Kültürel program için tü-
müyle ayrılan Gorki Parkı'nda, katı-
lan ülkelerin sanat gösterilerinin ya-
nı sıra, Sovyetler Birliği'ndeki onbeş
cunhuriyetin de birer büyük pavy-
yonları bulunuyor ve neredeyse sa-
bah sekizde başlayan gösteriler ara-
lıksız gece yarısına kadar sürüyor-
du. Uluslararası satış pavyonlarında
geleneksel hediyelik eşyaların yanı-
sıra, ülkelerin festival için hazırla-
dıkları hediyelikler de satılıyordu.
Katyuşaki, papatyalı, eşarplar, ti-
şörtler, afişler vb. Spor Programına
gelince, bu bölüme gösterilerin ya-
nısıra, dostluk karşılaşmaları yapı-
lıyor. festival koşulları düzenleniyor-
du. Sekiz gün boyunca her günün
etkinliklerinin genel adları birinci
günden başlayarak sırasıyla şöyle-
ydi: Festival'in Açılış Günü; Anti
Emperyalist Dayanışma, Barış ve
Dostluk, Nükleer Savaşın Önlenme-
sinde Barışta ve Silahsızlanmada
Gençler ve Öğrenciler, Anti Emper-
yalist Dayanışmada Gençler, Genç-
lerin ve Öğrencilerin Hakları, Yeni
Uluslararası Ekonomik İlişkiler
Gelişme ve Ekonomik İşbirliğinde
Gençler ve Öğrenciler, Sovyetler
Birliği Günü, Festivalin Kapanış

Günü: 'Bir sonraki Festivale Kadar
Hoşçakal Arkadaşım'.

Günün erken saatleri, gazeteci-
lerin toplandığı Moskova Oteli'nin
restoranında otelde kalan tüm
gazeteciler kahvaltılarını yapıyorlar.
Tümünü bir daha böyle topluca
görmek olanaklı olmadığı nedense,
Festivalin bu ilk günü gerçekle-

ama ve değişik sosyal sistem-
lere bağlı devletlerin karşılık-
lı yarara dayalı işbirliğini ane-
liğmesinden yana olduğumuzu
tekrarlarız.

Daha ağlı ve insancıl ulus-
lararası ilişkiler sistemi için,
gattıma ve tansiyonu artırıcı,
zor kullanımı ve adaletsiz day-
ranıslardan uzak, sorunların
görüşme masasında barışçıl
yöntemlerle çözümlenmesin-
den yanayız. Bağlantısızlık ha-
reketi bu yönde olumlu bir rol
oynamaktadır.

12. Dünya Gençlik ve Öğ-
renci Festivali, Orta ve Latin
Amerika, Karaipler, Asya, Af-
rika ve Batı Afrika ve özellikle
Akdeniz ve Ortadoğu halkları,

gençlik ve öğrencileri ile ve
nizgürlük bağımsızlıklarının ih-
saline karşı ve ulusal egemen-
lik ve kendi geleceklerini ken-
dilerinin belirlemesi için, so-
nucunluğun izlerine karşı ya-
yılmadık, apartheid ve ırkçı-
lık diğer çeşitilerine karşı ve
ark ayırımı, faşizm ve dikta-
torial rejimlere karşı savaşını
vermekte, anti-empereyalist da-
yanışmanın parlak bir biçimi
olmuştur.

Biz, ekonomik geriliğin or-
tadan kaldırılmasından, hakiki
ekonomik bağımsızlıktan, yeni
sömürgeciğin kalkmasından,
gelişmemiş ülkelerin ödeyeme-
yecekleri borçlarından gelen
sorunların çözümünden, yeni
ekonomik düzenin kurulmasın-

dan yanayız.

İnanıyoruz ki gelişmiş ve
gelişmekte olan ülkeler ilişki-
lerini eğitim, temelinde gelişti-
rerek sürmekte olan çatışma-
ları azaltmak ve keskin sosyal,
ekonomik, ekolojik ve diğer
global problemleri olan doğa-
nın korunması, ağırlık ve sağ-
lıklarının ortadan kaldırılması
için en hızlı çözümü sağlamak-
dadır.

Birleşmiş Milletlerin Luni-
lusunun 40. yıldönümünde
onun amaç ve prensiplerine
bağlı olduğumuzu tekrarlarız.

Birleşmiş Milletler tarafın-
dan "Katılım, Gelişim, Barış"
sloganı altında uluslararası
gençlik yılının ilanı dünya ka-

muoyunun dikkatinin genç
kuşağın gereksinimleri, so-
runlarına ve istenilerine çekil-
mesini sağlamıştır.

Biz inanıyoruz ki gençlik
daha iyi bir geleceğe sahip ola-
bilir ve mutlaka olmalıdır. Bu-
nun olabilmesi için herkesin
güvenlik duygusuna, çatışma
ve yaşama hakkına, haysiyeti
bir yaşama, genel eğitim ve
mesleki prağize, devletin ve
toplumsal işlerin yordamına
katılma hakkına ve kişinin sos-
yal, ekonomik, politik, sivil
ve insani haklarının farkına
varması olanağına sahip olma-
lıdır.

8 gün Sovyet gençliği ve
halkının konuğu olduğ. Festi-
valde bize sağlanan iyi olanak-

lar için samimi duygularımızı
bildiririz. 12. Festivalin şeh-
rinden, bu gün sıcak ve parlak
anılar, iyi niyet, dayanışma ve
Sovyet halkının dostluğu ile
ayrılıyoruz.

12. Dünya Gençlik ve Öğ-
renci Festivali değişik politik
görüşlere sahip tüm dünya
gençliğinin biraraya gelme, fi-
kir alışverişi yapma ve barış
için ortak hareket etme, sivil-
sizlanma, yeni dostluk ilişki-
leri için uğurluk ve adalet sağ-
lanması da güven ve işbirliği
istenlerini oraya koymuştur.

Vasasın anti-empereyalist
dayanışma, barış ve dostluk!
Yeni festivalde buluşunca-
yakadar
Moskova 3 Ağustos 1985"

ğrenci en

Fusun Öztürk

Moskova caddelerindeyiz, temiz,
pırıl pırıl bir hava var. Moskovalılar
sakin sakin alışverişlerini yapıyorlar
parklardainsanlar gazete veya kitap-
larına dalmışlar. Girdiğiniz her cad-
dede festivale ait birşeyler bulma-
nız olanaklı: bayraklar, duvar resim-
leri, vitrinlerde ku-ağında beyaz gü-
lünü ile Katyuşa, afişler, festival
amblemli naylon torbalar ve daha
birçoğu. Halkın festivale ilgisi ol-
dukça büyük. Daha ilk gün açılışta,
geçit törenini izlemek için erken
saatlerde yollara dökülen Moskova-
lılar, etkinlikleri izlemek için de en
ufak zamanlarını bile değerlendirir-
yorlar. Gösterilen büyük kısmı
açık havada olduğundan katılım
epeyce yüksek oluyor.

Alışveriş yapmak için başka bir
otele gittiğimizde, içeri gire-
mez birtakım gençler ellerimize
birşeyler tutuşturuyorlar imzala-
mamızı istiyorlar. Ne olduğunu so-
ralamaya fırsat kalmıyor, imzalayıp
yolumuza devam etmek isterken,
otelin asma katında yere bağdaş
kurup oturmuş elliye yakın genç
görüyoruz. Ellerindeki pankartlara
bakıyoruz: "ABD'nin Nikaragua'ya
yaptıklarını kınıyoruz. Nikaragua
Halkı ile Dayanışma için birliңlük
açlık grevi yapıyoruz. Sadece su iç-
birşey yeme". Otelin diğer bir kö-
şesinde, birtakım gençler gösteri-
lere hazırlanıyorlar, yerlerde bez afiş-
lerini düzenliyorlar. Müzik aletlerini
akort ediyorlar. Otelden çıktığımız-
da ise, geldiğimizde farkına varma-
dığımız bir manzara gözümüze çar-
pıyor. Otelin birçok penceresinden
ülkelerin bayrakları sallandırılmış.
Kiminin penceresine afişler yapış-
tırılmış. Balonlar bağlanmış.
Bazı pencerelerde özel bayraklar
da asılı. bir kuruluş ya da örgütü
temsil eden. Otelde küçük konuş-
ma fırsatı bulabildiğimiz Belçikalı bir
delege gece yarısına kadar otelde

sohbetler düzenlendiğini, şarkılar
söylenildiğini, tartışınlar yapıldığını
söylüyor. Bazı geceler uyumuyoruz
bile diyor. Belçikalı arkadaşın bir-
şey dalını ögreniyorun. Delige grup
larımız gönüllü olarak Moskova'daki
inşaat, onarım, üretim faaliyetlerine
katıldığını. Kendi istekleriyle her-
hangi bir gün üç saat çalıştıklarını
söylüyor arkadaşımız. Daha sonraki
günlerin birini: boylesı gönüllü bir
ekibin yol inşaatında çalıştığını ta-
nik olduğunu, bunun sembolik
olmadığını, gerçekten de ellerinde
aletleriyle insanların işe koyulmuş
olduğunu görüyorum. Adeta bir
şenlik havasında geçen çalışmanın
süresi biterken, bir başka otobusun
yaklaşmakta olduğu göze çarpıyor.

Barış, kararlılık, silahsızlanma,
savaşın festival huyuna geçerekleş-
tiren hemen hemen her etkinliğin
ortak konularıydı. Bir pop ya da
rock konserinde şarkıların içeriğini
bunlar oluşturunuydu. Gençler bir
yandan el çırpıp rock müziği
eşliğinde dans ederken, sloganlar
atıyor. 'Savaşa İlayın' diye bağırı-
yorlardı. Gorki Parkı'nın girişindeki
büyük havuzun etrafına toplanmış
mızda hava kararmak üzereydi.
Konserin yapılacağı yer öyle özel
bir plattform filan değildi. Sadece
iki yanlı merdivenlerin ortasındaki
yükseklikte, ses duzani kurulmuş ve
otohüslerle müzik topluluğuna yer
yapılmıştı. Moskova'da hava geç
karardığı için, önce seçebildiğimiz
bu ayrıntılar artık görümez oldu.
Saat onbuçuğu geliyor, açık havada
toplanan insanlar sabırsızlıkla kon-
serin başlamasını bekliyorlardı. Saat
onbire geliyor, bir gece konseri iz-
leyeceğiz herhalde diye düşünü-
yorken konserin başlama duyurusu
yapılıyor. Müzik olanca hızıyla ak-
şanın içinde doğru yayılırken, bir
anda çevresinde toplanmışız ha-
vuzdan sular fışkırmaya ve bu su-
ların görüntüsü renkli ışıklarla ay-
dınlatılmaya başlanıyor. Gözümüzü
bu olağanüstü manzardan ayır-
mazken hemen bir şey farkettik, su-
ların fışkırması müziğin ritmine gö-
re oluyordu. Bir rock parçasında
gökyüzüne yükselen sular olduķa
seri hareketlerle alçalır yükselirken,
ağız bir şarkıda sular gökyüzünde
süzülüyordu, Moskovalıların da il-

giyle izlediği bu gösteri sürerken
parkın başka bir yerlerinden insan-
ların sesleri geliyordu 'Mir, Rujva,
Festival' (Barış, Dostluk, Festival),
Gece yarısını biraz geçerken otele
girmek için parkat ayrılırken, yeni
gelenleri görmek ve parkta yüksel-
en insan, müzik seslerini duymak,
yorgun ayaklarımızı geri çekiyor.
Artık sayılı günlerin bitmek
üzere, halâ programda gitmek iste-
diğimiziz, kaçırdığımız onlarca etkin-
liğin olduğunu bilmek insanı uza-
yor. Seyredilen bir dolu güzel şeyin
yanısıra, daha çok koşturduğumu-
zu ve imza verdiğini düşünüyorum.
Parklarda, gösterilerin öncesinde
her ülkeden gençler ellerine ne ge-
çirtilerse festival konuklarının im-
zalarını istiyorlar. Ülkenizin adını
mutlaka yazacaksınız. Onlar yaka-
nıza kendi yakalarından çıkarttık-
ları rozetlerini takacaklar, siz de on-
larını yakasına takacaksınız. O anda
bir yerlerde müzik sesi geliyorsa ko-
lunuza girip, sizi dansa davet ede-
cekler. Bir El Salvadorlu ve bir Tür-
kiyeli olarak, Dünya gençliğinin
dayanışmasını ve dostluğunun ku-
çük bir örneğini oluşturunuzu
düşüneceksiniz.

Artık Ağustos'un üçü geldi. Bu-
gün festivalin son günü. Saat sekizde
Lenin Stadyumu'nda Festival Kapa-
nış Gsterisi başlıyor. İki saati aşan
bir süre, bir sonraki festivalde bu-
luşmak için yüzbinler vedalaşıyoruz
"Yeni Festivalde Buluşuncaya Ka-
dar"

12. Dünya Gençlik ve Öğrenci
Festivali bittiğinde bir sonuç bil-
dirmesi yayımlandı. Festivalin dele-
geleri tarafından tüm dünya gençli-
ęine ve öğrencilere yayınlanan
bildirgede; Gençliğin daha iyi bir
geleceğe sahip olduğu inancı yine-
lendi. Her festivalin kapanışında ol-
duğu gibi, adresler verildi, adresler
alındı. İkinci, üçüncü kez festivale
katılmış olanlar, belki diyorlardı,
biz onüçüncü festivalde olamayız,
yaşanmış olacağız artık. Moskova
konuklarını uğurlarken, insanlar
halâ kapanış, açılış kadar görkem-
li olan festivali, belki bayrağının
indirilmesi gözlerinin önüne geti-
riyor, anlatacak ne çok şeyleri ol-
duğu düşünceyle, ülkelerine doğru
yola çıkıyorlar. İçlerinde hep bir-
şey yineleyerek, haydi onüçüncü
festivale diyerek...

şen tarihsel buluşma ise, Basın Mer-
kezi'nde bir saat sonra olacak 'Ba-
sın Toplantısı' yüzündendi. Moskova
Otel'i tarihi ve eski bir yapı. İç
mimarısında de fazla değişiklikler
yapılmamış. Yalnızca kimi oda-
ların kapılarının yanına küçük pla-
ketler asılmış. O odada daha önce
hangi unvanın kaldığını göstermek
için. Festival için menü uluslararası
özelliklere göre hazırlanmış. Dola-
yısıyla Leningrad ve Azerbaycan'da
gideremediğimiz su içme gereksinimi-
miz böylece gerçekleştirilmiş oluyor
Sovyetler Birliği'nde insanlar su ye-
rine maden suyu ve meyva suyu içi-
yorlar. Sadece Moskova yakınla-
rından yirmiye yakın maden suyu
çıkıyor. Üstelik çoğu da vücutta-
ki rahatsızlıkları ve vitamin eksik-
liklerini gidermeye yarar.

Öğrenim hakkı engellenemez!

Öğrenci kıyımına son verilmelidir

Atılmalara son!

atılmalar

Yeni öğretim yılı var olan sorunların daha da ağırlaşacağı, ağırlaşan bu sorunların yanı sıra yeni sorunların öğrencilerin gündemine gireceği bir yıl olacak. Ağırlaşan sorunlar, sırtan çözüm istekleri ve çabalarıyla birlikte gelececek. Artan bu istek ve çaba, umutsuzluğu, anında, karamsarlığı, iyimserliği dönüştürecek.

Bir öğrenci için en büyük tehlike onu canevinden vuracak tehdit 'atılma' dır. Daha kibar bir deyişle 'kaydının silinmesi' dir... Yeni öğretim yılında ağırlaşan sorunların başında bu sorun geliyor. Kayıt silmeler ulaşacağı boyut açısından tam bir öğrenci kıyımına dönüşecek. YÖK sisteminin, sadece yüksek öğrenimi öldürmediği, gençliği dolayısıyla geleceği öldürmeye yöneldiği bütün açıklığı ile gözler önüne serilecek.

Bu sayfalarda daha önce yazıldı. Atılmalar, yürürlükteki üniversite politikasının öğrencileri canevinden vuran ucu. Geleceğe ilişkin güzel umutların, yıllarca harcanan para ve emeğin, katlanılan sıkıntıların bir anda yok edilmesidir. Bir dönemin, bir kuşağın harcanışıdır. İsrafın önlenmesi gerekçesi, 'atılmaların' yol açtığı psikolojik yıkımla birlikte, en büyük ısrafa, insan ısrafına, gençliğin canına kasta dönüşü. Artan, atılan öğrenci intiharı haberleri bunu göstermiyor mu?

Bundan böyle yürürlükteki üniversite politikası bir sıfat daha kazanacak: Öldüren sistem.

Neden atıyorlar?

Bu sorunun yanıtı, her şeyden önce atılmaların 'geçici' olup olmadığının belirlenmesinden geçiyor. Yürürlükteki sisteme şöyle kuş bakışı bakan birisi hemen ayırda varır ki, atılmalar gündemin 'geçici' maddesi değildir. Bu sistem varolduğu sürece, her yıl artan biçimde, onbinlerce öğrenciyi üniversiteden uzaklaştırmak zorunda. Çünkü sistem 'çok adam al, çok adam at' ilkesine dayanıyor. Çünkü, hiçbir yeni fiziki yatırım yapmadan harcamaların reel olarak artmaması, tersine düşürerek artan sayıda öğrenciyi üniversiteye almanın, üniversiteyi dev boyutlara ulaştırmak için yeterli bir biçimi olarak görmeyen, yetersizlikleri çare olarak sunmanın başka açıklaması olamaz. İstatistikler bunu gösteriyor.

Bu yöntem, 1982/83 öğretim yılından

başından bu yana uygulanmaya başlandı. Bir önceki yıla göre yükecek öğretim kurumlarına yüzde 86 oranında daha fazla öğrenci alındı, geçen yıllarda da bu sürdürüldü. 1984-85 yılında yüzde 96'ya ulaştı. Öğrenciler anilere sığmaz oldular. Öğretim iyisi başını düşen öğrenci sayısı sürekli yükseldi. Üniversitelere ayrılan ödenekler sürekli düşürüldü. 1981-1985 yılları arasında kaba sabit fiyatlarla 45 milyar lira azaltıldı. Daha ne söylemeli. Yeteri kadar açık değil mi?

Bunlar yetmedi. YÖK, sürekli değişen sınav ve ders verme yönetmelikleriyle, yasayı en katı öğrenci düşmanlığı ilkesine göre yorumlayıp uyguladı. Bu da yetmedi öğrenim suresiyle ilgili YÖK'ün 44. maddesi YÖK yönetmeliklerine uygun olarak değiştirildi. Tek ders-ten iki yıl başarısızlık halinde 4. sınıftan atılma yasalaştırılmış oldu. Ne yapmalı?

Yapılacakların büyük bir kısmı, karanlık öğretim yılı tablosunun aydınlık yanını oluşturan öğrenci derneklerine düşüyor. Bu dönemde tüzel kişilik kazanmış öğrenci dernekleri sayısı sürekli artacak. Bu dernekler, atılmaların sistemin bir gereği olarak sadece atılanları ilgilendirmeyen, bir bütün olarak öğrencileri ilgilendiren sorun olarak ele alınmalıdır. Atılanların öğrencisiyle bir bütün olarak atılmaların karşısına dikilmelidir. Kendi aralarında işbirliğini ve birlikteliği sağlamalıdır.

Öğrenciler ve dernekleri, Anayasanın kendilerine sağladığı sorunlarını duyurma, sorunlarına çözüm aramaya ilişkin bütün hakları sonuna kadar kullanmalıdırlar. Bu onların her şeyden önce yurttaşlık haklarıdır.

Meclis ve partileri bu yönde hareketle geçirmelidirler. Bu alanda kendileri'ne, uygun bir zemin zaten olmuştur. HP milletvekillerinin Nisan 1985 de 44. maddenin değiştirilmesi için verdiği yasa teklifi komisyonunda çürümeye terk edilmiş durumdadır. Öğrenciler bu yasa teklifinin çürütülmesini önlemeli, bir an önce meclis genel kurulunda görüşülmesi için partilere ve komisyona baskı yapmalıdırlar. Bunun bir yolu dilekçedir; diğer bir yolu, öğrencilerin yurttaşlar grubu olarak sorunlarını anlatmaya yönelmeleridir. Kuşkusuz, sorunlarına çare ara-

Öğrenciler, Anayasanın Sağladığı, Sorunlarına Çözüm Aramaya İlişkin Bütün Hakları Kullanmalıdırlar.

yan insanlar daha etkili biçimler yaratacaklardır.

Benzer biçimde HP-SODEP Ortak Af Komisyonu'nun hazırladığı 'af yasası taslağı'nın 14. maddesi 'nedeni ne olursa olsun okuldan kayıtlı silmelerin' bütün sonuçlarıyla kaldırılmasını içeriyor. Öğrenciler bu af tasarısının, başka nedenlerin yanı sıra bu nedenle de, meclisten bir an önce geçmesini sağlamaya yönelmelidirler.

Kuşkusuz bunların gerçekleşmesi göreceli olarak daha uzun bir süre gerektirecektir. Hemen atılan öğrencilerin tek tek yapabilecekleri de vardır. Hukukçular, altı yıl okuma hakkını dikkate almadan yapılan kayıtlı silmelerin yasal dayanaklarının zayıf olduğunu söylemektedirler. Yasayı öğrenci aleyhine yorumlamak, kaynaklandığını, maddenin çelişkileri dolu olduğunu öne sürmektedirler. Bütün bunlar öğrencilerin idari yargıda açacakları davalara kazanarak okullarına dönebileceklerini göstermektedir.

Atılmaların yükünü sadece öğrenciler yüklenmiyor. Belki çoğunu onlar yükleniyor. Bir ağıntı durumuna düşürülmenin bütün sıkıntılarıyla, niteliksiz işçi olarak yaşıyorlar. Ama çocuklarını geleceği kazanması için okutmaya çalışan ailelerin katlandıkları sıkıntı ve fedakarlıklar, atılan çocuklarından daha az değildir. Ateş düştüğü yeri yakar. Bu ailelerin mali kayıpları da çoktur. Bu ailelere çocuklarının tembellikleri nedeniyle okulların-

dan atıldıklarını anlatmak zordur. Tepkileri büyük olacaktır. Bu tepkilerin birlikte alınmış bir tavra dönüşmesi gereği vardır. Bunun en uygun biçimi üniversite öğrencisi velilerin demek kurma hakkını kullanmak olacaktır.

10.000 aileyi ilgilendiren bir soruna, toplumun geleceği gençlerin kıyılmasına siyasal partiler gözlerini kapatabilir. Tavrı almak, desteklemek zorundadırlar.

Öğrenciler, hak aramanın suç sayıldığı, anayasal hakların kullanılmasının karısına keyfîlik elinin çıktığı bir dönemi aşarak, kararlılıklarını, akılcılıklarını göstererek demeklerini kurmayı başarmışlardır. Aynı akılcılık ve kararlılıkla kendi varlıklarını tehdit eden atılmaların üstesinden de geleceklerini, öldüren YÖK sisteminin değiştirilmesini sağlayacaklarını söylemek bir özgüveni olmasa gerek.

YARIN

İhtiyaç duyulan bilgi alıyoruz, kesin kararı çıkarıyor, Emiroğlu'nun başkanlığındaki saatlik toplantıdan sonra bir bak...

'YÖK Yasası eksik'

Üniversiteden atıldı, yargı kararıyla sınav hakkı kazandı

Bütünleme sınavında başarısız olduğu gerekçesiyle 9 Eylül Üniversitesi'nden ilişkisi kesilen öğrenci, dekanlık aleyhine açtığı dava ile yeni bir sınav hakkı elde etti.

ASUMAN AYAR

İZMİR — İzmir 2. İdare Mahkemesi, sınıfta yeni denatıldığı dersin son sınavında başarısız olan öğrencinin üniversite ile ilişkisini kesilemeyeceğine karar verdi. Mahkeme...

YÖK'ün 44.Maddesi Öğrenci yararına değiştirilmelidir!

Güz dönemi sınavlarının bitimiyle gündeme gelmesi beklenen yığınsal öğrenci atılmaları, yükseköğretim gençliği için önümüzdeki günlerin en yakıcı sorunlarından biri olacağı benziyor. Doğal olarak öğrenci atılmalarının önlenmesi çabaları da yükseköğretim gençliğinin önümüzdeki günlerdeki başlıca mücadele alanlarından birisi olacak.

Öğrenci atılmalarına neden olarak yükseköğretim yetkililerince "öğrencilerin tembelliği"nin gösterileceği bugünden kesin gibidir. Oysa yığınsal öğrenci atılmaları böylece sağ yaklaşımlarla açıklanacak basit bir olgu değildir. Tersine yığınsal atılmalar olgusunun altında yapısal, politik çeşitli etkenler bulunmaktadır. Atılmaların nedenlerinin çeşitli olması ona karşı verilecek mücadelenin de çeşitli yönlerinin ve alanlarının bulunması sonucunu doğurmaktadır. Atılmaların nedenlerinden ve mücadele verilecek alanlardan önemli birini oluşturan atılmaların hukuksal boyutları üzerinde de durmak gerekir.

Öğrenci atılmalarına yasal dayanak olarak 2547 sayılı YÖK'nun 2880 sayılı Yasa'nın 25 nci maddesiyle değişik 44 ncü maddesi gösterilmektedir. Bu nedenle öncelikle anılan 44 maddedeki düzenleme üzerinde durulmasında yarar bulunmaktadır.

44 NCÜ MADDENİN DEĞİŞMESİNDEN ÖNCEKİ DÜZENLEME

Maddenin değişmeden önceki biçiminde, normal öğretim sürelerine ek olarak, ön lisans düzeyinde eğitim yapılan kurumlarda bir, dört veya daha uzun süreli lisans düzeyinde eğitim yapılan kurumlarda okuyan öğrencilere iki yıl ek süre tanınıyordu. Bu durumda, öğrencinin normal öğrenim süresi dört yıl olan AU SBF öğrencileri bu fakülteyi bitirebilmek için altı yıllık bir süreye sahip bulunuyorlardı. Normal öğrenim süresi altı yıl olan Tıp Fakültesi öğrencilerinin öğrenimlerini bitirmek için sahip oldukları süre sekiz yıldır.

Yalnızca iki halde öğrenciler, normal ve ek sürelerini tamamlayıp tamamlamadıklarına bakılmaksızın yükseköğretim kurumlarından çıkarılabiliyorlardı. Bunlardan ilkinde göre, birinci sınıftaki derslerinin tümünden ilk iki yıl sonunda başarılı olanların yükseköğretim kurumlarıyla ilişkisi kesiliyordu. İkinci olarak da normal ve ek süreleri sonunda öğrenimini tamamlayamayacağı anlaşılan öğrencilerin bu sürelerin dolması beklenmeksizin atılabileceği hükmü getirilmişti.

2880 SAYILI YASAYLA GELEN DEĞİŞİKLİK, ATILMALARIN YASAL DAYANAĞI VAR MI?

1983 yılını başlatan Ulusu Hükümetince 2547 sayılı YÖK'ün bazı maddelerini değiştiren 2880 sayılı Yasa teklifi hazırlandı. 2880 sayılı Yasayla değiştirilmesi istenen maddeler arasında, YÖK'nun 44 ncü maddesi de bulunuyordu. Ancak 44 ncü maddede yapılmak istenen değişiklikler şunları içeriyordu.¹ Hükümet teklifindeki değişikliğe göre, normal öğretim süreleri dört yıldan fazla olan yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin ek süresi dört yarıyıl (iki yıl) dan altı yarıyıla (üç yıl) çıkarılıyor. Ayrıca normal ve ek süreleri sonunda en çok iki dersten başarısız olan öğrencilere iki yarıyıl daha süre veriliyordu.

Hükümet teklifi Danışma Meclisi, Milli Eğitim Plan ve Bütçe Komisyonları'ndan hiçbir değişikliğe uğramaksızın geçtikten sonra Danışma Meclisi Genel Kurulunda da aynen kabul ediliyordu. Ne ki 44 ncü maddeye ilişkin değişiklik, tasarrufların MGK da görüşülmesi sırasında önemli bir operasyon geçiriyordu. 2880 sayılı Kanunun 2547 sayılı YÖK'nun 44 ncü maddesini değiştiren 25 ncü maddesinin MGK'da geçirdiği değişiklikler geldiği halde şöyleydi: Normal öğrenim süreleri dört yıldan fazla olan yüksek öğrenim kurumları öğrencilerinin ek süreleri tekrar iki yıla inmişti. Ayrıca ara sınavları Yasa'ya sokulmuş ve ara sınavlarının yıl sonu sınavlarına etkisini belirleme yetkisi Üniversitelerarası Kurula verilmişti. Getirilen önemli değişiklikler de (Bugün uygulanan biçimiyle söylüyoruz), herhangi bir dersten iki yıl başarısız olma hali yükseköğretimden atılma nedeni

nedeni ise büyük bir olasılıkla YÖK yetkililerinin MGK ya yaptıkları telkinlerdi. İlk yıl üst üste aynı dersten kalmanın Yasa değişikliğinden önce YÖK ilke kararlarında ve çeşitli öğrenim kurumlarının yönetmeliklerinde yer alması bu kanunla doğrulamaktadır. Böylece YÖK ilke kararlarında ve kimi yükseköğretim kurumları yönetmeliklerinde yer alan ve yasal dayanağı olmayan bir sınırlamaya yasal dayanak oluşturuldu.

IIUKUKSAL SORUNLAR

Herhangi bir dersten iki yıl üst üste başarısız olma artık Yasada yer alan bir atılma nedenidir ama, bugünkü uygulamada açısından çeşitli sorunlar içermektedir. Şimdi kısaca bu sorunlar üzerinde duralım.

YÖK'nun öğretim süresini düzenleyen 44 ncü madde a fıkrası birbirleriyle çelişen hükümler içermektedir. Örneğin hiç süre yitirmeden son sınıfa gelen bir öğrenci son sınıfta bir dersten 2 yıl başarısız olursa, fıkranın birinci bendine göre öğrenimini bitirebilmek için iki yıl süresi bulunacak; üçüncü bende göre de hemen atılacaktır.

yasalar ve atılmalar

Selim Demirci

oluyordu. Bu gün gündeme gelen atılmaların çoğunluğunun dayandığı neden budur. Bu değişiklik ek öğretim sürelerinin kullanımını hemen hemen olanaksız hale getirdi. 2880 sayılı Yasanın öğrenim süresine ilişkin değişikliği getiren maddesinin MGK da tam tersine dönmesi

Maddenin bu iki bendi yalnızca durumları çok özel olan öğrenciler için aynı anda uygulanabilir niteliktedir. Burdan kaynaklanan eşitsizliğe aşağı da değineceğiz.

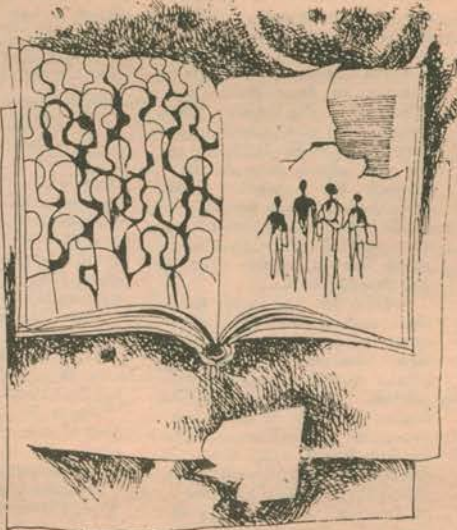
44 ncü maddenin a fıkrasının üçüncü bendinin son bölümünde aynen şöyle denmektedir: "...Bir dersin, devam, ara sınavı, uygulama ve sınav şartlarından birini yerine getiremeyen öğrenciler, bir defaya mahsus olmak üzere, eğitim-öğretim programının bağlı olduğu yükseköğretim kurulunun uygun göreceği ilk yıl yolda, o dersin kayıt, devam, ara sınavı ve uygulama şartlarını tekrar yerine getirirler. Bu şartlardan birinin yerine getirilememesi halinde öğrencinin üniversite ile ilişkisi kesilir."

Görüldüğü gibi ikinci kez yerine getirilememesi halinde atılma sonucunu doğuracak nedenler arasında "sınav" koşulu yer almamıştır. Madde de ikinci kez yerine getirilememesi halinde atılma sonucunu doğuran nedenler tek tek sayıldığı halde "sınav"koşuluna yer verilmemiş olması yalnızca rastlantı değildir. Eğer ikinci kez yerine getirememesi halinde atılmayı gerektiren nedenler içerisinde sınav koşulu da yer verilmiş istenseydi yukarıdaki düzenlemedeki gibi ikinci kez nedenler tek tek sayılmaz ve "... bir dersin devam, ara sınavı, uygulama ve sınav şartlarından birini yerine getiremeyen öğrenciler... uygun göreceği ilk yıl yolda aynı şartları yerine getirirler." biçiminde bir anlatım kullanılabirdi. Nitekim YÖK ilke kararlarındaki anlatım böyledir. Bu durumda birinci yıl bir dersten başarısız olan bir öğrencinin vize alamaması durumunda atılması madde metnine uygun olurken ikinci yıl kayıt, devam, ara sınavı ve uygulama koşullarını yerine getiren ancak dönem sonu sınavında başarısız olan öğrencilere bu hükmün uygulanabilirliği tartışmalıdır.

YASALARIN YÜRÜRLÜĞÜ

44 ncü maddeyi değiştiren 2880 sayılı Yasa 19 Ağustos 1983 te yürürlüğe girmiştir. Bu durumda öğrenim süresini kısıtlayan 44 ncü madde değişikliğinin 2880 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesinden önce yükseköğretim kurumlarına kaydolmuş öğrencilere uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır.

Kural olarak yasaların yürürlüğe girdikten sonra ki olaylara uygulanabilir. Ancak bazı koşullarda ve yasada açık hüküm bulunması halinde yasalar da geçmişe etkili hükümler de bulunabilir. "Bir kanun kural olarak yürürlüğe girdikten sonraki olayları düzenler. Bu hak ve adaletin bir gereğidir. Bununla birlikte hak ve adalet aykırı olmamak

atılmaların meclisteki serüveni

Fikri Sağlar

şartıyla ihtiyaç ve zaruret halinde kanunlar yayımlanmalarından önceki olayları kapsayacak, kısaca geriye yürüyen kuralları koyabilirler"² Burada bak ve adalete aykırı olmaktan kaçınılması gerekmeye etkililiğin kazanılmış hakları ihlal etmeme kuralı ve hukukta istikrar ilkesine uygunluktur.

Kazanılmış hak kavramı hukukta sınırları kesinlikle belirlenmiş bir kavram değildir. Bu nedenle öğretim süresine ilişkin değişiklikten önce öğretim kurumlarına girmiş öğrenciler için 44 ncü maddenin değişmeden önceki öğretim süresinin kazanılmış hak olup olmadığını tartışmamız kesin bir ölçü yoktur. Ancak Danıştay'ın kazanılmış hak konusunda kullandığı hakkın subjektifleşmesi ölçüsü ile değişikliğin uygulanmasının hukukta istikrar ilkesine uygunluğunu tartışabiliriz.

Danıştayımız genel ve objektif durumları düzenleyen kuralı değişikliklerinde kazanılmış hakkın söz konusu olabileceğini hakları kişisel hale gelmesini yani subjektifleşmesini koşuluyla aramaktadır. Öğretim süresine ilişkin bir hakkın öğrenimi başlanmasyla herhalde subjektifleşmiş olması gerekir. Yine altı yıllık bir süreye sahip olduğunu düşünerek öğretim süresine başlayan bir öğrencinin tek dersten iki kez kalması halinde atılma durumuyla karşı karşıya kalması hukukta beklenen istikrarı uygun düşmemektedir. Bu nedenle 44 ncü maddenin değişmeden önceki şeklinin; maddenin değiştirildiği 19.8.1983 tarihinden önceki kayıtlı öğrenciler için kazanılmış hak olduğunu ve değişikliğin bunlara uygulanmaması gerekliliğini savunuyoruz.

Maddenin bugünkü uygulaması öğrenim süresi açısından adaletsizlik doğurmaktadır. İki sınıfı ikişer yılda geçerek son sınıfta üç dersten kalan bir öğrenci yedi yıllık bir süreçte öğrenimini tamamlayabildiği halde hiç kalmadan üçüncü sınıfa gelen, üçüncü sınıftaki tek dersten borçlu geçen ve ikinci yılda da tek dersten başarıyla olmayan öğrenci öğreniminin beşinci yılında mezun olabileceğini atılmaktadır. Bu durum da hakkaniyet ve adalete aykırıdır. Hakkaniyet ve adalete aykırılığı aykırı bir durumda öğrenci affından kayıtlı silindirek yararlanılan öğrencilerle bu yola başvurmamaları arasında doğmuştur. Kaydını silindiren afftan yararlanılan diğerleri'ne göre daha fazla süreye sahip olmuşlardır.

YÖK UYGULAMALARI

Yukarıda değindiğimiz hukuksal sorunlar YÖK'nde, doğmaktadır. Bundan başka yasalara aykırı, birbirine çelişir hükümleri içeren ve kazanılmış hakları ihlal eden YÖK uygulamaları ve Yükseköğretim kurulları yönetmelikleri vardır. Buna örnek olarak ara sınavların yıl sonu sınavlarına etkisini düzenleyen ve 30 Ekim 1984 te alınan üniversiteler arası kurul kararının değiştirilmesi, TBMM'ne düşen görev budur. Kamuvicdanının ve adalete duyusununuypratilmasına göre yumulmamalıdır. Mecliste tüm partilere ve HP'ye düşen görev budur.

ÇÖZÜM NEREDE?

Yukarıdaki açıklamalardan sonra çözüm önerilerine, gerçekleşmesi uzun süre gerektirebile, daha kökten bir çözüm olması bakımından diğerlerinden daha önemli olanları başlıyalım. Sorunun kökten çözümü, YÖK yasasının öğrenim süresini düzenleyen 44. maddesinin uzatılmasıyla birlikte altı yıl öğrenim hakkını yoruma yer vermeyecek biçimde garanti altına alacak biçimde değiştirilmesidir. TBMM'ne düşen görev budur. Kamuvicdanının ve adalete duyusununuypratilmasına göre yumulmamalıdır. Mecliste tüm partilere ve HP'ye düşen görev budur.

Yukarıdaki açıklamalardan, uygulanan öğrenci atılmaları bemen hemen tümünde hukuksal sakatlıklar bulunacağına inanıyoruz. Bu nedenle atılacak öğrencilerin durumlarını yukarıdaki açıklamalarının ışığında değerlendirecek, atılmalarına ilişkin kararın kendilerine tebliğinden itibaren 60 gün içinde idare mahkemelerine dava açmalarını öneriyoruz.

YÖK Kanununun getirdiği sorunlardan sonra YÖK Başkanlığının konu ile ilgili hiçbir girişimde bulunmadığını ve bulunmayacağını gördük. Ekonomik sıkıntıları içinde kıvrılan veliler ve öğrenciler aklın aklın bizlerle görüşmeye geldiler. Onları uzun boylu dinledikten sonra Şubat ayında ilk olarak "tek ders" ten bir hak daha verilmesi için bir yasa önerisini arkadaşlarımızla hazırladık. Ancak günler geçtikçe ve 44. Maddeye göre okuldaki kaydı silinen öğrenciler çoğaldıkça, bunların büyük kısmının tek ders değil daha fazla dersten başarısız olduğunu gördük. Bu kez arkadaşlarımızla birlikte ek sınav hakkı verilmesi için bir yasa önerisi hazırladık. Bu arada başta basın olmak üzere, öğrenciler, veliler ve bizler, YÖK'ün ne olduğunu iyi bilenler okuldaki kaydı silinenlerin YÖK zede olduklarını duyurma kampanyasını açtılar. Öyle tahmin ediyorum ki kamu oyu yeterince bu konuda duyarlı hale geldi.

YÖK Başkanı "kaydı silinen öğrencilerin tekrar hak kazanmalarının yeni yasa meselesi olduğunu, geçen yılki gibi YÖK Başkanlığının yeni bir hak veremeyeceğini" ilan etti. Bu arada İktidar Partisi Milletvekilleri de bu konuda bir yasa hazırladıklarını ilan etmişlerdi. Ancak Sn. Doğan'ın bu konuda tasarıf olamadığını görünce, Sn. Özal'ın istemediğini beyan edip tasarısını vernekte vaz geçtiklerini söyleyerek geri çekildiler. Bu hareketten sonra olay son derece yoğun bir mücadeleyle döngüye döndü. Zamanın Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Sn. Dinçerler "Öğrenciler artık devlete olan maliyetlerinin farkına varıyorlar. Böyle kişiler artık yük olarak taşıyamayız." diyerek her zamanki özgün çam devirmelerine devam ediyordu. Oysa atılan birlerce kişinin devlete olan maliyetinden sayın bakanın haberi yokmuş gibi davranıyordu.

Öğrenciler yoğun bir şekilde Meclis'e geliyor lobi oluşturmaya çalışıyorlardı. Bizler onların istemleri doğrultusunda gerekli yerlerle temasa kurulmadan devam ediyorduk. Bu arada Erzurum Üniversitesinden gelen öğrenci beyeti beraberinde 200 m. uzunluğunda tutan dilekçe yi getirmişlerdi. Ben, Meclis Başkanlığına bu dilekçe yi takdim ettim. Sn. Karaduman ile görüşmelerimizde "Öğrencilerin mağduriyetini bildiğini ve çözümünü hemen getirmesini" söyledik.

Bu düşünceleri de Sn. Cumhurbaşkanına aktardığını söyledi. Bir cevap alamadık. Üstelik Meclise gelen, tek suçları bizlerce konuşmak olan 12 öğrenci de yine bu zihniyetin baskısı ile Sıkıyönetimce gözaltına alındı. Büyük çabalarımız sonucu 1 hafta bir süre içinde onları çıkarmada başarılı olduk. Demokrasi adına utanç verici bir olaydı.

Yurdun çeşitli yerlerindeki Üniversitelerden gelen heyetlerle görüşmelerim neticesinde "tek ders ve ek ders" yasa tasarılarımızı geri alarak en doğrusunun 25-47 sayılı yasanın 44. Maddesi a bendinin değiştirilmesi olacağı, böylelikle sorunu kökünden çözebileceğimize kararını verdik. Tasarıyı bu şekilde hazırladık ve 3.4.1985 günü Milli Eğitim Komisyonuna teslim ettik.

Bundan sonra olaylar çok sert seyr etmeye başladı. Kamuyu oluşturan ve biz muhalefetin baskıları, İktidar partinin olayın sahibi olamamasını verdiği hırs ile, Anap Milletvekilleri tavrılarını değiştirdiler. Daha önceleri sade e dinleym "haklısın" "grupta görüşelim" gibi aldatmacaların yerini kötü davranışları aldı. Öyleki, "Bu yasayı muhalefet milletvekilleri vermeseydi, biz verseydik çıkardık. Şimdi gidin sizle birlikte olanlar çıkaran gibi" toplumdan uzak, hizmetten kaçan ve her şeyden öte basit, bağnaz, politik hesaplarla gün geçiren, belli sınıfa hizmet veren düşüncelerini açıklıkla ortaya koydular. Bu ilkel düşünceye karşılık olarak hemen imzalarımızı çekebileceğimizi, yeterli birlerce öğrenciyi kurtarmak hareketi yapmalarının tek isteğimiz ol-

duğunu bu işin, bu şanın onların otalabileceğini söyledik. Bir cevap alamadık. Üstelik Meclise gelen, tek suçları bizlerce konuşmak olan 12 öğrenci de yine bu zihniyetin baskısı ile Sıkıyönetimce gözaltına alındı. Büyük çabalarımız sonucu 1 hafta bir süre içinde onları çıkarmada başarılı olduk. Demokrasi adına utanç verici bir olaydı.

44. Maddesi a bendinin değiştirilmesini içeren yasa tasarımız halen Milli Eğitim Komisyonunda beklenmektedir. Komisyon başkanı Sn. DOĞRAMACI'dan bir işaret almadıkça gündeme almayacaktır. Bunu açıkça beyan etmiştir. Verdiğimiz tüm uğraşlar toplumsal sorumluluk ve adalete duyusuna olmayan bu kişileri belli bir çizgiye getirmemektedir.

Ankara'da bulunan Üniversitelerin dekanları ile yaptığımız konuşmalarda YÖK kanununun öğrencinin yararına olmadığını beyan etmekte.

Ancak öyle bir ülkedeyiz ki, bu yasanın, yarıdan daha çok zarar verdiği açıkça ispat edildiği halde bazı kişiler anlaşılmayacak bir katıllıkla yasaya kefil olduklarını söyleyip durmaktadır. Tipik bir doğulu matçılığı ile iyidir denilen yasanın insanları ve eğitim sisteminde sorun yaratmaktan başka birşey olmadığını böylelikle kendilerinin de yasa ile birlikte yok olduklarını, gerçekleri yansıtmayan yasaların elbet bir gün değişeceğini, Ona bekçisiyiz diyenlerin de bekledikleri ile birlikte gideceklerini tekrar hatırlatmak isterim.

HP Milletvekilleri'nin 25-47 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 44. mad. d.5. m. (a) bendinin değiştirilmesine ilişkin kanun teklifi.

Madde 44 - a) Yüksek Öğretim kurullarında, ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim yapan öğrencilere, bu konuda amaçlanan normal eğitim-öğretim sürelerine ek olarak, Ünlüsün düzeyinde eğitim-öğretim yapan kurumlarda 2 yıl, dört veya daha fazla lisans düzeyinde eğitim-öğretim yapan kurumlarda ise 4 yıl ek süre tanınır. Bu süreler sonunda en çok üç dersten başarılı olamazlarsa, dersten dersten de başarılı olabilmelerini sağlamak amacıyla iki yıl ek süre tanınır.

Öğrenciler, bu ek süre sonunda öğrenimlerini bitirmek durumundadır.

Öğrenciler, bir dersin başarısızlığına girebilmek için o derse devam etmek ve uygulamalarda başarılı olmak zorundadırlar. Devamlı alınp, başarısız olunan derslerin tekrarında devam zorunluluğu yoktur.

Öğrenciler, öğretimi üyelerinin belirlediği derslerde yapılan ara sınavlar, da %70 ve üzerindeki ortalama tutturması o dersten başarılı sayılırlar. Bu ortalama tutturamayanlar ve ara sınavlarında girmeyenler, final ya da bitirme sınavlarında geçer not olarak 50 almak zorunluluğundadır.

Yukarıdaki şartları yerine getiremeyen öğrencinin bağlı olduğu yüksek öğretim kurumları ile ilişkisi kesilir.

MADDE 2.- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3.- Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

1. Danıştay Meclisi Tutanak Dergisi 2. Yasa Yılı. C: 19, s: 28
2. Prof. Dr. Tahsin Bekir Baltı, İdare Hukukuna Giriş Ank. 1978, s: 7-8.

Kazım Yenice "44. Madde yanlış yorumlanıyor."

Üniversitelerden atılmalar konusunda düşüncelerini aldığımız SODEP MYK üyesi Kazım Yenice şunları söyledi:

Toplum önemli siyasal ve sosyal olaylar yaşarken, bunların öğrenciler üzerindeki yansımaları geniş ölçüde söz konusu oldu. Her zaman söz ettiğimiz gibi, ülkemizde huzurun sağlanması, birliğin bütünlüğün sağlanması, öğrenci olaylarına dikkatle eğilmeyi gerektirmektedir. YÖK'ün yaklaşımının olumlu olduğu söylenemez. 1750 sayılı üniversiteler kanunu ile, 2547 sayılı YÖK kanunu karşılaştırılmasında bu konuda çarpıcı örnekler görülmektedir. Özellikle YÖK'ün ve Üniversitelerarası Kurul'da diğer kurumların öğretim konusundaki yaptıkları düzenlemelerin, toplumsal koşullara yanıt verdiği, öğrencilerin sorunlarına çözüm getirdiği de söylenemez. Bunun son örneklerinden birisini YÖK Kanununun 2880 sayılı yasa ile değişik 44. Maddesi hem düzenleme tarzında, hem de bu maddenin uygulanmasında öngören YÖK ve üniversite düzeyindeki düzenlemelerde görmekteyiz.

44. Madde, 2880 sayılı yasa ile değiştirilip yeniden düzenlenip, öğrencilere yeni hakları tanıdığı görünümünü vermektedir. Gerçekten 44. maddeyle değişik bir fıkrasokundugunda görürüz ki 4 ya da daha uzun süre eğitim, öğretim yapan kurumlarda öğrencilere 2 yıl ek süre tanınmıştır. Ayrıca bu süreler sonunda en çok üç dersten başarılı olmayanlara 2 yıl ek süre tanınmıştır. Bunu temel kural olarak kabul etmek gerekir. Yani bir öğrencinin bu süreleri doldurmadan veya bu sürenin dolmasından önceki olduğu anlaşılmadan üniversite ile ilişkisini kesilmemesi gerekir. Madde açık ve uygulamaya rahatlık verecek niteliktedir. Nitekim a fıkrasının sonraları paragrafına öğrenciler bu ek süreler sonunda öğrenimlerini bitirmek zorundadırlar denmekte süre bakımından getirilen temel kural doğrulanmaktadır. Bundan sonra gelen paragrafıta uygulamaya ilişkin geniş bir düzenlemeye yer verilmiştir, derse devam etmek, iki ara sınavla katılmak, uygulamada başarılı olarak tamamlamak gibi koşullar aranmıştır. Yine aynı paragrafta üniversite senatolarına sınavda başarısız öğrencilerin bütünlüklerini sağlama kararı verilmesi yetkisi tanınmıştır.

Bütün bu denemelere karşın 44. madde a fıkrasının son tümcesini oluşturan bu şartlarda birinin yerine getirilmemesi halinde üniversiteyle ilişkisi kesilir-kuralı ek a fıkrasında yazılı teyle bir çelişki oluşturmaktadır. Yukarıda demin dediğim gibi öncelikle yükkak öğrenimin tamamlanma süresinde bir kısıtlama yapmak olanaklı değildir. Uygulamada başarı durumu ne olursa olsun süresini doldurmayan öğrencinin kaydının silinmemesi gerekmektedir. Temel koşul budur. Oysa uygulamada bu kurala uyulmadığı, iki yıl üst üste başarısız düşme halinde, öğrencilik yasal süresinin doldurulup doldurulmadığına bakılmaksızın ilişkisinin kesilmesi yönüne gidildiği anlaşılmaktadır. Uygulanmasında yasadın değil, YÖK yetkililerinin maddenin hatalı yorumlanmasından kaynaklandığı ve yönetmeliklerle yapılan düzenlemelerin bu sonucu doğurduğu anlaşılmaktadır.

Yapılabilecekler nelerdir?

Ö Her şeyden önce, Anayasa'nın sorunlarına çözüm arayan yurttaşlarına tanıdığı bütün hakları eksiksiz kullanmalarını öneririm. Öğrenciler ve ailelerinin, YÖK yasasının 44. maddesinin bu haliyle kabarmasına göz yumamalıdır. Bu yönde, ilgili maddenin değiştirilmesi yönünde partileri ve parlamentoları hareketle geçirmelidirler. Kuşkusuz, bunların yanısıra, ilk elden atılmaların yasasındaki yanlış uygulamaların, yorumlanmasındaki ileri geldiği önemsiz olarak idari yargıda dava açılmalıdır.

öğrenci dernekleri ne diyor?

EDFÖD MÜFÖD ETÖD

VARIN ÖÇİNDE bulunduğumuz koşullarda öğrencilerin uç acil, yakıcı sorunu var; Atılmalar, barınma ve harçlar. Bunlar hakkında neler düşünüyorsunuz?

(EDFÖD) AKASYA ■ Aslında sorun daha genel ve derinlerde, YÖK' de birlikte eğitim ve öğretimde genel bir nitelik düşüktüğü görülmekte. Sınavların yoğunluğu etimin baş aşamasını gözard edilmiş bir göstergesi. İlk ve orta öğretimde bireyi yetiştirme için girilen onca masrafla, harcamaya karşın, yüksek öğrenimden önce belli yöntemlerle uzmanlığa yönlendirilen, yeteneği olmayan dallarda bireyi oyalayan, o dallardan bireyi çekmeyen eğitim politikası bu yöntemi sözde yüksek öğretim aşamasında yerine getirecek, dalında baştan gösteremeyen, YÖK yaptırımlarını aşamayan öğrenciyi ayıklama ve tasfiye yoluna gitmektedir. Üniversitenin amaçları uzmanlık sağlama olmasına karşın, Türkiye üniversitelerinde böyle bir kaygı görülmüyor. Çünki yetiştirip verim elde edilebilecek iş alanı çok yeteniz. Yaptırımları aşp mezun olmuş gençlerin çok küçük bir azanlığı, dalında yetenizdir. O da zaten dar kapasiteli iş piyasasına yetmektedir. Geri kalan çoğunluk işsiz düşeceği ve küçük çaplı masrafları karşılayabilecek yüksek okul mezunları arzandığı, buna karşın diplomalar işsizler ordusunun gücünde toplumunda yitirilerek öğretme sözde yüksek öğrenimi denemisi (insanları verimleştirmekle birlikte, birçok öğrenci okuldan tasfiye ediliyor), soru-

nun çözümü ne geçici af ve ek sınavda ne de öğrenci tasfiyesindedir. Sorunun nedeni öğrenci başarısızlığı da değildir. Dikkatler eğitim politikasında toplanmalıdır.

(ETÖD) NEJAT ■ Atılmalarla biraz daha derleğince, öğrencinin okulla ilişkisinin kesilmesini tek koşulu tüm öğreniminin belitli ve akıcı bir süre içinde tamamlanması olabilir. Sınırdaki Yüksek Öğretim yasası ile getirilen "sınavın belli süre içinde vermesi" koşulu ile bu uygulanmıyor. "Final" ve "bütünlük" den oluşan sınav haklarının sayılarının azlığı da bir sorun. Atılmaların önlenmesi için 6 ya da 8 yılda bitirme hakkının yasağa geçirilmesi gerekir.

(MÜFÖD) GÜLAY ■ Harç konusuna gelince, sorunun kaynağını gözden kaçırmamak gerekir. Parasal öğrenimin kabul edildiği bir yasa da harçların zamlanması, miktarları her yıl yeniden gözden geçirilmesi doğaldır. Karşı çıkılması gereken zamların oranı değil, parasal öğrenim olmalıdır. Bozulanabilmek hakkı gibi aldığımızda da kapılmamak gerekir. Her an atılabilecek öğrenci, mezun olduğunda da iş bulabileceği garantilenebilir. Son gelen % 100 zamları sonra harçların getirdiği ekonomik külfet karşılanamaz boyutlara gelmiştir. Bu ekonomik baskının yansısı sorunun bir diğer yanı da öğrenci ücretinde bir baskı unsuru oluşturma ve onu geri ödeme ve edilebilirlikte mükemmeldir. Uygulamadaki sınav sistemi ile okulu normal sürede bitirmek çok zorlaşmışken, kalan öğrencilerin %50 zamlı harç ödemeleri bu baskı ve gerilimle daha da artmaktadır.

AKASYA ■ Gündemin önemli sorunlarından biri de barınma sorunu. Bugün yurtların kapad-

tesini oldukça yeterli. Üstelik var olan yurtlarda yaşama koşulları da pek iyi değildir. Ayrıca bu nedenle öte şeyler de var. Yurtlardaki kışla disiplin ve keyfi yönetim öğrencileri oldukça huzursuz etmekle yaşamaları zorlaştırılmaktadır. Bir seçenek olarak kabul edebileceğimiz ev tutma olgusu, ise gerçek yaklaşımın bir yansıması, gerekse de kiraların yüksekliği nedeniyle pek sürekli bir çözüm olarak görünmüyor. Yani dışarıdan gelecek öğrenciler bir seçeneksizlik içinde itiliyor. Bu da önemli sosyal ve kişisel sorunlara yol açıyor. Biz, şu anda hernekaşır kıktan bir çözüm önermek de bazı şeyler yapılabilir karnusuduz. Örneğin ÖD'ler kiralık evler halinde b'ye toplayıp uygun koşullarla gereksinimi olanlara verebilirler. Bu konuda tüm arkadaşları bize yardımcı olmaya çağırıyoruz. Barınma sorunu olanlar bu başvuruları hakkında bizimden gelen yapacağımızı belirtirler.

NEJAT ■ Geçceği söylemek gerekirse Barınma harçları ve atılma sorunları tek başına ya da birkaç derneğin çözebileceği sorunlar değil. Sorunun çözümü ancak tüm Türkiye'deki ÖD'lerin ve sorundan etkilenen herkesin ortak katılması ile olabilecek eğitim sistemine yönelik hukuki ve b'ysel somut öneri ve çözümlerle geçmek ktedir. Ancak böylece bir yaklaşım olumsuz adımlar alınması ve bu adımların kabul olmasını sağlayacaktır.

Varolan sorunlara yönelik çabaların bu boyutlarda ortaklaşmasını bekliyoruz. Ayrıca belirtmek gerekir ki, bu sorunlar çözüme dek, bir öğrencinin ve öze örgütlenmelerimiz olan ÖD'lerin gündeminde kalmaktadır.

MÜFÖD: Nih. Fak. Öğ. Der.
EDFÖD: EO Ed. Fak. Öğ. der.
ETÖD: EO Tıp Fak. Öğ. der.

ODTÜ-ÖD

Gündemdeki en önemli sorun üniversitelerden atılma 40 bine yakın arkadaşımız. Bir yandan atılma üniversite kontenjanları, diğer yanda bu durumla orantılı olarak yığılmış artan atılmalar ve YÖK'ün baştan oranının yüzde 80'e çıktığı yolundaki açıklamaları oldukça ilginç bir çelişki oluşturmuyor. Atılmaların en önemli nedeninin öğrencilerin tembelliği değil eğitim sisteminin elemeceye dayanamayacağı, yüksek öğrenimle ilgili yasalarda bu maddede dayanamadığı, birçok maddenin birbirine çelişmesinden dolayı olduğunu savunuyoruz.

Atılmalarla çözüm bulacak olanlar yine öğrenciler olacaktır. Ancak ilk adım, öğrenci dernekleri birleşip içlerinde öğrencilerin en geniş katılımıyla bir program oluşturmak ve sorunların çözülmesinde kamuoyu yaratmaktır.

ODTÜ Öğrenci Derneği Kurucu Üyesi Gökbay Dinçer

CTFÖD

Okuldan atılmaların öğretili nedenleri var. Örneğin öğretimden mezun olan kişiler, orta öğretim iş bulamaz, becerileri kazandırmadığı ve ücretine dayanamadığı için üniversite kapılarını açılmamaktadır. Bu yığılma mayı yansıması olarak sorunların kalınması için üniversitelere çok fazla sayıda öğrenci alınmaktadır. Sonuçta öğrenci mayası okulu kapamaktadır, bu da kapılmaya olarak öğrenci atılması olgusunu ortaya çıkarmaktadır.

Nedenler arasında, yönetmelik karmaşasını da vurgulamak gerekir. Yönetmeliklerin sık sık değişmesi öğrencinin bir çabasına sistemli oluşturmamı engel-

lemektedir.

Bu konuda daha fazla neden aralanabilir, ancak burada söylemek gerekirse, okuldan atılmalar var olan eğitim sisteminin kaynaklanmaktadır.

Bu konuyu, öğrenci sorunlarına bir parçama oluşturmamı nedeniyle ilgililer ki programımıza aldık. Ancak, herhalde her yıl belli sayıda beklen mezun edilecek amaçla olsa gerek, tip fakültelerinden pek öğrenci alınmamaktadır. Bu nedenle ömürümüzdeki yıllarda CTFÖD olarak pek fazla bir şey yapmamız olanaklı değil. Ama diğer okullardaki arkadaşlarımızın sorunlarına da yakından ilgilieniyoruz.

CTFÖD, kurucu üyesi Tamer Yavuz

Prof.Dr.Yahya Zabunoğlu

“44.Madde ile, ilişkisi kesilenlerin buna layık olmadıkları kanısındayım.”

YARIN □ Sayın Zabunoğlu, atılmalar konusundaki görüşlerinizi kısaca belirtir misiniz?

Prof.Dr.YAHYA ZABUNOĞLU ■ Yüksek Öğretim Kanunu 6 Kasım 1981'de yürürlüğe girdiğinde, kuşkusuz getirdiği bütün kural düzenlemeleri ve kurum modelleriyle ilgili eleştiriler yükselmeye başladı. Bu eleştirilerin bir kısmı yasanın uygulanmasıyla ortaya çıkacak sorunlarla, engellerle ilgiliydi, bunların da başında bence öğrencilerin öğretim süreleriyle ilgili kurullar yer almaktaydı. Öğretim Süresi başlıklı YÖK'teki 44. madde için başında önceki denemelerin getirdiği sonuçlara göre yeni ve radikal düzenlemeleri içeriyordu. Biliyorsunuz yüksek öğretim kurumlarında öğrencilere ayrılan kontenjanlar kısıtlı, buna karşın giriş için talep çok fazla. Öğrenci için açılan kotalar sınırlı olunca bu kotaların kısa sürede doldurulup boşaltılması gerekti. Bu ve başka nedenlerle YÖK öğretim süresi ile ilgili radikal çözümü 44. maddesine koydu. Hemen şunu söylemek gerekir:YÖK'ten önce üniversiteler, hatta tüm fakülteler kendi gereksinimlerini karşılamak üzere benzer durumları yürürlüğe koymuşlardı. Hatta daha radikal çözümlerinin yönetmeliklerde olduğu görülebiliyordu.

Kuşkusuz bu durumlar önce kuramsal açıdan eleştirildi. YÖK yasa öğrencim siresiyle ilgili öğrenciler arasında birtakım kuşku yarattı. Başarıyla öğrencilerin öğrencilikle ilgili kesildi. Kamuoyuna yansıdı. Danışma Meclisi'nde öğrenci yakınmaları arttı. Sonuçta yasa değiştirildi. Bu değişiklikten sonra da öğrencilerin yakınmaları durmadı elbette, ve yalnız öğretim süresiyle ilgili olmayan bilinen etkenler, her nedense '85 Ocak'ta gibi oldukça geç tarihte yürürlüğe sokulan Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinde öğrenci atılmalarıyla ilgili maddelerde birleşerek büyük bir sorun kaynağı haline geldi. Bugün 2547 sayılı yasanın kesinlikle sakıncalı olduğu belli olan maddeleri arasında öğrencilerle ilgili boyutta bir sınıflama yaparsak, durum çok kaygı vericidir.

□ Son olarak sormak istediğim şu, öğrencinin okuldan atıldığına ilişkin yönetim kurulu kararı okuldaki çeşitli panolara asılmak yoluyla duyurulma yoluna gidiliyor. Bunlar

tebliğ yerine geçermi?

■ Bu teknik bir sorundur, idare hukukuyla ilgilidir. İdare Mahkemesi'nin ve Danıştay'ın daha önce öğrenci işleri ile ilgili giriştiği davalarda değıştiirmedini sandığım görüşü bu duyuruların, anav sonuçlarının bu şekilde duyurulmasının tebliğ niteliğinde olduğu yolundadır. Aslında işin pratiğine bakılırsa özellikle çok sayıda öğrencisi bulunan öğretim kurumlarında tebliğ için başka bir yol bulamazsınız. Beklenen, kuşkusuz yasanın ve anayasanın emrine göre bu tür işlemleri karartan, özellikle öğrencilikle ilişkisinin kesilmesi ile ilgili kararları yazılı olarak öğrenciye tebliğ etmektir. Çünkü süre tebliğ tarihinden başlar diyor bizim hukukumuz.

Kasım ayında bu durum açık seçik ortaya çıkacak. İlgililer ve çok çarpık uzantılar görüldüğü uygulamada. Örneğin tek dersten başarsız olan ve programın sonlarına yaklaşıpken kaydı silinenler var. Bir ders için bir yılını bitirmek durumunda olanlar var. Añnan bir takım kararlar, YÖK'ün 1983'te çıkardığı geçici nitelikli kararları var. Bütün bunlar bana sorarsanız işi içinden çıkılmaz bir hale getiriyor. Bu deşet verici bir şeydir. Yani türk toplumsal yapı 30-40 bin insanın bir hamlede harcayacak kadar, hıvarda ısrafçı olamaz. Hiç bir toplumsal yapı buna dayanamaz, hele bizimki. Ondan sonra olabilecekler, yani dışladığımız adamın toplumda yapacakları veya yapmayacakları, içine düşürüldüğü biraklık, karamsarlık ve diğer toplumsal olanaklardan yararlanamaz olmasının yarattığı durumlar, çok önemli toplumsal garantılara yol açacaktır. Kuşkusuz tembel prim vermekten yana değilim. Öğreticilik yıllarımda böyle davranmış herkes biliyor. Bu derece kıymetli olmaksın da kesinlikle yasa değilim. Toparlamak gerekirse şu ya da bu nedenle özellikle 44. maddenin atılmaları konusunda üniversite ile ilişkisi kesilenlerin çok açık söylemek gerekirse büyük bir çoğunluğunun buna layık olmadıkları kanısındayım. Ve bunlara hakaretiler yapıldığı ve bunların harcandığı düşünceyim.

□ 44. Madde ile gelen değışiklik 1983 de yapılmış, 1982 de kaybolan bir öğrenci hazanmış haklarının elinden alındığı gerekçesiyle dava açabilir mi?

■ Bu düzenlemelerin tümü, özellikle 44. maddedeki düzenleme idare hukuku alanında yapılmış düzenlemeler. İdare hukukunda ise mi katep hak kuralı özel hukuktaki gibi işleme. Belki ona yakın sonuçları olan "istisna kuralı" ve benzer kuramları olayda uygulama yeri olduğu ya da dikkate alınacağı söylenebilir. Öğrencilik idare hukuku anlamında bir statüdür ve yasayla düzenlenmiş bir statüdür. O statüye girenin girdiği statüdeki koşulların kendisi için kazanılmış hak olmadığını bilmesi ve statüdeki değışiklikleri de, tabi yasa koyucunun anayasası çerçevesinde, idarenin yasa çerçevesinde yaptığı değışiklikleri de önceden kabul ettiği varsayılır. Olay budur. Ne var ki bu demek değildir ki, daha önce öğrenci lehine oluşmuş durumları da yönetimler istedikleri gibi ortadan kaldırabilir. Bu bir idare sanatıyla, akıl ve mantığın işleyişi ile ilgili bir olaydır. Öğrenci yazık, kendisine tanınan olanakları istenildiği gibi değıştirilebilir bir durumda değildir. Burada bir denge hali söz konusudur. Bu bir kuvvetler dengesi sorunu değildir.

Dr.Metin Şekercioğlu

“Yasa,6 yıl hakkını tanıyor.”

□ Atılmalar konusundaki görüşlerinizi açıkla mısınız?

■ Üniversite öğretimi, özellikle son yıllarda üniversitelerin de yetersiz sayıda olması nedeniyle çok sayıda öğrencinin okumasına olanak tanımıyor. Devlet kendinden kaynaklanıran bu olanaksızlıkları da göz önünde bulundurarak, öğrencilerin çok büyük güçlüklerle kazandıkları üniversite de okuma konusunda daha hoşgönlü davranmalıdır. Türkiye'de ekmekle, insanların geleceği ile oynanmaz denir. Bu bir ölçüde doğrudur. Üniversite dışına itilmek, toplum dışına itilmek demektir. Atılmış olmak öğrenci üzerinde aşağılık duygusu yaratabilir. İnsancıl açıdan ve toplumsal gerçeklik açısından atılmaları olumsuz buluyorum.

Bir dersten iki yıl başarısız olarak atılma olayı yasanın kendi mantığına da aykırı. "İki yıl üst üste başarısız olunca atılma" koşulu yalnızca birinci sınıf öğrencileri için geçerlidir. Yasanın (a) bendinin 1. fıkrasında öğrenim için ek süreler tanınmıştır. Örneğin 4 yıllık okullar için 6 yıl süre verilmiştir. 4. fıkrasında ise sanırım ÖSYM ile rastlantı olarak üniversiteyi kazanan öğrencileri elemek için bir düzenleme yapılmıştır. Bu istisnaları her derse uygulanmasının 44. maddenin genel esasına da aykırı olduğunu düşünüyorum. Ayrıca birinci sınıfta atılma konusuna da bir çözüm bulunması gerektiği kanısındayım.

Bir ısrattan söz ediliyor. Bu yapılan kötü işlere gerekçe bulmaktır. Bu gün gençler atıldıkları için intihar ediyorlar. Asıl insan ısrat ediliyor, gençlik ısrat ediliyor. Olaylara bakışımızda toplumun gerçeğinin değilendirilmesini yaparak bir ölçü tutturmak gerekiyor. Burada yıllanmış öğrenciliğin korunmasından söz etmiyorum.

□ Yasanın uygulanması konusunda ne düşünüyorsunuz?

■ Ülkemiz'in içinde bulunduğu koşullar sınıf geçme sistemini kaldırıyor. Benim 44. madde konusundaki yorumum şöyle: Öğrencinin alt sınıftan dersi olabilir. Bu durum eğer filli olanaksızlık yaratmıyorsa yani devamsızlık vb., öğrenci üst sınıfa geçebilmelidir. Yasa bu hakkı

Kazanılmış hakkı, hukuksal olarak, çıkılmış merdiven olarak tanımlayabiliriz. Çıkılmamış merdivende kazanılmış hak pek fazla olanaklı değildir. Örneğin, önce öğrenim süresi 3 yıl olan bir okul, öğrenci ikinci sınıfa geldiğinde 4 yıl çıkarıldığında, 3 yıl okuma hakkını kazanmış bir hak olarak göremeyiz. Buna karşın yönetimler 3 yıl okuma hakkını, geçici maddelerle korumaya çalışılar ve kazanılmış bir hak olarak kabul ederler. Demokratik yönetimlerde, geçici maddeler, yönetimin bir sağduyu göstererek yapılan değışiklikle olabilecek hoşnutsuzlukları düzenlemesine yarar.

Burada da yasa, 83 öncesi girenlere de, 83 sonrası girenlere de 6 yıl hakkını tanıyor. Yasanın emri böyle. Ayrıca bu maddede üniversiteler için bir zorunluluk söz konusu. Diğer maddelerde böyle bir şey söz konusu değil. Yasanın yorumu böyle yapılmalı.

□ 3. fıkraya böyle bir yorumu olanaksız kılıyor mu? Bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

■ Bence öğrenci ancak kendisine (a) bendindeki haklar tanındığı halde başarılı olamazsa atılır. Yasada zaman kısıtlaması yok. Örneğin okul yönetimi öğrenciye "ben sana ikinci sınıftaki bir dersin için dördüncü sınıfta bir hak tanıyacağım, bu dersi sonra almak üzere bir üst sınıfa geçebilirsin" diyebilir. Yasada "yönetim uygun göreceği bir yarıyıl da bu hakkı tanıyabilir" diyor. □ Bir dava açılrsa...

■ Benim hukuksal görüşüm çeşitli haklar tanımladığı yolunda. Tersi bir uygulama (a) bendinden dolayı kanunun madde ve mantığına ve toplumsal gerçekliğimize aykırıdır.

Bu konular yönetmeliklerle açıklanıyor. Üniversitelerarası Kurul'a büyük anırlar içinde yönetmelik çıkarma yetkisi verilmesinin anayasaya aykırı olduğunu düşünüyorum. Kanunun yapabildiklerini bir zümrenin eline verdiğinizde o ülkedeki insanların demokratik haklarından söz edilemez. YÖK'e sınırsız yetki verilmiş ve könye kullandığında karşısında olmaz diyerek bir güç, bir rakibi yok. Bu bir zümrenin kanun çıkarması gibi bir olaydır.

Yorum yaparken yetkilerin der demokratik olarak kullanılıp, kullanılmadığı da göz ardı edilmemeli. Bu gün bir öğretim üyesi bir daktilo memuru ile aynı statüdedir. Sözleşmeliler o bakımdan daha da güvenesizdir. Oysa daha 1924 anayasası ile üniversitelere özerklik tanınmıştı. O zamanki 4936 sayılı yasada Milli Eğitim Bakanlığınca tanınan çok anılı vesayet hakkının bile könye kullanılması 27 Mayıs olaylarını hazırlamıştı. 1960 Anayasası hazırlanırken üniversite özerkliği konusu bu sınırlı vesayetin kaldırılması için bir tartışma ve savaşın konusuydu. 1961-1980 arası dönemde öğretimin üyelerine verilen bazı haklardan dolayı rahatsızlık doğduğu düşünülmesinin toplumda yaygın olduğu görüşünde değilim. Üniversite özerkliği karşılıklı olarak bile sorunu "polis üniversiteye girmek mi girmesin mi" düzeyinde tartışılır. Başka düzeyde değil.

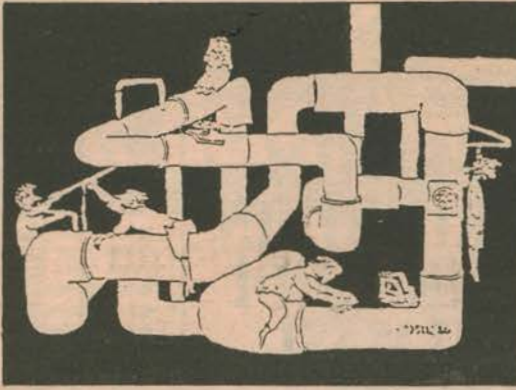
Bu günün üniversitesinde kaydının alınacağından korkmayan bir öğrenci kalmış mıdır? Ya da biraz kötü geçen bir sınavdan sonra korkulu rüyalar görmeyen? "Atılma korkusu" öğrencilerin başında demoklesin kılıcı gibi sürekli bir tehdit unsuru oluşturmaktadır.

Atılmış bir öğrencinin durumunu yalnızca "şikâti, burukluk ya da aşâğılık duygusu" gibi sözcüklerle tanımlamak yeterli bir açıklama olmadığı gibi, sorunun asıl önemli yanını görmemizi de engelliyor. Bu sözcükler öğrencinin yalnızca bir dönem yaşadıklarına ya da yaşayabileceklerine karşılık gelmesine karşın, durumu tanımlamıyor.

Atılmış olma durumu öğrencinin ruhsal durumunda izler bırakacaktır kuşkusuz. "Başarısız" nitelmesi iş ararken, ev ararken, yeniden oku" dönmeyi düşünürken katışına çıkacaktır. Söz arında, biraz da çalışaydın... gibi göndemeler yapılacaktır. Ama atılmaları bugün ulaştığı boyut, "tembel, başarısız öğrenci" öyküsüne inanmamızı güçleştiriyor. Başarısızlık psikolojisi önemsenmeyecek, gözardı edilecek bir ayrıntı değil elbette ama öğrencinin durumunu tanımlamamızda belirleyici de değil. Atılan bir öğrencinin ailesiyle ilişkileri de bozulacaktır. Yaşamlarını bir ölçüde çocuklarının üniversiteyi bitirmesine göre ayarlayan ve oldukça masraflı bir eğitime katılan ailelerin bundan sonuç almayı beklemeleri en doğal hakları. Ancak soruna bu kadar yararlı açıdan baktıklarını söylemek doğru olmaz. Anlaşmazlıklar daha çok kendi yaşam deneyleri ile sınırlı çeşitlilikte olan çözüm önerilerinin üzerinde anlaşmaya varmak konusunda yoğunlaşacaktır. Bu da üzerinde uzun süre uzlaşmaya varılamayacak bir durum değildir.

Okulla ilişkisi kesilen bir öğrencinin, alıştığı sosyal çevreden kopmasının da sorunlara yol açabileceği düşünülmeli. Büyük bir şehir, üniversite yaşamının hareketliliği, aktifliği, öğrenciye yeni deneyimler, farklı görüşler kazandıracaktır. Memleketine dönmek zorunda kalan bir öğrencinin bu durumda, çıktığında bıraktığından pek farkı bulmadığı çevresine uyumu kolay olmayacaktır. Ya da memleketine dönmeyip kendi kendine bir yaşam kurmayı deneyen insanların belli zorluklar beklemektedir. İş bulmak, kazandırdığı parayla geçinmek, yurt vb. yerlerde kalamayaacağı için kalacak yer bulmak ve bunları aile çevresinden destek görmeden başarmak olağanüstü çaba gerektirmektedir.

Memleketine dönmek gibi sorunları olmayan insanlar için de durum pek farklı değil. Öğrenimleri su-

gelecek hakki

Beyhan Sunal

rasında başladıkları yeni uğraş alanlarını sürdürebilecekleri — zaman açısından ya da bu tür etkinliklerin daha çok öğrencilere yönelik olmaları gereği— kuşkuludur. Öğrencinin yaşamını doldurabilecek yoğunlukta eski ilişkilerini koparmasına engel olabilecek yeterlilikte de değildir. Arkadaşlar orada, fakülte kantininde çay içmekte, kahvelere gitmekte, O'nu da yanlarında görmek istemektedirler. Ama bir süre sonra pratikte ilgilenilen konular farklılaştığı için ilişkilerde doğal bir kopukluk kaçınılmaz olur.

Sorun başarısızlık psikolojisi olabilir dedik, aile baskıları olabilir dedik, alış-

tığı çevreden uzaklaşma, yalnız kalmaya olabilir dedik. Ancak tüm bunlar bir araya gelse bile, bir insanın yaşamına son verme nedeni olabilecek kadar baskın, önemli olabilir mi? Evet gazetelerde okuldan atıldığı için intihar eden öğrencilerin haberleri yer alıyor. Atılma durumuna gelen ve intiharı düşünen öğrencilerin sayısı konusunda kesin bir toplam yok. Pek çoğu üssüne yanıt vermiyor ya da farklı nedenler gösterilerek yanıt veriyor. İntihar istatistikleri incelendiğinde en çok intihar görülen yaş grubunun 15-24 arası olduğu ve bu intiharların önemli bir bölümünün de "nedeni bilinmeyen intiharlar" grubuna dahil edildiğini

görüyoruz. Gerçekten nedeni bilinmiyor mu?

Ortaokulu bitiren bir öğrenci bir seçme yapmak zorundadır. Ya bir meslek lisanesine gidecektir ya da düz liseye. Seçme yapmak için gerekli verileri eğitim sisteminin kendisi sağlıyor. Bu daha çok öğrencinin o yaştaki eğilimlerine göre ya da ailelerin çocukları ile ilgilenmelerinin diizine göre belirlenen bir durum. Ancak, düz liseyi "seçen" bir öğrenci o günden sonra bir üniversite öğrencisi adaydır. Lise öğretimi de daha çok üniversiteye hazırlığa yöneliktir. Öyle ki, son sınıfta ders

programları ÜSS sorularına göre belirlenir. Kısacası tüm yaşam üniversiteye girnek ve bir meslek edinmek üzere kurulmuştur. Böylesi üzerinde konuşulmamış, adı konulmamış ancak üzerinde anlaşmaya varıldığı varsayılan bir karar söz konusudur.

İşte bu durumda atılan bir öğrenciye "üzülme, sağ-bık olsun, yeni bir yol bulursun" gibi avuntular yetedi değildir. Çünkü, yeniden lise öncesine dönmek, mesleki seçime girmek, yeniden üniversite sınavlarına girip baka bir fakülteye girmek ya da aym üniversiteyi kazanıp sil baştan yapmak ülkenin ekonomik ve sosyal yapısıyla bağdaşmayan ve eğitim sisteminin de kolayca ya da hiçbir zaman sağlayamayacağı olanaklardır. Sorun, yirmi yaşına kadar bir amaç için kurulmuş yaşamın bu amacın ortadan kalkmasıyla

bundan sonra "nasıl süreci"dir. Üniversitede edinilen bilgiler nitelikli bir çalışma yaşamı oluşturmak için yeterli değildir. Yirmi yaşından sonraki yaşamın düşünülen çok farklı olacağı açıktır. Farklı süreçtir ama nasıldır?

Bu soruya verilecek yanıt her insanın özel koşullarına göre farklı yaşamlara olacağıdır. Ancak intihar bir yanıt olamaz. Bu çok kolay bir kendinden vazgeçtiştir. Umutsuzluğa kapılmak da benzer biçimde bir kendinden vazgeçtiştir. Oysa yaşamı şöyle tüm yönleri ile gözümüzün önüne getirmeye çalışalım. Yalnızca meslek edinmek, ve yaşamını sürdürmek yaşamın temel amacı olacak kadar önemli mi? Ya da bizim yaşadığımız toplumda böylesi kesin belirlenmiş amaçları gerçekleştirmek her zaman olası mı? Üniversite sınavları ile istediğimiz üniversiteye girmek bir ölçüde şans. Burakalım istediği işte çalışmayı işsizlerin sayısı resmi ağzıyla göre 3 milyonu buluyor. Cezaevlerini dolduran yüzlerce gencin bundan sonraki yaşamlarını gelecekle ilgili belileme bakları kışlı. Dünyaya bakalım, uluslar, insanlar varolmasa veyorlar.

Varolan ekonominin ve siyasal yapıdan toplumun geniş kesimlerinin zarar gördüğü açık. O halde öğrenciler olarak sorunlarımızı bütünlük içinde gereken önemi vermek ve kendi yaşamımıza, ideallerimize bir yerden başlayarak sahip çıkmak zorundayız. Toplumun diğer kesimlerinin sorunlarının da aynı duyarlılıkla algılayarak ve kendi sorunlarımızın çözüm biçimlerini bütünlük içinde değerlendirecek yola koymak azımsanacak bir uğraş olmasa gerek.

Kuşluk Vakti

ankara kalesi'ne tırmanıyorum kuşluk vakti
benden önce tırmanıyor kondular
yıkarkıda
uzak bulutlarda akıp giden bir uçağın hüznünlü görüntüsü
aşğıda
bir çınarın gölgesinde uyuyor ağustos
eğilip öpüyorum
dudaklarım yanıyor
park fotoğrafçısına poz verirken taşralılar
yüzümde bir okeyanuç çalkalanıyor
yutulup atılmış yolculuklar topluyorum durmadan
dalgın kuşlar takılıyor gerilim hatlarına
saklılarını kırıp üstüne yürüyor sebböylar
sinemalar sıraya giriyor çocukların önünde
ve eksik bir yaşamak benimkisi
yalnızca ellerim büyüyor
terliyorum
ankara kalesi'ne tırmanıyorum kuşluk vakti

ötede mamak kavşağı domates biber ve candarma
bir sevda'nın acıya uğurlanışı daha ötede
bir acının kurtuluşu dönüşmesi daha ötede
yanımdan bir adam geçiyor mintanı uçuk pembe
kucağında çırpmam rüzgârla geçiyor
bakışlarında muntazamların müzelenmiş bir kuyuyu milliye
"özgürlük gerekliliğinin tanınması" ise
tutsaklık zorunluluğun yaşanmasıdır diyor
evet öyle diyor daldan düşen yaprak
tiyatro çıkışları stadyum girişleri
nikah memurları gelinlikler alkışlar
eve geç kalmalar banka cizdanları öyle diyor
soğuk ateşsiz kömür işçisi
sofrası ekmezsiz buğday işçisi öyle diyor
ve ben diyorum ki dünyamız hâlâ katırmakta
bir define saklar gibi sakladıkça sesimizi
kandıracaktır da
orada diş bir köpek leşi gibi dururken bentderesi
ankara kalesi'ne tırmanıyorum kuşluk vakti

Salih Bolat

2 Eylül 1980'den sonra kamu kesiminde çalışanlar (memur, subay, öğretmen, öğretmen üyesi ve yardımcısı) arasında ve üniversite öğrencileri arasında büyük sayılara varan ayıklamalar yapıldı. Önce Devlet Memurları Yasası değiştirilerek yaklaşık 1500 kişi zorunlu emeklilikle görevinden uzaklaştırıldı. Sonra Sıkıyönetim Yasasına eklenen bir hükümle kamu görevlilerinin işine son verme yetkisi tanındı. Bu işlemlerin yerine getirilmesiyle, görevine son verilen kamu görevlilerinin sayısı 5000'ı aştı. Daha sonra bunlardan bir kesimi, yeniden görevlerine döndüler. Pekçoğu ise şu günlerde göreve dönme savaşımı veriyor.

Ayıklama, bu yetkilerin kapsamı dışında da "güvenlik soruşturması" ile yürütülüyor. Yasaya aykırı olan bu uygulamaları atama, yükselme, yer değiştirme vb. her durumda adli sicil kapsamı dışındaki soruşturmalara dayanarak ayıklamalar sürdürülüyor.

Öğrenciler arasındaki ayıklama ise, sıkıyönetim bölgesi enamları dışına çıkarılma biçiminde uygulandı. Sıkıyönetim kaldırılan bölgelerde, öğrencilerin yeniden öğretim kurumlarına dönmeleri olanaklı bulunuyor. Ancak, kaybettikleri öğretim süresini nasıl kazanabilecekleri bilinmiyor. Ne kadar öğrencinin bu durumda olduğu sayısal olarak belirlenilebilmiş değil.

Sıkıyönetim Komutanlarının, kamu görevlilerinin işine son verilmesini isteme yetkisi, ilk kez 12 Eylül 1980'den sonra çıkarılan 19.9.1980 tarihli, 2301 sayılı yasa ile tanınımsı; 30.12.1982 tarihli, 1766 sayılı yasa ile de, bu yetki genişletilmiştir. Halbulki, 1402 sayılı yasanın 15.5.1971'de yürürlüğe konulan ilk biçiminde bu yetkiler bulunmuyordu. Cumhuriyet döneminde 1940'a kadar uygulanan Osmanlı Devleti döneminde kalma hükümlerde, ne de 1971'e kadar uygulanan 3832 sayılı Örfi İdare Kanunu'nda sözü edilen yetki bulunmamaktadır.

Genel olarak demokratikleşmeye, özel olarak eşitlik ilkesine, hak arama özgürlüğüne, çalışma ve kamu hizmetine girme hakkına karşı olan bu yasal süreç kaynağını 12 Mart 1971'den sonra yapılan Anayasa değişikliklerinde bulmaktadır. 1971 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile; Bakanlar Kurulu'nun sıkıyönetim süresine ilişkin yetkisi bir aydan iki aya çıkarılmış, gerekçeler arasında "yaygın şiddet hareketleri hakkında kesin belirlenir ortaya çıkması" eklenmiş, vatandaşlar için bazı yükümler tanımlanmıştır. Bu madde önceki biçimiyle "sadece yasaya gösterilen hak ve özgürlüklerin gereken ölçüde kayıtlılanabileceği belirtilmek suretiyle hak ve özgürlüklerin güvencesel gözetilmesini" gerekçesine uygun olarak sıkıyönetimi hukuk devleti kurallarını zedelemeyecek düzeyde tanımlıyordu, dengeler titizlikle kurulmuştu. 12 Eylül 1980 tarihli Milli Güvenlik Konseyi bildirisi ile tüm ülkede sıkıyönetim ilan edilmiş ve 18.10.1982'de yeni Anayasa kabul edilmiştir. 1982 Anayasasın olağanüstü yönetim yöntemlerini çeşitlendirmiş, ekonomik bunalımı ağırlaştırması nedenleri arasında almış, süre altı aya, uzatma süreleri de dört aya çıkarılmıştır. TBMM'nin yasama yetkisi büyük ölçüde yürütmeye verilmıştır.

Olağanüstü hal ya da sıkıyönetim ilanı için Bakanlar Kurulu'nun Cumhurbaşkanlığı başkanlığında toplanması zorunlu koşulu; yeni düzenlemenin bir özelliğidir. Olağanüstü hal veya sıkıyönetim süresince Bakanlar Kurulu yine Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanmak koşuluyla yasa gücünde kararname çıkarmak yetkisine sahip olmaktadır.

1982 Anayasası olağanüstü hallerde de temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılacağı ve durdurulabileceği hükmünü getirmiş, kamu görevlilerinin durumlarında ne gibi değişiklikler yapılacağı konusuna da değinmeden geçmemiştir.

Bu genel değişme ışığında bakıldığında; Sıkıyönetim yasasında bazen bir hafta aralıkla ve sık sık (15 kez-33 ayda) değişiklik yapılması anlamlı görünmektedir. Sıkıyönetim kalktığında böyle karmaşık bir bunalım ortamının da kalkmış olduğunu varsaymak olasıdır. Nitekim görevlerine son verilmiş olan üniversite öğretim üyeleri ve yardımcılar göreve dönmek için başvurmış bulunmaktadırlar. Sorunun günümüzdeki çözümüne süreci; 1982 Anayasası'nın getirdiği söylenen demokrasinin nasıl bir demokrasi olduğu konusundaki görüşlere "bir katkı" olacaktır.

Çözümüne sürecinin başında üniversitelerin ve yönetimintutumu pek iç açıcı olmamıştır. Do-

ÇALIŞMA, ÖĞRETİM VE ÖĞRENİM HAKLARININ SINIRLANDIRILMASI

Haldun Özen

Şal olarak, sorunun çözümünü öncelikle yönetimden beklemek yerindedir. Eğer konu YÖK Başkanının dediği gibi; "Yasalar eğer bunlara eski kadrolarına olduğu gibi dönersin biçiminde bir hüküm getirmişse, mesele yoktur. Olduğu gibi dönerler. Ancak mevzuatı bilmiyorum... Zaten bütün bu işler üniversitelerin inisiyatifindedir... bunları görevlerinden uzaklastıran üniversite olmamıştır..."1 ise yönetim çözümü aramayacak demektir. Yasaların bilmediğini çeşitli uygulamaları ortaya koyan, ancak bu kez bile bilmezden gelen YÖK Başkanına sormak gerekir: Hem üniversite görevden uzaklastırmamış olacak hem de "bütün bu işler üniversitelerin inisiyatifinde olacak" demekle neyi örtmek istiyor sunuz? Eğer sıkıyönetim görevden uzaklastırdı demek isteniyorsa, sıkıyönetimin sadece istemde bulunduğunu bilmektedir. YÖK Başkanlığı bu işlere karışmadan demek isteniyorsa sıkıyönetim komutanlıkları "tüm istemleri" YÖK Başkanlığına göndermişlerdir, YÖK Başkanlığı da ilgili üniversiteye "gereğinin yapılması" emrini vermiştir. YÖK düzeninin emir-komuta zinciri içinde de Rektör'ün bu emri yapmaktan başka çaresi yoktur. Yok eğer işlemleri üniversiteler yaptı, alıaklık varsa baberim yok, demek istiyorsa haklıdır. Çünkü YÖK Üniversitelerinin iktidar sarhoşluğu içindeki rektörleri birbirinden farklı uygulamalar yapmışlardır. Ancak bir noktada birliktedirler: Hiçbiri görevine son verilen üniversite öğretim elemanının görevine son verirken "atanmasındaki yöntemi" izlememiştir. YÖK Başkanının hiç olmazsa bundan sonra görevini daha ciddiye almasını beklemek Türk vatandaşlarının en doğal hakkıdır. YÖK Yasasında değişiklik yaptırmakta mahir olan YÖK Başkanı görevden alınmaları birgün göreve dönmeleri için hüküm getirmişse mesele yoktur, diyor. Böyle bir hüküm koymaya önce kendinin itiraz ettiğini, edeceğini söylemeye gerek var mı?

Eğer Ege Üniversitesi Rektörü'nün dediği gibi "1402 sayılı yasa dolayısı ile hüküm giymiş olanlar ancak sıkıyönetim komutanlığının affetmesi ile geri dönebilir... Sıkıyönetim kalktı ama sıkıyönetim komutanlığı hüküm kaldırmadı. Bu, almış oldukları hüküm kesinleşmiş demektir"2 denekse sıkıyönetimi bir idari organ değil yargı organı saymak gerekecektir. Eğer Ankara Üniversitesi yönetim kurulu gibi "1402 sayılı kanunun 2nci maddesine, bu şekilde işlerine son verilen memurların bir daha kamu hizmetlerinde çalıştırılmayacaklarına dair hüküm, bunların sıkıyönetim sona erdikten sonra tekrar kamu personeli olarak görevlendirilip görevlendirilemeyecekleri hususunda uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütleri önlemek üzere ilave olunmuştur... Sıkıyönetim komutanlarının istemi üzerine işlerine son verilen kamu personelinin sıkıyönetim

sona erdikten sonra tekrar memur olarak görevlendirilmelerinin, işlerine son verme nedeniyle bağdaşmayacağı...belirtmiştir... Üniversitedeki görevlerine sıkıyönetim komutanlıklarına son verilen akademik ve idari personelin bir daha üniversitedeki görevlerine dönmelerine imkan bulunmamaktadır."3 denekse sıkıyönetimin sıkıyönetimden sonra da yetkilerini sürdürdüğünün kabul edilmesi gerekecektir. Her iki durum da hukuk devleti anlayışına aykırıdır. Hatta 1982 Anayasası'na dahi aykırıdır. Anayasa'nın 130 uncu maddesi; "Üniversite yönetimi ve denetim organları ile öğretim elemanları; Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmazlar." demektedir. Anayasa'ya göre; her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmetel alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar. Bu hükümler Anayasaya YÖK Başkanı ve YÖK Rektörleri ihlal etsin diye mi konulmuştur?

Eğer yönetim çözümü sürecini başlatmazsa, ilgililer için yargı yoluna başvurmak kaçınılmaz bir yoldur. Yargı çözümü sürecini başlatacağıdır. Yasalardan gelen bir aksadık kalırsa, o zaman da çözüm sürecini tamamlayan TBMM'nin görevi olacaktır. Ama sorun uzun soluklu olarak çözülmüş olacak mı?... Henüz böyle düşünmek için erken. Önce yönetimin yasal ya da yasadışı emirvazıların uzun ömürlü olamayacağına ikna edilmesi, sonra da sağlıklı kararın kamu hizmetinin güvencesel olduğu bilincine varılmasına gerekecek.4 Bir kamu görevlisinin suç kanılanmadan, yargılanmadan, hatta suçlanmadan kamu görevinden ömür boyu yoksun bırakılmasının siyasal boyutları ortaya konacak. Sonra yargı bağımsızlığı ve yargı güvencesinin gerçek anlamda varolmadığı5 bilinciyle sorunun üzerine gidilecek. Hiçbir yasal dayanağı olmayan güvencil soruşturmalarının nedenleri araştırılacak... Bütün teknik ayrıntılar incelenecek.6

Sözli, pekçok niteliğinin yanı sıra bilim adamının topluma karşı sorumluluğunun da simgesi olan büyük bir fizikçi yapılan bir alimti bile tamamlayalım. Türkiye'deki benzerleri gibi bir tür güvencil soruşturması sonucu 26 Nisan 1980'de Atom Enerjisi Komisyonu Başkanlığından alınan F.Joliot-Curie, olayın duyulmasından sonra birlerce öğrencinin önünde ve çiçek demetleriyle süsü bir kürsüde, sunları söylüyordu. "Bilim Fransa için zorunludur. Bir ülkenin bağımsızlığı ancak öteki kuruluşlara özgün katkıları ile olur. Bu olmadı mı sömürge durumuna düşüldü."

"Bilim adamının yurttaşların bilimin görevi hakkındaki aydınlatması, bilimin özel girişimin kazancını arttırmak için değil, insanı özgüleştirme için var olduğunu anlatması gerekir. Bu bilim adamının yurttaşverlik görevidir... Artık laboratuvara kapanıp özerkiyle çalışmak yetmiyor. Günümüzde bilimi savunmak gerekiyor, hem burada, hem yashmada. Ve bilimi savunmak da belirli bir yükümlilik istiyor."

- 1 Cmit Aslanbay, "Doğramacı: 1042'likler için Kararı Üniversiteler verecek", Cumhuriyet 27 Temmuz 1985, s.12.
- 2 "Sıkıyönetim af çıkarsın, 1402'likler geri dönsün", Cumhuriyet 16 Ağustos 1985, s.6.
- 3 "Ankara Üniversitesinin kararı: 1402'likler geri dönmek, Cumhuriyet 15 Ağustos 1985, s.1.
- 4 Kazım Yenice, "Görevlerinden Uzaklaştırılan Kamu Personelinin Durumu", Cumhuriyet 4 Eylül 1985, s.2.
- 5 "Adli Yıl Başladı. Rende:Gerçek yargı bağımsızlığının var olduğu söylenemez", Cumhuriyet 7 Eylül 1985, s.1, 11.
- 6 Konunun ayrıntılı bir incelemesi için bak: Nurettin İnan, "Sıkıyönetim Kanununa Göre Kamu Personelinin Görevine Son Verilmesi", Yayı sayı:483, Şubat-Mart, 1984, s.6-31.
- 7 Güney Gonç, "Her Arasında Olacağı: Frederic Joliot-Curie'nin Yaşam Öyküsü, Bilim ve Sanat Yayınları, 1983.

Tarihsel ölekte karşılaştırma için ayrıca bak: Mete Tunçay, Heyeti Mahsusalar (1923-1938); Cumhuriyet Geçişte Osmanlı Asker ve Silvi Bürokrasisinin Ayıklanması, A.Ü.S.B.F. Kanunu Esası'nın 100. Yılı Armağanı'ndan ayrı bası, 1978, s.307-329.

● Af, onbinlerce genç hapisanelerde çürütülmeye terk edilmeye devam edildikçe, gündemin en başındaki yerini almaya devam edecektir. Af, onarın isteklerinin en belirgin ucunu oluşturuyor. Bu nedenle dergimiz sayfaların da olanca yakıcılığı ile yet almayı sürdürecektir.

HUKUKÇULAR NE DİYOR?

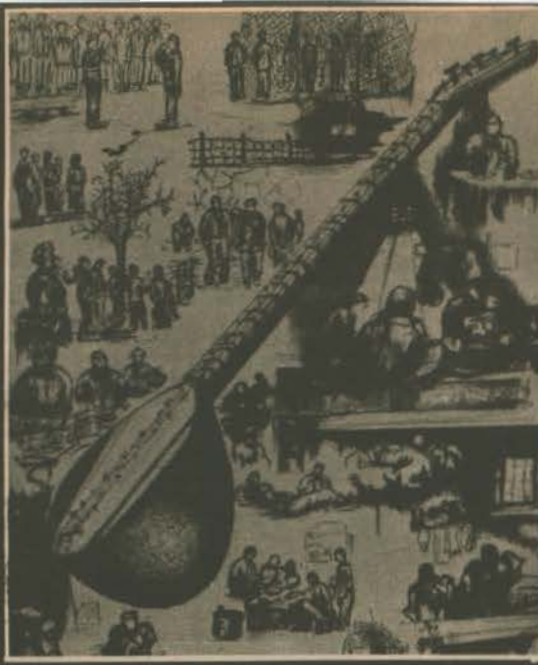
M. TANER UNLU (Avukat)

Affın bir anlamı da, affetme hakkına sahip olanın, işlenen suçtaki payını kabul etmesidir. Doğuştan suçluluk diye bir kavramı kabulün, günümüz hukuk anlayışında artık çok ilkel bir düşünce olarak kaldığını gözünüze getirirsek, suçluluğun gökten zembille inmediğini de anlarız. Bu durum, özellikle siyasi suçlarda daha belirgindir. Her şey bir yana, Atatürk'ün "Gençliğe Hitabı" ile birinci görevi gösterilen Türk Gençliği'nin, bu görevini yerine getirmek için yaptığı çabalarla istemeyerek ya da istemeyerek hukuk düzeninin dışına çıkmış olması, cezanın ve affın gerçek anlamı hedefleniyorsa iktidarı almak gibi ilkel bir dürtü yerine suçlunun topluma kazandırılması, af kapsamına öncelikli alınması gereken suçlara ilişkin cezalardır. Dünyanın her yanında ve geçmişte ülkemizde uygulanan afflarda seçilen yöntem de budur zaten. Aksi takdirde devletin bizzat kendisine karşı işlenen suçlarda affı düşünmeyip kişilere, kişilerin mal ve ırzına yönelik suçlarda affa gitmesi, uç bir örnek ama, biraz da başkasının kesesinden hovardalık etmeye benzer.

Deniliyor ki, Anayasanın 87. maddesi, Yasama organının af yetkisini sınırlandırmaktadır. Bir an için böyle olduğunu kabul etsek bile;

1. Affın kabulü, bir yasa yapma yetkisinin kullanılması demektir. Anayasanın 7. maddesine göre bu yetki TBMM'ne aittir. Anayasanın 4. maddesi, 1. maddedeki "Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile 2. maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3. maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez" diyerek yasama yetkisinin kesin sınırlarını belirtmiştir. Bunlar dışında hiç bir kesin sınırlandırma bulunmamaktadır. Yasama Organı, biraz da kendisine güvensizlik taşıyan 87. maddesinin söz konusu engelini kolayca aşabilir.

2. Kaldı ki, "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır" (Mad 11) Yasama organı, 87. madde engelini düşünerek sınırlı bir af çıkartmaya kalkarsa, Anayasanın 10. maddesi ile hukme bağlanan "Herkes, (...) siyasi düşünce, felsefi inanç (...) ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir" ilkesinin gereğini yerine getirmemiş olacak, bir başka deyişle Anayasanın 10. mad-

Saz getiremi biraz da...

Az sonra geldi saz, büyük bir ozen ile. Uç telli, göğüs limon talarından, sapı oldukça centrik bir saz. Ama perdeleri oldukça muntazam.

"Daha düzelteceği."

"Yarın, tam bir saz gibi olacak."

Ertesi gün Saz, yoktu. Usta'nın hiçbirinin yüzünde üzüntü de yoktu.

"Yenisi yaparız," dedi bin, "zaten istediğimiz gibi de olmuşt."

Onbeş gün sonra ortaya çıkan, orta boy bir bağlama büyüklüğündeki teknesi, koca bir sarayı tuğlalarla örerek gibi, birer birer binler ce kibriti çöpünden orulmuş göğüs pırlırlı zımparalı, tam bir sazdı. Sapı kusursuz, perdeleri perdeydi işte. Sekiz kulaklı ve pusküllü.

desi hukmunun bağlayıcı olmadığı gibi bir sonucun ortaya çıkmasına yolaçacaktır.

Af konusunda söylenmesi gereken bir önemli nokta da, çıkarılacak bir affın "siyasi suçluları" kapsama dışında bırakılmasını, yasama organının bu politik kaygularla alındığı gibi tartışmaya açık bir sonuca yolaçacağıdır. Oysa yasama organının böyle bir nedenle tartışma için çekilmesi haklı ve kurumsal yapısına uygun düşmez. Yasama organının böyle bir tartışmaya yol açmayacağını sanıyorum.

ÇETİN TURAN (Avukat)

Af gerekli. Genel af olmak zorunda. Suçun türüne göre ayırım yapılmaması gerekir. Bir anlamda geçmişin unutmak olarak da kabul edilebilir. Suçlar ve suçlular ayırma tabii tutulacak bir kısmının affedilmesi değerli bir af dışı bırakılması bu amaçla bağdaşmaz. Ve kamu vicdanını yaralar. Cezaların ağırlığı Cezası Yasası suç verdiği ceza ile belirlenmiştir. Esas olarak affa bu "ceza" ilke olarak alınmalıdır.

Afında tüm suçlar devlete karşı kabul edilebilir. Örneğin hırsızlık devletin can ve mal güvenliğini zedeler. Yani suçlarda ayırım yapılmamalıdır. Affın mantığında devletin kendine karşı işlenmiş suç affetmesi yatar. Tartışılan konu ise suçun affı değil cezanın affıdır.

74 affının 12 Eylül öncesine olaylarına taban oluşturduğu düşüncesi gözlemlere uymuyor. Önemede teröre karşı bir çok insan topluma kazandırılmıştır. Bunlardan ancak % 06'sı, veya %006'sı -çok azı- terör

eylemlerine karışmıştır. Terörizmi hiçbir ülkenin yasaları korumaz. Ama bu mücadelede sadece cezanın temelli sonuç vermediği yine bu ülkeler tarafından kabul edilmektedir. Bugün kamuoyu affa karşı şartlandırıldı. Buna cevap verilmesi gerekir.

Sonuçta Barolar Birliğinin açtığı görüşler bizim de görüşlerimizdir.

FEHİMİ ÇAM (Avukat)

6 Kasım seçimlerinden sonra Af konusu sürekli gündem konusu olmuştur. Hükümetin bu konuyu bu sıralarda gündeme getirmesi yürüttüğü ekonomik politikanın geniş kesimlerde tartışıldığı olduğu bir sırada oluyor, bu tesbitim af gibi insancıl bir konuyu bu anlamda yaklaşılmadığı anlamındadır. Sorusu bir gerçektir ki, affın tüm boyutları ile birlikte alınması ülkemizde bir zorunluluk haline gelmiştir.

Kaldı ki bugüne değin değişik biçimde çeşitli af yasaları çıkarılmıştır. Stok, vergi, servet imar affları kaçakçılık, dolandırıcılık ve kambyo suçlarına doğrudan veya koşullu afflar getirilmiştir. Bu nedenle geniş kapsamlı bir affın zorunluluğu Hukuk devletinin vazgeçilmez ilkesi olan "eşitlik ilkesi"nin bir gereğidir.

Hukuk Devleti Hukukun üstünlüğü temelii üzerine oturur. Kanun önünde eşitlik bu temelde esaslı bir unsurdur. Bu kavram her türlü intiyazi reddeder. 1982 anayasasının 10. maddesinde bu temel ilke ifadesini bulmuştur.

Kamuoyunda 1982 anayasasının 87. maddesinde bazı fiillerin affedilemeyeceği kuralından söz edilerek Affın sınırı çizilmektedir. Anayasanın 87. maddesi 14. maddede Ceza hukukundaki terimlere ve kurullara bağlı kalmamış anlamda deyimler kullanılmıştır. Bu nedenle Anayasanın neyi kastettiğinin anlaşılması olanca kalmamıştır. Ayrıca Anayasa maddeleri arasında açık bir çelişki ortaya çıkmıştır. Aslında çelişki çıkarılması düşünülen affın kapsamının dar tutulması ile bariz bir hale gelecektir.

CÖNEY DİNC (Avukat)

Hazırlanmış açıklayan af tasarısının tüm suçları kapsamaması gerekli görüyorum. Ancak, yetkililerin açıklamaları öyle bir olasılığın gündemde bulunmadığı izlenimini vermiştir. Beklenen af ceza indirimleri biçiminde gelecektir. Af bir cezalandırma yöntemi değildir. Suçlar arasında ayırım koymak, gerçekleştirilecek affı bir ceza biçimine dönüştürür.

Devletlerin cezalandırma ve af yetkileri aynı toplumsal kaynaktan doğmaktadır. Af yasaları kişisel amaçlarla çıkartılmamaktadır. Hele cezaevlerinin boşaltılarak, yeni geleceklere yer alınması, mahkemelerdeki dosyaları birikiminin giderilmesi affın gerekçesi olamaz. Türkiye'de bir af zorunluluğunu oluşturan nedenler, affın sonra alınacak önlemlerin niteliği belirlemektedir. Türk Cezası Yasası'nın ve diğer yasalarındaki suçların gerek tanımlarını gerekse sapıyan cezaları bütünlüğü ve adaleti bir dengeye kavuşturmak gerekmektedir. Bizde dönem dönem yayınlanan suçların azaltılması için toplumsal önlemler alınacak yerde, cezaların artırılması yönelmiştir. Böylece suçlar ve cezalar arasındaki denge bozulmuştur. Ceza hukukunun caydırıcı etkisi cezaların artırılması yoluyla değil, hiçbir suçun cezasız kalmayacağı inancının kamuoyuna benimsenmesiyle sağlanır. Oysa, görüyoruz ki, çok büyük boyutlara varan ve devlete karşı işlenen ekonomik içerikli suçlar a açık kapılar bırakılmaktadır. Hayali ihracat, sahte fatura, ruşvet, sahtekarlık suçları yaygınlaşmaktadır. Bu tür eylemlerin ancak çok az bir bölümü su yüzüne çıkmaktadır. Yani duymadıklarımız, okuyup yazılandan çok daha fazladır. Ekonomik suçlar işleyenlerin kamuoyunun önünde sergilenmesinden kaçınılmaktadır.

Ayrıca yapay suçlar kaldırılmamıştır. Düşüncenin açıklanması suç sayılmamalıdır. Türk ceza yasası ve ceza içeren diğer yasalar arasında oluşan eşitsizlikler giderilmelidir. Af ya da cezaların çekmek suretiyle özgürlüğe kavuşanlara iş olanakları açılması, konut beslenme gereksinimlerinin karşılanmasına yardımcı olunmalıdır. Bu amaçla özel ve kamusal örgütler kurulmalıdır. Cezaevinden çıkarılan işsiz parasız, yapayalnız bırakılmamalıdır. Bu durum onları yeniden suç çizgisine çekebilir. Sosyal devlet, eski hükümlülerin olanaklı koşullara kavuşturulması için özellikle onlara ilk günlerinde destek olmalıdır.

Bunların ötesinde suçların azaltılması tüm toplumun yararına, çağdaş ve demokratik gelişme sürecinde sağlanacağı somut aşamalarla yakından bağlantılıdır.

TUTUKLU YAKINLARI NE DİYOR?

NESRİNÖZ

(Bir tutuklu annesi)

Affin gerekli olduğuna inanıyorum. Fakat bu af sadece adı suçluları kapsamasına alan değil, siyasi suçluları da içeren genel bir af olmalı. Oğlumun adı suçtan dolayı üç yıldır içerde yatmasına rağmen yanlışlarıyla birlikte hepimizin yaşadığı bir dönemin tek sorumlusunun da bapışlaneleri dolduran yüzlerce gencin olduğuna inanmıyorum. Bugün adı suçlulara çıkarılacağı söylenen kısmı bir af toplumun genel af istemini saptırmaktan başka bir şey değildir. Açılan yararın sarılması içinde genel af çıkarılmalıdır.

NECLA KUYUMCU

(Tutuklu yakını)

Bir anne olarak söyleyecek o kadar söz var ki, nereden hangisinden başlayayım. Altı yılın özlemi, acısı, hüznü bir çırpıda, ikisatırla anlatılabilir mi?

Analar daha hassas, daha duyarlı. Hele bu ana yıllardır oğlunun ha bugün ha yarın çıkacak ümidiyle ayları yıllara bağlamış ise ne söylenebilir ki? Benim tek dileğim biran önce siyasi affın çıkması, ve yavrumun özgürlüğe adımını atması.

Hep birlikte aynı duyguları paylaşan aileler gibi yavrularını daha fazla kilit altında bırakılmadan çıkarmaları görebileceğim mutlulukların en güzelidir.

MEHMET AKSU

(Tutuklu yakını)

Af gerekli bir olay. İçerde 70000 kişi varsa bunu en azından beşle çarpmak gerek. Bu da 300-350 bin kişi yapıyor. Bir ailenin geçimini sağlayan insanın içeri girmesi aileyi büyük bir yıkıma götürmektedir.

Eğer af çıkarılacaksa, adı suçlu, siyasi suçlu, düşünce suçunu ayırımı yapılmamalıdır. Siyasi tutuklular ilderde çıkacaklardır. Bir kısım tutuklunun serbest bırakılıp diğerlerinin içerde kalması eşitsiz bir uygulamadır. İçerde kalan insanların psikolojik olarak yıkıma uğrayacaklardır. Af gerçek anlamına tüm tutukluları içermesi ile kavuşabilir.

FERZENDE KADİCİK

(İnşaat işçisi-Tutuklu yakını)

Kardeşim 14 yaşında 13 ay yatı. Sonra beraat etti. Askere gitti, geldi, evlendi ve çocuğu var. Aradan 2-3 yıl geçti. Suçsuz olmasına karşın üzerine başka bir suç daha eklendi. Şimdi altı aydır yine içerde. Şu an 22 yaşında ve çok değişti.

Cezaevine suçlu-suçsuz giren var. Sırf kardeşim için söylemiyorum, affa birlikte herkes çıkın. "Herkes çıkarsa ortalık kötü olur mu?" diyorlar. Bu saçmalık. Af çıkarsa çok iyi olur.

Kısmi af olursa kardeşim çıkacak, genel af olursa iteriz ama kısmi af olursa istemeyiz.

Sabah. Sabahın dışardan ilk görüntüsü, dikenli teller ve kuşlar. Yüzlerce kuş... Ne işleri var orada? Onlardan içeriye gelen, özgür olmanın civil civil şarkısı. Dinlemeyen var mı? Sonra istihkaklardan artılan ekmecekler. Sonra ekmecekler için bir kap. Sonra, kuş sığnağının ortasında... iki tutuklu.

Ranzalarda, bir yatakta iki kişi. Kış. Koğuş, dar... Hava almak, zor. Bir pencere daha açılma? Koğuş kademisinin şifan görüşmeleri, dilekçeler... Demir kapının yarısı pencere. İşte hava, işte ayışığı...

KIYAFET KEÇECİ

1979 kasımında bir oğlumu Kili's'te vurdular. 1980 masımında kocamı kaybettim. 1981 şubatında çocuklarımı aldılar. İki oğluma idam cezası verildi, müebbetle çevrildi.

Yıllardır Türkiye anayasasında ayırım yapılmadı. Eğer şimdi çocuklarımıza ayırım yapılacaksa bizi göçmen olarak Türkiye'den atarlar daha iyi. Olayların gerçek sorumluları ellerini kollarını sallaya sallaya geziyorlar.

İnsanlar arasında ayırım yapılmamalı. Birinin yarısı sarılırken, diğerinin yarısı kanatılmamalı. Çocuklarımızın genel afftan yararlanmalarını istiyoruz. Bu afftan çocuklarımız yararlanamazsa TBMM önünde bütün analar toplanmalıdır.

GÖKMEN ARKAYIN

Bir tutuklu annesi)

Belli siyasi dönemlerin getirdiği kargaşalıklar sonucu 46'lılardan buyana her dönem af çıktı. Af olsun mu olmasın mı münakaşası sürüyor. Affın gerçekten gerekli olduğuna hepimizin inanıyoruz. İnanırsanız kendimizden kişilerden içerde olmasından kaynaklanmıyor, onu peşinen söyleyeyim. Türkiye'de yasaklar, cezalar genelde belli siyasi düşünceleri taşıyan kişiler için vardır. Tek taraflı düşünmenin, tek taraflı cezalandırmanın aslında insan tabiatına da aykırı gelmesi gerek. Bizde tam

tersi oluyor. Toplum düzenindeki belli yasalara göre cezalandırmak nasıl devletin göreviyse, bu işleri (cezaahları) tekrar topluma kazandırmak nasıl ki ana hukuk kuralsaysa, gençleri zaman zaman affedip topluma kazandırmak da onun görevidir.

Özel kararnamelerle kaçakçıları affettiller. Gençcecik insanlarsa o günkü yönetim kargaşasından dolayı, düşüncelerinden dolayı içerdiler.

Çevremde bazı kişiler "aman affedilmesin, anarşi olur" diyorlar. Gerçek demokrasinin olduğu yerde anarşi olmaz zannediyorum. Herkes kendi haklarını müdafaa edebiliyorsa, kendisini koruyabiliyorsa anarşi olmaz. Sadece gençler suçlu değil. Çocuklarımız demir parmaklıklar içindeyse hepimiz suçluyuz, hepimiz sahip çıkmalıyız.

Anarşik olaylara kanışıp adam öldüreni ihbarcılık yasasıyla affediyorlar, ama sırf düşüncelerinden dolayı yargılanan, yalnız düşünceleriyle haktan yana olanı içerde bırakıyorlar. Türkiye'de bir af düşünülüyorsa bu tüm suçluları kapsayan geniş kapsamlı bir af olmalı. Hiç kimse, ne 61 ne 82 anayasası (82 anayasasının çelişen maddelerine karşın) temelinde düşünce suçunu kabul etmez. İlla "anayasa buna mani" deyip de, toplumdaki bugün gereken şeylere mani olmanın anlamı yok. Topluma gerekiyorsa, anayasa da değişir.

Tüm hükümlü ve tutuklu ailelerini sesleniyorum. Analara, babalara, kardeşlere sesleniyorum. Gerçekçi hukukun savunucusu olan tüm avukat, hakimler, sizlere de sesleniyorum. Vatandaşlarımızın kurtarılması için biraraya gelip sesimizi duyurmalıyız. Başbakanımız bile, halktan bir ses gelmediğini, yalnızca basının uğraştığını sanıyor, kulağın anahtarla yüklerine tıkoyor.

TUTUKLU YAKINLARI CINDORUK'LA GÖRÜŞTÜ

4 Eylül günü 30 kadar mahkum yakını af konusunda kamuoyu yaratma çalışmalarının bir parçası olarak Doğru Yol Partisini ziyaret ettiler.

İstekleri üzerine katıldığımız toplantı, genel başkan Cindoruk'un geç kalması nedeniyle daha önce saptanan zamandan 45 dakika geç başlayabildi.

Gaziantep, Diyarbakır ve Marmak cezaevinde yakınları bulunanların genel şikâyetleri, işkenceler ve pısmalık yasası çıktıktan sonra bu işkencelerin artmasıydı. Genel hoşnutsuzluk yanında özel örneklerde değindi. Mamak'da kızı bulunan bir anne son bir yıldır kızını görmediğini, kızlarla görüşme yaşayı olduğunu onlara neler yapıldığını bilmek istediklerini söylerken, Gaziantepe Cezaevinde ağabeyi bulunan genç bir madin, ağabeyinin başka bir cezaevinden sevk edilirken gördüğü işkencelere son vermek için kendini yaktığını, şu anda tüm vücudunun yara olmasına karşın tedavi görmediğini anlattı. Olayların anlatılması sırasında Cindoruk mahkumların isimlerini, bulundukları cezaevlerini sorarak ilgileneceklerini söyledi.

"Bir daha yapmamaları koşulluyla DYP olarak afftan yanayız." diyen Cindoruk'a bir tutuklunun annesi yanıt verdi: "Kaçakçıya, dolandırıcıya af getirdiniz. Bunlar dışarı çıkıp tekrar aynı işi yapacaklar. Siz yarın öbür gün bu adamların silah vermek için çocuklarımızı aramayacaklarını garanti edebiliyor musunuz? Eğer bunu garanti edebiliyorsanız biz de suç işlemeyeceklerini garanti ediyoruz."

Bunun üzerine kendisinin yetkili olsa "kaçakçıya, dolandırıcıya" af çıkarmayacağını söyleyen Cindoruk isteklerin neler olduğunu sordu. Aileler af konusunda bir referandum yapılması için kendilerinin desteklenmesini istedikler. Cindoruk böyle bir referandumun olamaz olduğunu söyleyerek şartlı bir affı savunacaklarını söyledi. Yani afftan isteyenler yararlanmaydı. Böylece kesinlikle beraat edeceklerine inanarak afftan yararlanmak istemeyenler için sorun çıkmadı. Aileler itiraz ederek bunun pısmalık yasasından çok farklı olmayacağını belirttiler. Kanuni prosedurdan alıntılar Cindoruk iki durumun farklı olduğunu savundu. Toplantı sonunda basından yeterli ilgiyi göremekten yakınan aileler kamuoyu yaratma çalışmalarının sürecini belirttiler.

okuma notları...

NÜKLEER SAVAŞ

ve
Gezegenin
Biyolojik-İklimsel
Yıkımı

**NÜKLEER SAVAŞ VE
Gezegenin Biyolojik-
İklimsel Yıkımı**
SEROL TENER
De Yayınevi, 1985,
143 s., 500 Lira.

Nükleer silahlanmanın baş döndürücü bir hızla ulaştığı çağımızda, barış için verilen savaşın daha da büyük önem kazanarak kitlesel boyutlara varıyor. Çabalar sonucu elde edilen kazanımların, silahlanma hızının bir ölçüde gerisinde kalmasına karşın, her geçen gün artan sayıda insan bu savaşın katılıyor. savaşlardan anımsı bir dünya için "çarpışıyor." Bu bağlamda, söylenecek tek bir sözün, atılabilir-

cek tek bir adımın önemi büyük.

Serol Teber'in 'De' yayınlardan çıkan yeni kitabı, yukarıda açıklamaya çalıştığımız oiguyu kavrama ve kavratmada, atılan bir adım, söylenen yeni bir söz. Teber kitabına, Einstein'ın, insanlığın barış konusunda ulaşması gereken sorumluluğunun düzeyini gösteren duyarlı sözlerini anımsatarak giriyor: "İnsanlar, kendilen karşı çıkmadıkları sürece, hiçbir şey savaşları ortadan kaldırmaz. Savaş için hiç direnmeyen verdiğimiz kurbanları, barış için vermeye hazır olmuyoruz." Ve bu duyarlılığı, görsel malzemelerle kullanarak sonuna dek ayakta tutmaya özen gösteriyor. Nükleer silahların ve silahlanma yarışının bugünkü konumuna gelişini, "cloğaf" durumdaki radyoaktivite'nin bulunuşundan ele alıp, süreç içindeki bilimsel - teknolojik, toplumsal ve politik gelişmeleri de atlamadan inceliyor Teber. Bunu yaparken de barışın önemini, "kötü hiçbir barışın olmayacağından" hareketle anlatmak yerine, yalnızca savaşın kendisinden anlatmayı yeğliyor. Ortaya çıkan tablo ise inanılmaz. Oysa yazarın amacı korkutmak da değil.

Kitapta iller'den bir alıntıya da yer verilmiş; "Yönetilenlerin düşünmek için ısrarlı tutumları, yönetenler için ne büyük şans!"... Barış için savaşmak, savaş kavrayabilmekten geçiyor. Sonrası ise "düşünmeksiniz" gerekli tavı almak.

Okunması gereken bir kitap. RASİM GÜVEN

kerim korcan canlı bayraklar

(ÖNE)

süreç

CANLI BAYRAKLAR

Kerim Korcan
Öykü, Süreç
Temmuz 1985, 160 s.

Canlı Bayraklar 14 öyküden oluşmuş bir kitap. Öyküler sırasıyla, Canlı Bayraklar, Rüzgar Uluvar, Ana, İnek Çobanı, Tosun, Bir Adam, Kadem Usta, Kaptanın Karısı, Şüpheli İnsanlar, Mürvet Hanım, Hicran, Vapurda, Gene, Gene.

Bu öykülerde ele alınan kişiler, bizim yakınlarımız, anlatılan olaylar bizim yaşadığımız olaylar. Çoğunu üzerinde durulmaya bile değer bulmamızdır. Kerim Korcan iste bu sıradan olayları, sıradan kişileri işlemiş öykülerinde. Olabildiğince yalın bir dille, olabildiğince yalın bir üslupla. Tüm bunlar bir araya gelince de sıcak, kendini okutan öyküler çıkmış ortaya.

Öyküyü sevenlere, öykü okumayı düşünenlere öneririz. Öykü okunduktan sonra ağızda kalan o değişik tadı duyabilirler kitap bittiğinde.

NESRİN HOCAOĞLU

şiiir penceresi

İmge(2)

Edebiyat sanatı içinde imge'nin en uç noktalarda en çarpıcı biçimde kullanıldığı alan şiiirdir. İmgeye sanatın dili demek, şiiir özetinde buna şiiirin anadili diyebiliriz. İmge, duygusal/düşünsel içeriğin sözcükler aracılığı ile somutlaşma biçimidir. Kuşkusuz burada sözkonusu olan edebiyat sanatıdır. İmgeleşmiş içeriğin içine döküldüğü kalıplar sanatın türüne göre değişiklik gösterir; Resimde renk-desen; müzikte notalar (rîbi) B'ini dışımızda var olan, ancak görünen hâliyle ya da görünenin gerisindeki ilişkiler yumağı olarak, duyarlı alanına girmeyen gerçekliği duyarlı alanına sokan bir yaratma edimidir. Yaşamdı doğan, nesneler-olaylar-olguların üzerinde, onların en güzel, en kalıcı karakteristik özelliklerini, onda yaşayarı öldünneden kapsayan, bütünsel birleşimsel bir sonuçtur.

Bu süreçte (şiiirin bilincine yansımış görüngülerin imgeleşmesi süreci) sözcükler günlük anlamları dışında, kendi başlarına ve birbirleriyle olan bağlantıları içinde yeni bir kuvvet; duygu ve düşünce yoğunluğu/derinliği kazanırlar. Duragan, donuk, simgeleşmiş hal'ye yer almazlar şiiirde. Bu nedenle ne sözcükler, ne de benzetme-eğretileme-değiştirme vb. söz sanatları bir başlarına imge değildiler. İmge, bunları da kullanan toplumsallaşmış birey olan şiiirin bilincinde billurlaşmış psiko-sosyal içeriğe gerçeklik kazandırılan bir iç çalışma, zihinsel bir etkinlikti. Bu etkinlikte sözcükler, dış-ve iç-gerçekliği estetik düzeyde yeniden yaratmaları oranında büyürler; duygu ve anlam yoğunluğu, zenginliği kazanırlar.

Şiiisel imge yeni bir gerçeklik kurduğu için üslu; bu gerçekliği duyarlı alanına soktuğu için de duyguyla eza bağları olan bir ilişki içindedir. Üslu olan ilişkisi her benzetme, çarpıtma ya da bozmanın (deformasyonun); duyguyla-alan ilişkisi de her üslu şiiisel olamayacağını gösterir. İmgenin bu iki ilişki alanı, şiiirin kendine uyguladığı bir çeşil olukontrol mekanizmasıdır.

Genelde imge, anlatılanıyanı anlatılır kılınanın, duygu-ötesi şeyleri eli tutulur, gözle görünü hale getirmenin, yani somutlaştırmanın bir yolu olduğuna göre, her kesin bildiği nesne ve olgulara bir yenilik katınadan, anlam ve duyguya zenginleşirmiden onları yincelererek kurulan imgeyle şiiisel değere ulaşmak nasıl güçse; tam tersine kiminin bildmediği nesne ve olgu-ariakurulan imgeyle de şiiisel değere ulaşılabilir.

Yukarıda da belirttiirdiği rîbi, henzetme-eğretileme vb. söz sanatları da bir başlarına; söylenmek istenen duygusal/düşünsel içerikten yalıtılmış olarak bir anlam ifade etmezler. Şiiisel imge içinde eritilmeksizin ve içeriğe bağlanmaksızın sık sık benzetineye başvurmak şiiir şiiirin simgesel bir düzlemde çekebileceği gibi, sık sık eğretilemeye başvurmak da şiiiri anlamdışı hırakabilir.

Gerçek şiiir belünnee bir biçimde oluşturulmuş büyük bir duygu-üs bütünü olduğuna göre, şiiisel imge de son çözümlemeye bütüncül bir özellik gösterecektir. Tekbaşına bir dize, bize yaşamın herhangi bir alanına ilişkin imgeyi verebilir. Ama şiiir şiiir yapan yalnızca bu değildir. Bunlar tek başlarına güzel, güçlü, çarpıcı dizele olabilirler. Ancak bunun üzerinde bütüncül bir aana yönelerek bir ist imgeyi, duygu ve düşünceyi verirnelidir. Tekil imgeler şiiirin bağlandığı/yeniden yarattığı durumun bütün yansılarını vermeye yetmeyen tekil öğeciklerdir. Bunların yoğun, hafif, hızlı, ritmik bir akışla birleştirilmesi, ilişkilendirilmesi ile şiiir, insan ruhunun derinliklerine işleyen acılar, sevinçler, özlemler ve idealler arasında büyük ve bütüncül bir uyum sağlar. Sağlamdır. İsanın, görünenin gerisinde yepyeni bir dünyayı varlığını gösteren bu uyum, onun gerçek dünyaya daha güçlü bir şekilde dönmelerini sağlayacaktır.

• YARIN

YENİ ÇIKTI

günlerimiz

YAKARİ ALİM

Hatay Damlıyınar

"İDOOLOJİK"

TAHAMMER BOZKURT

Zabunoğlu

“AÜ Rektörlüğü suç işliyor.”

ACHF öğrencilerinin demek kurma başvurularının rektörlük tarafından reddedilmesinden sonra, Ankara 4. İdare Mahkemesi'nin rektörlüğün davranışına karışık yürütmeyi durdurma kararı verdiğini daha önceki sayılarımızda duyurmuştuk. Ankara 4. İdare Mahkemesi'nin 29 Nisan 1985 tarihli kararı üzerine demek kurucusu öğrenciler üniversite rektörlüğüne yeniden başvurmuş. Ancak yaklaşık üç ay sonra rektörlüğün verdiği yanıt bir hayli şaşırtıcıydı. Öğrencilere gönderilen yazıda üzletle, mahkemenin yürütmeyi durdurma kararına üniversitenin itiraz ettiliği, yeni karar çıkana kadar iptal konusunu işleminin “izin yerine kaim olmaksızın kaydıyla” durdurulduğu bildiriliyordu.

Bu konuda dergimize bir açıklama yapan AO Hukuk Fakültesi Dernek Kurucusu avukatı Prof. Yahya Zabunoğlu rektörlüğün dava edeceğini açıkladı. Zabunoğlu bu konuda şunları söyledi. “İdari mahkemeden aldığımız karar, rektörlüğün bin verimeme işlemini iptal ediyor. Böylece rektörlüğün açtığı dava sonuçlanıncaya kadar derneğin üyelik değişikliği kazaanmasa gerekiyor. “İzin verme yerine kaim olmamak kaydıyla” işleminin durdurulması” diye bir şey olamaz. Rektörlük suç işlemektedir. Kendileri hâk- kında yeniden dava açacağız.”

AO Rektörlüğü adına “işlem iptal ettiğini” açılmayan kişi bir zamanlar Kurt Karaca adıyla Türklerin tarihî değerine “bilimsel” incelemeler yapan, Rektör yardımcısı Fikret Eren. Yakında Fikret Eren'in hukuk kitapları piyasaya çıkarılabilir şüphesiz.

ODTÜ Öğrenci Derneği Çalışmaya Başlıyor

9Eylül 1985 tarihinde, ilk başvurusunda (29 Nisan 1985) alması gereken “ahındı” belgesini alan ODTÜ Öğrenci Derneği resmen izmında ve çalışmaya başladı.

Derneğin bir demec veren demek kurucularından Gökhan Dinçer şunları söyledi:

“Artık çeylini zorluklarla, en-gellemelerle aştığımız kuruluşa aşanması gerilerde kaldı. Şimdi önümüzde kalıcı ve dev adanla-nyla ilerlenmesi gereken zorlu ve getim bir yol var.

Çıkış noktamız demokras ve katilimdir. Eğitimi, üretim ve toplumsal gelişme arasında kop-maz bir bağ vardır. Gelişmiş toplumları incelediğimizde, eği-timin öncei eğitim yadsınamaz oldu-ğuna görürüz. Bilimsel, bilimsel düşünceyi öğretme ve yaratıcı insan yetiştirme bir kurum olan üniversitenin, tüm eğitim sistemi içinde belirleyici bir yer vardır. Gündüğü gibi, doğrudan toplu-mu öğilendiren eğitim ve öğretin-

de üniversite eğitimi en geniş katilimla belirlenmelidir. Öğren-cisiz eğitim diye de bir şey ola-mayacağına göre, öğrencilerin eğitim planlamasından, üniversi-te kurumu bünyesindeki en küçük birime kadar, karar alma ve uy-gulama sürecine aktif katilimi zorunluluktur.

Yeni öğretim yılı çözüme ka-vuşmamış sorunlarla başlıyor. Üniversitelerden atılan binlerce arkadaşımız, başından beri ana-yasadaki sosyal adalet, eğitimde-ki fırsat eşitliği ilkeleriyle geli-şen öğrenim hakları ve yeni yüde yüzlük zaman gereksinimi karşılama-yan derslik, laboratu-vur araç, gereçleri, yurtlarda kalamayacak 50 000 ‘in üzerin-de öğrenci, aşın pahalı ders ki-tapları, ulaşma ve yemeğe yapı-lan yeni zamlar, bunların en önemlileri. İnanıyoruz ki, üni-versite öğrencisi olmanın bilin-cinde ve sorumluluğunda olan her arkadaş, sorunların çözülmeli-de çözümüne güç katacaktır.”

Dünyadan...

NOBEL BARİŞ ÖDÜLÜ SAHİBİ ADOLFO PEREZ ESQUIVEL:

“Latin Amerika Halklarının hiç bir borcu yok!”

Nobel Barış Ödülü sahibi Adolfo Perez Esquivel, Latin Amerika'nın dış borçlarını ödeyecek durumda olmadığını ve soruna getirilecek etkin ve kesin çözümün “halkların çıkarları” temelinde üzerinde şekillenmesi gerektiğini söyledi.

Arjantinli, 54 yaşındaki Esquivel “Borç yalnızca rakamsal bir sorun değildir. O siyasal bir olaydır ve çözümü de böyle olmalıdır” dedi. Latin Amerika ülkelerinin hala bağımlı ve egemenlik altında olduğunu böyle bir durumun da dış borçlara neden olduğunu ekleyen Esquivel, “biz potansiyel olarak zenginiz fakat yoksullaştırıyoruz” dedi.

“360 milyon dolarlık bir borç öde-nemez; hangi açıdan bakılırsa bakılsın bu borcun hepsini ödeyemeyiz. Ben, ekonominin kibratları kendilerine büyük uluslararası çıkarları, nadiren halk-ların gereksinimlerini temel alırlar. ta-rafinda daima eleştirilmişimdir.

Esquivel “Borç sorunu etkin ve kesin bir çözüm halkların çıkarları te-melinde getirilmeli ve bizi gittikçe da-ha büyük yoksulluğa götüren politika-lar değiştirilmelidir” dedi.

Bankerlerin ve iş adamlarının borç-lar konusunda hatalı bir tutum içinde olduklarını söyleyen Esquivel “Hiçbir borcumuz yok; dahası hammaddeleri-mizi ve insan unsurumuzu çalmaya başladıklarından beri onların bize bor-cu var” dedi.

Latin Amerika'nın borcunun %60' nın nedeninin - halkı hiçbir zaman zenginleştirmeyen sermayenin gelmesi ol-duğuna dikkati çekti ve “şimdi iştey- lorki; biz ödeyeceğiz ve yapacak hiçbir şeyimiz kalmayacak. Hiçbir zaman al-madığımız bir, şeyi ödememeliyiz” di-yen Esquivel şöyle devam etti.

“Yapmamız gereken, bu durumu çözümlenecek yeni alternatifler için mücadele etmektir ve bunun içinde bi- linçlenmeli ve birleşmeliyiz. Çünkü borç sorunu yalnızca bir rakam sorunu değildir. O, siyasal bir sorundur ve bu bağlamda halledilmelidir.”

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Öğrencileri Öğrenci Derneği İçin Başvurdu

Yarın OSİZİ dernek kurmaya gi-l- ünen nedenleri kısaca açıklar mı-m- za?

Taner ■ Eğitimde birçok sorunu- l- karşılamaktaydık ve bunları dile getirecek bir yapıpım yokluğu en büyük eksiklikti. Öğrenciler kendi sorunlarına sahip çıkmanın ve on- lara çözüm yolları önermenin kur- lusu içindeydiler. Böyle bir çalış- ma yasadığı olacaktı gibi bir kuş- ku vardı. Bu kaygıları yüzenin en tutarlı yolu yasal olarak tanınmış bir öğrenci derneği kurmaktır.

Ethem ■ Sanıyorum öğrencileri il- gh- lenden durumlarla öğrencilerin de etkin olarak katilmasını sağlamak amacını vurgulamak gerekiyor.

Faruk ■ Fakültemizde öğretim üle- ri, öğrenciler ve personel olmak üzere üç büyük grup var ve öğrenci- ler en kalabalık grubu oluşturmaktadı- r. Öncelikle sayı yönündeki bu üstünlüğümüzden dolayı fakülte yö- netimine katilmanızı gerektiğine inanıyoruz.

Ertuğrul ■ Kurma amacımız kısaca şöyle özetleyebiliriz. Olul yöneti- minde katilim, öğrenciler arasında iletişim ve birlikteliği sağlamak, varolan eğitimin sistemli ve alternatif- ile öğretmek, öğrenci sorunlarını (aka-

demik ve sosyal) ele alıp çözümler için öneriler getirmek, yasalarda ta- nınan akademik ve demokratik hak- larımızı kullanmak.

■ Olanımızdaki öğrencilerin der- neğe yaklaşımı nasıl oldu?

Ertağrul ■ Önceki çok dar bir çer- çevde bu konu tartışıldı. Daha sonra sosyal kollarla çalışan arka- daşlar çerçevesinde ilgi ve destek görüldü.

Taner ■ Öğrenci arkadaşlar, üzerin- deki korku ve yorgunluktan dolayı önce böyle bir çalışmadan uzak durdular. Ancak bu durumda sorun- lara çözüm bulunmadığına anlayış- ta derneğe olan ilgiden artı ve yo- ğun bir destekle karşılaştık.

■ Derneğimizin çalışma ilkeri ne- kirdir?

Faruk ■ Fakültemizdeki arkadaşları- nı koşulların elverdiği ölçüde yönetim- de en iyi biçimde temsil etmek.

Ertuğrul ■ Bizi dernek kurmaya iten nedenleri çözümlenmek için tüm öğrencilerin katıldığı erken ve di- namik yapıyı kurmak.

Taner ■ İç içleyişimizi demokratik merkezileştirmek için tanımlayabiliriz. Yani yönetim ve denetimle kurul- nı genel kurulda seçilecek. Üst ku-

nullarda yer almayan arkadaşlarımız sürekliliği söz ve denetim hakkı olacak. Ama yönetim kurulu kararları tüm üyeleri bağlayıcı olacak.

■ Önümüzdeki dönemde nele- yapmayı düşünüyorsunuz?

Faruk ■ Bir an önce kurulabilmek için çalışmalarımızı disiplinli bir şe- kilde sürdünmek amacındayız.

■ Varolan eğitim sistemi içinde- siince dernek neler yapabilir?

Ertuğrul ■ Bu koşullarda demek akademik sorunlara sahip çıkıp on- ların üzerine gelebilir.

Faruk ■ Tekbir sorununu çözümlen- mek, snavlardaki gereksiz zorlan- ları yenmek, klinik dönemdeki kar- gaşayı düzenlemek ve bice en yararlı olabilecek şekilde düzenlenmesi için öneriler getirmek, derslerin dü- zenli bir program ile yapılmasını sağlamak gibi.

Taner ■ Derneğin öğrencilere bir araya gelme alışkanlığı ve demokra- si bilincini kazandırması da çok önemli.

Ethem ■ Öğrenciler olarak derneğe sahip çıkıp desteklemek iyimser ol- manın için hiçbir neden yok. ■ Teşekkürler. Çalışmalarında başarılar dileriz. ■

İşçi Haberleri...

MAHKEMEYİ KAZANAN VAT İŞÇİLERİ HAKLARINI ALMAYA BAŞLADILAR

İşçiler 21 Mayıs 1985'deki ilk duruşmada görünüyorlar.

Vat işçilerinin 5 Şubat 1985'te başlayan Hak Arama Maratonu yaklaşık 6 ay sonra 14 Ağustos 1985'te sona erdi.

29 Ocak 1985'te bir haftalık izne çıkan ve döndüklerinde işten çıkarıldıklarını öğrenen işçiler bundan sonra birikmiş alacaklarını, kıdem ve ihbar tazminatlarını almak için uğraşmaya başladılar. Önce fabrikaya gidip konuşmayı denediyeler de bir sonuç alamadılar. Jandarmalar tarafından karakola götürülüp sorguya çekildiler. Daha sonra Bölge Çalışma Müdürü, İstanbul Valiliği, Türk-İş, Başbakan Vekili Kaya Erdem,

Cumhurbaşkanı Genel Sekreterliği ve Cumhurbaşkanlığı Kızan Evren'e yazdıkları mektuplardan bir sonuç alamayınca doğrudan mahkemeye başvurdular.

18 Haziran 1985'te mahkeme işçileri haklı buldu. Birikmiş alacaklarını, kıdem ve ihbar tazminatlarının ödenmesini ve işçilerin TİS'nin 2. yıl zammından yararlanmalarını sağladı. İşveren bu durumdaki hoşlanmama da mahkeme kararına uymak zorunda.

Mahkemenin sonuçlandığı gün işçiler sevinçle birbirlerine sarıldılar. Birlikte mücadele etmenin ve sendikacı olmanın kazanımlarını kutladılar. □

GENEL HİZMET-İŞ: "Gençlik edilgenlikten kurtarılmalıdır"

İstanbul'da Belediyeciler köhinde bağen-
siz olarak örgütlenen Genel Hizmet-İş
Sendikasının olağan üm kongresi yapıldı.
Sendika başkanı Yılmaz Kortaş açılış
konuşmasında, bağeniz olarak neden ör-
gütlendiklerini neden gerekli olduklarını ve
günlük koşullarında sendikacı mücadelesinde
alanında yaşanan zorluklara değünere k genel
olarak gençlik olgusunun sorunlarını şöyle
öle getirdi.

"... 18 yaşında bir genel sayıyorlar ama
seçme hakkı vermiyorlar.

18 yaşında bir genel sayıyorlar ama 10
yd çalışmadan sendikaların yönetimine se-
çilme hakkı vermiyorlar.

18 yaşında bir gençlik girdiği üm-
veride işçi söz hakkı verilmiyor. Toplu
olarak bir düleğe verdiklerinde zorlukla
girdikleri okuldan kolaylıkla atılabilirler.

18 yaşında liseyi bitiren gençlik kendisi-
ni işsizlikten çekennemizde buluyor.

"... Bağeniz işçi gençliğin büyük bir bölümü
işsizdir. İş bulamayan büyük çoğunluğu da
aşağı ücretle, sigortasız ve sendikasız olarak
çalışmaktadırlar. Bu konu oldukça tartışıl-
ması gereken bir konudur. Bizim buradaki
başlılı olamazlarmızla, söylev vermemelele
ayrıca çözümlerle. Yaşamın içinde çıkma bir
şekilde tartışılmalı ve demokratik hakların
alanın için mücadele edilmelidir. Gençlik
edilgenlikten kurtarılmalıdır. Karabme ve
üretken kalmalıdır."

Kongrenin ikinci gününde yapılan seçime-
ler sonucunda Yılmaz Kortaş yeniden baş-
kanlığa seçildi. □

• yarın İstanbul bürosu

İSSİZ KALAN İSMAİL AĞBAŞ KENDİNİ ASII

Geçtiğimiz temmuz ayın-
da Kars'tın Iğdır ilçesi-
sinde oturmakta olan İsmail
Ağbaş adlı kişi işsizlikten
dolayı düştüğü bunalmı sonu-
cuu kendini astı. Düşünce-
lerinden dolayı iş için baş-
vuruları geri çevrilen İsmail
Ağbaş, girebildiği işlerden
de daha sonra çıkarıldı. Arkadaşları da geçitli baskılar
sonucu kendisinden uzaklaş-
tırılan İsmail Ağbaş geçirdi-
ği ruhsal bunalım sonucu 21
temmuz gecesi kendini asar-
ak intihar etti. Düşünce
suçlarına af isteminin günde-
me geldiği bu günlerde düş-
üncelerinden dolayı mah-
kum olanların yalnızca ceza-
evlerinden değil insanlar olma-
dığı bu olayla da sonuçlanı-
yor. □

Yurtiçi'nden

YARIN'I ZİYARET

Almanya'da öğrenim gören bir grup
Türk öğrencisi ağustos ayı içinde
Yarın İzmir Döresi'ni ziyareti etti. Bu ö-
ğrenciler uzun yıllardır Almanya'da çalışan
aileleri ün yanında yaşıyorlar. Temmuz ayı
başında mektup yazarak İzmir'e yapacakları
"kültür gezisi" için derginizin yardımını
istem'şlerdi. İzmir bürosu seçtin kültürel
alanında ölü mevrimde olmasına rağmen elbi-
den gelen en verimli çalışmayı yapmak için
hazırlıklara başladı. Makine mühendisleri
odasının iyi niyetli yardımları öncelikle yer
sorunumuzu çözdü. İlk çm aydano göste-
riş yardımımızın çeşitli yörelerindeki yaşam
biçimlerinde n kesiklerin den görüntüler verdi.
Programdaki ikinci etkinlikte oyun yazarı
Erdoğan Aytekin kay seyirlik oyunlarını üzeri-
rinde açıklama'larında bulundu. Bu arada Er-
doğan Aytekin'le birlikte çalışan bir grup
amator tiyatrcu (çoğunluğu öüveriste ö-
ğrencisi olan) kay seyirlik oyunlarından bir-
nekte veriler. Ayrıca konuklarımızda A
lmanya'da üzerinde çalıştıkları çeşitli oyun-
lardan kesitler veriler. Çalışmaların son
gününde de ressam Fahri Aksoy çalışmalarını
hakkında hlg ler verdi. Akşamları ise yar
nedeniyle İzmir'de turide bulunan tiyatro
gruplarının oyunları izlendi.

Kültürel etkinliklerden kalan zamanlarda
Almanya'daki Türk gençlerinin sorunları ve
Türkiye'deki gençliğin durumu üzerine söy-
leşmekte geç ti.

26 ağustosta konuklarımız Türkiye'den
aynıdırarken yurtiçi ve yurtdışındaki gençler
arasında ucaak ilişkiler kurulmuştu ve her iki
taraf da bu ilişkileri sürdürmeye kararlı gö-
rünüyorlardı. □

• yarın İzmir bürosu

AKGÜN İPLİK DOKUMA FABRİKASINDA YENİ GELİŞMELER

İ970'lerden bu yana Adana'da üretim
yapan Akgün fabrikasında neler olup
bittiğine geçen ay kusara değünmiştik. Şim-
dilekte işveren tarafından önceki olumsuz
tavırlar pek görülmemele birlikte, MİSK'in
eski saldırınlığı, huzundan yitirmeden sür-
mekte... İşçilere, TEKSİF'ten istifa edip
MİSK'e geçmeleri, arkadaşlarını da getirme-
leri için para teklif eden MİSK 'li misafirler
bu yolla başanlı olamadıklarında çeşitli
tehditlerde bulunuyorlar.

Bu arada TEKSİF yöneticileri Adana
temsüclilik bürosu'na gelecek, Akgün fabri-
kasında çalışmalanının sürdürümüne çeşitli
yollarla kaodulu, TEKSİF'ten istifaya zor-
lanarak, MİSK'e yasal olmayan bir biçimde
kayıtlan yapılan 20 civarında işçinin kan-
dındıklarını anlatarak tekrar MİSK'ten
istifa edip, TEKSİF'e döndüklerini, MİSK'ten
yeni istisalarında beklen'ğini belirttiler.

Entrikalara karşı sınırlı olaraklarla mca-
dele veren TEKSİF üyesi işçiler, toplulu-
laşma hakkını elde etmekte umutlu ve karar-
lı olduklarını bildiriyorlar. □

• yarın adana temsücliliği

DÜZELTME

1. Dergimizin 49. sayısında yayımlanan "Gündemdeki Sorun: Genel Af" Başlıklı
ve Yarn imzalı yazıda (sayfa 4) anlatan değişikliklerine yol açabilecek diğel
yanlışları yapılmıştır.

Yazının 4. paragrafının 5. cümlesi "Eğer bu görülmeyip siyasal af istemeye
kalkılmasa büyük hata olur" biçiminde çıkmıştır. Doğrusu: "Eğer bu görülmeyip
siyasal af isteminin etkinliği cezaevlerindeki siyasal hükümlü sayıı de
ölçülmeye kalkılmasa büyük hata olur" biçiminde olacaktı.

Aynı yazının 5. paragrafının 2. cümlesi ise: "Aslında toplumda çalışan birden
çok siyasal (ezden verili koşullara dayanarak yaptırım uygulama ihtiyacında
ve gücünde ise. bunları suç ilan eder." biçiminde çıkmıştır. Doğrusu: "Aslında
toplumda çalışan birden çok siyasal (ezden verili koşullara dayanarak bas-
lan duruma kalkılmasa büyük hata olur" diğer(ler)ini kamu gücüne dayandıran yaptırım
uygulama ihtiyacında ve gücünde ise. bunları suç ilan eder." biçiminde ola-
caktı.

2. Dergimizin 48. sayısının 21. sayfasında kendisi ile konuşma yapıpınca Günter
Faschauer, "F. Alman Gençlik Odağı Başkanı" değil, "F. Alman Gençlik Der-
gisi Düsseldorf Bölgesi Yabancı Gençler Sorumlusu" dur. Verilen rakamlarda
Düsseldorf bölgesi için geçerlidir. Düzeltir özür dileriz.

Çerkes Karadağ'ın "Beyaz-Siyah Siyah-Beyaz"ları

Fotograf sanatçısı Çerkes Karadağ'ın "Beyaz-Siyah Siyah-Beyaz" sergisi 30 Eylül'de Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde açıldı. Sergi, 14 Ekim'e dek açık kalacak.

1951 yılında doğan Karadağ, yüksek öğrenimini Gazi Eğitim Enstitüsünde sürdürdükten sonra çeşitli iş alanlarında çalıştı. Yurtiçi ve yurtdışında çeşitli kişisel sergiler açan sanatçı, pek çok karma sergiye de katıldı. Yarın Dergisi'nin geçtiğimiz yıl düzenlediği "İşçi Portresi '84" sergisine de katılan Çerkes Karadağ, sergi içinde bir de saydam gösterisi sunmuştu.

Fotograf, güzel sanatların şiiri olarak gören Karadağ, doğa ve insana ait her şeyi ışıktan şiirinin ana teması olarak değerlendiriyor. Geçtiğimiz yılların titiz çalışmalarından örnekler bulunan sergide, Karadağ'ın 1985 içinde gerçekleştirdiği en yeni ütünlerinin de yer alması, sanatçının gelişim sürecinin izlenebilmesi için bir fırsat veriyor.□

Nicolas Guillen 83 Yaşında

Dünyaca ünlü Kübalı ozan Nicolas Guillen'in sesi uzun süreden beri dünya basınında duyulmuyordu. Yarım yüzyıllık bir şiir geçmişi bulunan ve Küba Devrimi'ni adım adım izlemesiyle bilinen Guillen, kısa süre önce bir Türk gazetecisiyle konuştu. Nur Dolay'ın 83 yaşındaki ozanla yaptığı konuşma, 15 günde bir yayımlanan "Afrique Asie" dergisinin son sayısında yer aldı.

Turgut Uyar Öldü

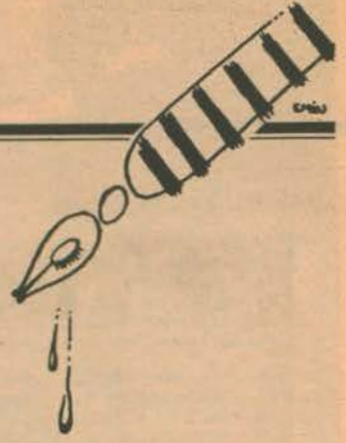
Şiirimizin ikinci yeni diye bilinen aktımın önemli isimlerinden olan Turgut Uyar yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak 22 Ağustos 1985 günü 58 yaşında öldü.

1927 yılında Ankara'da doğan Uyar, Askeri Mecmua'da Okulu bitirmiş; 1948-58 yılları arasında Profesör, Terime ve Ankara'da Personel Subay olarak görev yapmış. Daha sonra askerlikten ayrılarak Türkiye Seküloz ve Kağıt Sanayi Ankara Şubesinde çalışmış; buradan emekli olduktan sonra (1969) İstanbul'a yerleşerek bundan sonra yalnızca şiirle uğraşmıştı.

İlk şiiri 'Yedigün' dergisinde yayımlanan (1947) Turgut Uyar, Kaynak dergisinin 1948'de açtığı yarışmada "Arz-ı Hal" adlı şiiriyle ikincilik kazandı. Daha sonra Varlık, Yedigün, Pazar Postası, Dost, Değişim, Türk Dili, Dönem, Pazar, Yeni Dergi ve Gökseri dergilerinde şiirleri, şiir ve şiirleri mez üzerine yazıları yayımlandı.

İlk dönem şiirleri, bir yanı tophamcılığa açık dursa da, bireysel bir bakışın, kişisel yaşantıların izlenimlerini, izdüşümlerini yansıtan Uyar, daha sonra tophamla, çevreye çatışmanın şiirini yazmıştır. Bireysel bir boğuş ve sıkıntı şiirlerinin izlenimini oluşturmaz. Uyar, sürekli bir arayış içinde olmuştur. Bu arayış sushuğundan, günlük yaşamın, tophamca umudun, umutsuzluğun kaplım dolaştırmıştı O'na. Ama en çok ilk kapıları zorlamıştı. Uyar'ın yayımlanmış kitapları şunlardır:

Arz-ı Hal (1949); Türkiye (1952); Dünyanın En Güzel Arabistanı (1959); Tümenler İlah (1962, Yedigün Şiir Ödülü: (1963); Her Pazartesi (1968); Dönan (1970); Toplandılar (1974); Kayayı Oken İçer (1981); Necaşigil Şiir Ödülü: 1982); Toptu Şiirleri-1 (1981); Bir Şiirden (1983, İnceleme); Büyük Saat (1984, Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü).□

"SANAT REHBERİ" YENİ BİR BİÇİM VE İÇERİKLE ÇIKIYOR

Sanat Rehberi Dergisi, yeni yayım dönemine Ekim '85'ten başlayarak yeni bir biçim ve içerikle giriyor. Aylık sanat ve yazın dergisi olarak yayımlanacak olan Sanat Rehberi'nin yayın amaçlarının başında gençlerin sanat ve yazın alanında birlikte yaratıldığı, ürettiği, harar verdiği ve yaşamaya geçirdiği bir platform oluşturmak geliyor. Toplumcu gerçekçi sanat ve yazın'ın gelişmesini ve yaygınlaşmasını amaçladıklarını bildiren dergi yetkilileri, ülkemizde ve dünyadaki seçkin yapıtlar da yer vererek dünya bugün, bugünle yarın arasında bir köprü işlevi görmeyi hedeflediklerini belirtiyorlar. Sanat Rehberi'nin sanata, yazına, kütüba karşı yaratılan soğukluğun ve düşmanlığın giderilmesi için çabagöstereceği de bildiriliyor.

Sanat Rehberi'nin Ekim '85 sayısında Y. Yevtuşenko, N. Gogol, Octavio Paz, Edgar Allen Poe, Behçet Aysan, Ali Cengizhan, Gültekin Emre, Ruşen Hakki, Adnan Saiti, Salih Bolat, Şükür Erbaş, M. Mahzun Doğan, Sami N. Özerdim, Güven Tunç, Alihan Özdemir Fuat Ovat, Hasan Efe ve Ali Rıza Kuranel'in yapıtları yer alıyor.

Sanat Rehberi'nin yazışma adresi, "PK 131, Kavaklıdere. ANKARA" □

Piyerloti Cad. 47-49 D.8 Çemberlitaş / İSTANBUL — tel: 526 85 27

**VE O GÜZEL KADININ
ÇOCUKLARI**
Burhan GÜNEL

KEREM YAYINLARI - P.K. 371 KIZILAY - ANKARA
DAĞITIM : ADAŞ - CEMMAT - DATİÇ

Erkan Yücel Öldü

Tiyatro ve sinema sanatçısı Erkan Yücel 8 Eylül günü bir film çekimi için İzmir'den Kuşadası'na giderken geçirdiği bir trafik kazası sonucu öldü. Sinema ve tiyatro dalında çeşitli ödülleri olan Erkan Yücel 41 yaşındaydı.

Tiyatro yaşamına 1959'da Ankara'da Halkevinde başlayan sanatçı daha sonra Meydan Sahnesi ve 1964-74 yılları arasında AS 'da çalıştı. 12 Mart döneminde iki yıl tutuklu kaldıktan sonra DAST (Devrimci Ankara Sanat Tiyatrosu) ve şu anda çalışmalarını sürdüren Halk Tiyatrosu'nu kurdu. 1974 yılında sinemaya geçen Erkan Yücel "Endişe" filmindeki rolüyle 20. San Remo Film Şenliği'nde "En İyi Erkek Oyuncu" seçildi (1977) Erkan Yücel daha sonra sinema ve tiyatro yaşamını birlikte sürdürdü.

Bu sütunlarda zaman zaman dergimizin cezaevine alınmadığından yakınan mektuplar yayınlıyor ve bu konuda cezaevi müdürlükleri ile ilişkiye geçeceğimizi bildiriyor-duk. 26 Haziran 1985 tarihinde Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğüne bir yazı ile başvurarak konu hakkında bilgilendirilmeyi istedik. Yazımız a cezaevlerinin bir bölümünün dergimizi düzenli olarak almalarına karşın bir bölümünün bu konuda oldukça keyfi davrandıklarını ve bu uygulamaların sürdüğünü belirttik. Ceza ve Tevkif Evleri Müdürlüğüne, bu konuya ilişkin sorunlarımızı hangi merci ile çözmemiz gerektiğini, bazı yöneticilerce sak sözü edilen bir yasak yayın listesi-nin gerçekten var olup olmadığını ve yasal olarak yayınlanan ve Türkiye'nin her yanına dağıtılan dergimiz için yöneticilerin her birinin ayrı uygulama yapmasının onların yetkileri dahilinde olup olmadığını sorduk. Aldığımız yanıtı olduğu gibi yayınlıyoruz.

Aziz Nesin "Devlet Tiyatroları hükümet tiyatroları olmaktan kurtulamamıştır."

Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'ne bir mektup gönderen Aziz Nesin, iki yıl önce yaptığı başvuru sonucunda, bu kurumun daha önce oynadığı için, iki oyununun da 1964 yılında reddedildiği için rahatsız olduğunu, geriye kalan sekiz oyununun incelendikten sonra bilgi verileceği yanıtını aldığını, ancak bugüne dek bu sekiz oyun hakkında söz verilen bilginin verilemediğini belirtti.

Nesin, Devlet Tiyatroları'na gönderdiği mektupta, "T.C. Devlet Tiyatroları ne yazık ki gerçekten 'Devlet Tiyatroları' olamamış, aksini ya da şaki iddiaların 'Hükümet Tiyatroları' olmaktan kurtulamamıştır. Bugünkü iktidarı beceremediği, sevinçli ve bugünkü iktidara karşı olduğu açıkça bilinen bir yazının oyunlarını sahnellemek, Genel Müdürlüğünüzün iktidarı, evet, yetkisi ve yeteneğini aşmakta olduğunu bilmekteyim. Buna bilerek oyunlarını Devlet Tiyatroları'na göndermemim nedeni, bu durumu belgelenmiş ve Berde yazacağım tiyatro unvanıyla, bu durumu belgelenmiş Türkiye'ye ve gelecek kuşaklara duyurmaktır." dedi. Aziz Nesin mektubunu "Devlet Tiyatroları'nın gerçekten Devlet Tiyatroları olması dileğiyle" diyecek bitirir.

ADA

YAYIN MÜZİK PAZARLAMA

- AMERİKAN FOLK
- YUNAN FOLK
- LATİN AMERİKA FOLK
- RUS FOLK
- KAZAK FOLK
- ÇEK FOLK
- ROMEN FOLK
- KANADA FOLK
- İSPANYOL FOLK

ve caz, klasik, pop, özgün müzik, plak ve kaset çeşitleri.

Not: Ezginin Günlüğü Grubunun toptan ve tek istekleri karşılanır.

***ZAFER ÇARŞISI NO: 27 YENİŞEHİR ANKARA**

BİLİM ve SANAT

EKİM (58) SAYISI ÇIKTI!

- KONUŞMAK DÜŞÜNMEK ÖRGÜTLENMEK
- AF VE DEMOKRATİKLEŞME
- AŞI KAMPANYASININ İÇ YÜZÜ

• İmzaları ile:

Muzaffer İlhan Erdost, Onur Kumbaracıbaşı, Erşen Sansal, Kemali Saybaşılı, O. İzzet Kök, Sinan Sönmez, Oğuz Oyan, Alpaslan Işıklı, Ayhan Başaran, Mahmut Uyanık, Bülent Tanık, Cemil Turan, Kaya Umut, Çakır Uçoba, Hasan Çaner, Selçuk Alsan, Mümtaz İdil, Aydın Süer, Ömer Can, Mehmet Bayrak, Sezai Kaynak, Ahmet Öztuncer, Remzi inanç.

• **BİLİM ve SANAT AYDINLIĞIMIZ**

- Abone : Yıllık 2200.6 Aylık 1200 TL.
- Adr s : Sümer Sk. 36/1-A Kızılay ANKARA Tel: 30 11 66
- Dağıtım : Etkin (Merkez) - Nuruosmaniye Cd. 9/3-4
Cağaloğlu/İstanbul Tel: 527 60 11

12.Gençlik ve Öğrenci Festivali

Festival kapanıyor. Festival bayrağı bir sonraki buluşmada yeniden dalgalanmak üzere indiriliyor.

Arkadaşımız Fusun Öztürk YARIN için festivali izledi.

Festivalin açılış törenlerinden...

YARIN Abone kulübü

KİTAP KULÜBÜMÜZ GENİSLİYOR!

Bu sayımızla birlikte iki yeni yayıncı daha Kitap Kulübümüze katıldı: Süreç ve Sosyal Yayınları. Böylece kulübümüzün kapsamı 19 yayıncıya çıkmış oldu. Abonelerimiz Sosyal Yayınları'nın kitaplarını bir süre için yüzde 10, Süreç yayınları'nın kitaplarını ise yüzde 20 indirimle edinebilirler. Kulübümüzün kapsamında bulunan yayıncıları:

- Ayko Yayınları	- Maya Yayınları
- Bilim ve Sanat Yayınları	- Mayıs Yayınları
- Birey ve Toplum Yayınları	- Nitelik Yayınları
- De Yayıncısı	- Onur Yayınları
- Değişim Yayınları	- Sosyal Yayınları
- Dayanışma Yayınları	- Süreç Yayıncılık
- Gündem Yayınları	- Tevri Yayınları
- Hıcan Yayınları	- Yerin Yayınları
- Hifi Yayınları	- Yurt Yayınları
- Kuzey Yayınları	

YARIN ABONE KULÜBÜ KASETLERİ

Şu anda bizim olan kasetlerimiz:

- 1- Victor Jara
- 2- Quilapayun
- 3- Atahualpa Yupanqui
- 4- Inti-Ilumani
- 5- Paul Robeson
- 6- Pete Seeger

İsteme koşulları: Kasetlerimizi ödemedi olarak göndermiyoruz. Okurlarımız bir kaset karşılığı 1000, abonelerimiz 750 lirası posta çeki hesabımıza yatırdıklarını gösterir almış kuponunu dergimize gönderdiklerinde kasetleri kendilerine postalanacaktır.

FEDERAL ALMANYA TEMSİLCİLİĞİMİZ ABONE KAMPANYA KAMPANYASI AÇTI!

Federal Almanya temsilciliğimiz 5. yayın yılına girerken abone kampanyası açtı. Hemen belirtelim yurtdışı abone ücreti yıllık 40, altı aylık 16 DM.

Kampanyaya abone olarak ve abone olarak destek olacak okurlarımız için temsilcilik adresi: Vulkan Str. 20 4000 Düsseldorf 1 F. Almanya

TAŞINDIK!

Ankara büromuzun yeni adresi: Hıranmeli Sk. 19/10, Sıhhiye - Ankara

5.YIL KUTLU OLSUN

YARDIN

AYIR
SANAT
EDERİYAT
DERGİSİ
ekim '85
50
300 TL.
KDVdahil

